

# ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 81 ΑΕ-  
ΚΕΜΒΡΙΟΥ 1904

## ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Εχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ παγκοσμίου ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ ἀπροσίτου ἔργου τοῦ Φειδίου θὰ ἐπιληφθῇ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀπολυτρώσεως.

Περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Συνεδρίου τούτου ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς εἰς οὐδένα ἐπιτρέπονται δισταγμοί. Αἱ σοφώτεροι ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ κορυφαί, οἱ διασημότεροι μύσται τῆς ὥραιας ἐπιστήμης τοῦ Βίγκελμαν θὰ καταβάλουν ἐπὶ τῷ αὐτῷ τὴν συνεργασίαν των καὶ τὰ φῶτα των.

Καὶ ποῦ τοῦτο;

Ἐν αὐτῇ τῇ πατρίδι τοῦ ἀφθίτου Καλοῦ, τοῦ ὁποίου ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν τὰ δημοουργήματα ἐν αὐτῇ τῇ γῇ, ἣτις κατέχει δόξαν πάσης ἄλλης ὑπερέραν καὶ θησαυροὺς ἀτιμήτους τὴν δόξαν νὰ ἦναι ἡ θεματοφύλαξ καὶ κυρία τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ Ἐρεχθίδου, τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τῆς Πηνικῆς, τῆς Ἀγορᾶς, τοῦ Διτύλου. — Ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ, εἰς ἣν ἀνήκουν ἡ Ἐπίδαυρος, οἱ Δελφοί, ἡ Ὀλυμπία μὲ τὴν Ἄλτιν τὴν ἱεράν, αἱ Μυκῆναι, ἡ Φιγάλεια.

Ἄλλὰ δι' ἡμᾶς — καὶ ἄς μὴ ἐκληφθῇ τοῦτο ὡς ὀπισθοβουλία — ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπιτυχία τοῦ Συνεδρίου, εἶναι τὸ ἥττον οὐσιώδες. Καλοῦντες εἰς τὸ ἰσοπέφανον Ἄστν τὸν παγκόσμιον πολιτισμόν, τὴν διεθνή ἐπιστήμην, δὲν πρέπει νὰ λησιμονήσωμεν οὐδ' ἐπὶ στιγμῇ, ὅτι δίδομεν τὰς ἐπισημοτέρας ἐξετάσεις περὶ τῶν προόδων ἡμῶν, περὶ τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ.

Ὅταν τοῦτο ἐνθυμοῦνται ἀνά πᾶσαν στιγ-

μῆν, κατὰ τὸν ὑπολειπόμενον μέχρι τοῦ Συνεδρίου ὀλίγον χρόνον καὶ αἱ δύο ὄργανωτικαὶ ἐπιτροπαὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ Κυβέρνησις, καὶ ἡ δημοτικὴ Ἀρχὴ καὶ οἱ ἰδιῶται, δυνάμεθα νὰ ἤμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξετάσεις ἡμῶν αὐταὶ θὰ ἀποβοῦν ἐπιτυχεῖς.

Διότι ἄλλως θὰ ἦτο ἀφορμὴ νὰ καταρασθῇ τις τὴν ὥραιαν ταύτην ἔμπνευσιν τοῦ κ. Στάη, κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ὑπουργείαν περὶ συγκροτήσεως παγκοσμίου ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου ἐν Ἀθήναις, ἂν πρόκειται νὰ ἀποκομίσουν ἐκ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος οἱ θαυμασταὶ τῆς Ἀρχαίας, ἐντυπώσεις ἀπογοητεύσεως καὶ ἀηδίας, ἐὰν πρόκειται, ὅπως εἰς τὰς ἀποτομωτάτας φωτοσκιάσεις τῶν πινάκων τοῦ Ρέμπραντ, νὰ χρησιμεύσωμεν ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι, ὡς ἡ σκοτεινὴ σκιά τῶν εἰκόνων τοῦ παρελθόντος, τὰς ὁποίας τὸν προσεχῆ Μάρτιον θὰ ἀποθαυμάσῃ ἐν Ἑλλάδι ἡ παγκόσμιος ἐπιστήμη.

\*\*\*

Ἐξαρτάται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, ὅπως οἱ καρποὶ τοῦ Συνεδρίου ἀποβῶσιν ἀνυπολογίστως ἀφθονοὶ οὐ μόνον διὰ τὴν Ἐπιστήμην, — τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἀπὸ ἑλληνικῆς ἀπόψεως εἶναι δευτερεύον, — ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἠθικά τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν γένει συμφέροντα. Ὡς πρὸς τὰ ἠθικά ὠφελήματα, ταῦτα θέλομεν καρπωθῆ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν ἡμετέραν χώραν, τῶν ἐπιστημονικῶν κορυφῶν τῆς ὑψηλοῦ ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστήμῃ, ἣτις κυρίως καὶ ἴσως κυριολεκτικώτερον, ἀποκλειστικῶς, εἶναι ἡ μελέτη τοῦ βίου, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς καλ-

λιτεχνίας αὐτῶν τῶν ἡμετέρων προγόνων.

Μὲ ἰσχυρὰν δόσιν καλῆς θελήσεως καὶ ἐπιμόνου ἐργασίας δυνάμεθα νὰ παραστῶμεν σχετικῶς εὐπρόσωποι. Πεποιθότως δὲ φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τῆς Ἑλλάδος ἢ ἄμεσος, ἀποδεικνύει πάντοτε τὴν παιρίδα ἡμῶν μὲ ἀνάστημα καὶ χαριέστερον καὶ ὑψηλότερον, ἀφ' ὅ,τι τὴν πλάττει ἡ φαντασία τῶν ξένων, ἦν πολλοὶ παράγοντες πλάνης ἔχουν διαστρέφει εἰς τὰς περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἰδέας τῶν σημειώμενων δὲ μεταξὺ τῶν παραγόντων τούτων, τὴν ἐξωνημένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ μερίδα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, τὰς φιλοκατηγόρους ἀφηγήσεις ἐνίων περιηγητῶν, τὸ σπουδαιότερον δὲ, τὰς ἐξ ἀφορητῆς τῶν κομματικῶν ἐμπαθῶν συρράξεων φιλοκατηγόρους ἀφηγήσεις ἡμῶν αὐτῶν καθ' ἑαυτῶν.

Καὶ ὕλικῶν δὲ ὠφελειῶν πάροχος θὰ ἀποβῆ ἔν διεδνῆς, ἐν παγκόσμιον Συνέδριον ἀρχαιολογικῶν ἐν Ἀθήναις. Διότι μετ' αὐτό, μετὰ τὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀνακοινώσεις τῶν ἐντυπώσεων ἐκάστου τῶν μελῶν αὐτοῦ, δὲν πρέπει οὐδεὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι τὸ ρεῦμα τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Ἑλλάδος θέλει αὐξήσῃ οὐσιωδῶς. Καὶ ἐκ τῶς τούτου, ὅτι πλείοτεροι ἢ σήμερον, μὴ περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ κεντρικοῦ μουσείου, θὰ ἐπισκέπτονται τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχαῖα μνημεῖα, οὐχὶ μικροτέρου βεβαίως ἐνδιαφέροντος τῶν ἐν Ἀθήναις.

\*\*\*

Ἄλλ' ἐδῶ ἀναπηδοῦν αἱ μελαγχολικότεραι σκέψεις καὶ οἱ ἐνδοιασμοὶ περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Συνεδρίου. Πλὴν ὀλίγων εὐπροσώπων ὁδῶν πρὸς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους, θέτομεν τοὺς ξένους μεταξὺ τοῦ πολὺ δυσαρέστου διλήμματος ἢ νὰ τσακίζωνται καὶ νὰ κινδυνεύουν ἐπὶ ἡμιόμων, ἢ νὰ παραιτῶνται, παρ' ὅλην αὐτῶν τὴν θλίψιν, τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἀρχαιολογικῶν ἡμῶν τόπων.

Εἶναι τῷ ὄντι λυπηρόν, ὅτι παρ' ὅλα τὰ νομοσχέδια περὶ εἰδικῶν ταμείων πρὸς κατασκευὴν ἀμαξιτῶν ἀρχαιολογικῶν ὁδῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τόσου πρακτικοῦ ἔχλου εἶχεν ἐκπονήσει ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καβαδίας, τὰ μέλη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου, ἂν θελήσουν νὰ ἐπισκεφθῶν τὰς ἐπαρχιακὰς ἀρχαιοτήτας, δὲν θὰ εἴδουν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ἐν Ἐπίδαυρῳ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ εἰς τὴν κατὰ τὴν παλαιὰν Ἐπίδαυρον παραλίαν ἀπὸ Μυκητῶν εἰς τὸ Ἡραῖον καὶ τὴν Τίρυνθα

ἀπὸ Λυκοσοῦρας εἰς Μεγαλοῦπολιν, ἀπὸ Ἰθώμης εἰς Μεγαλῶν ἢ Τζεφερεμίνι.

Καὶ παρελίπομεν τὴν μνησίαν, ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀπρόσιτος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ξένων, ὁ ἐν Φιγαλίᾳ ναὸς τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος, τὸ θεσπέσιον ἔργον αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ Παρθενῶνος. Ὁ ναὸς οὗτος, μὲ τὸ πρωτότυπον ἀρχιτεκτονικὸν αὐτοῦ κάλλος, μετὰ τὰς περιπετείας τῆς οργανωμένης συλήσεώς του πρὸ αἰῶνος περίπου ὑπὸ τῆς αὐτῆς διεθνούς ἐπιστημονικῆς συμμορίας Κόκκερελ καὶ Σα, ἣτις ἐσύλησε καὶ τὸν ἐν Αἰγίνῃ ναὸν τῆς Ἀφαίας, ἀσχετὸν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν ξένων γοητεῖαν ἀπερίγραπτον. Εἶναι δι' αὐτοὺς προσκύνημα ἐξ ἴσου ἱερὸν, ὅσον καὶ τὸ προσκύνημα τῆς Ὀλυμπίας. Δυστυχῶς ὁμοίως πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ἐπιβάλλεται τριώρος πορεία ἡμιονικῆ ἐπὶ ὁδοῦ κατ' ἐξοχὴν δυσβάτου, ἐπικινδύνου, ἀποκορημῶν ἀπὸ Ἀνδρουσαίνης μέχρι τοῦ ναοῦ.

Οὐδὲν ἀδικιώτερον πρὸς τὰς ἐπαρχίας ἢ ἡ συγκέντρωσις ὅλων τῶν δυναμένων νὰ μετακινήθωσιν ἀρχαιολογικῶν κειμηλίων εἰς Ἀθήνας. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς πρὸς τὰς ἐπαρχίας ἀδικίας, οἱ ἀρχαιολογικοὶ τόποι ἀπογυμνούμενοι τῶν κειμηλίων αὐτῶν ἀποβάλλουν τὸ μέγιστον τῆς γοητείας καὶ ἐλαττοῦται τὸ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῶν ἐνδιαφέρον. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ κινητὰ κειμήλια ἐλαττοῦνται καὶ ταῦτα ἐξοριζόμενα. Τοῦτο δύναται τις κάλλιστα νὰ τὸ ἀνιληφθῆ φανταζόμενος τὸν Ἑρμῆν τοῦ Πραξιτέλους, ἐγκαθειργμένον ἐν τινὶ τῶν αἰθουσῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις κεντρικοῦ μουσείου, ἀντὶ νὰ κοσμήσῃ τὴν Ὀλυμπίαν παρὰ τὴν ἱερὰν Ἄλτιν καὶ τὸ Ἡραῖον, τοῦ ὁποῖου ἀπετέλει κόσμον πάγκαλον.

Καὶ ὁμοίως ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ κεντρικῷ μουσεῖῳ ἔπρεπε νὰ καθειροθῆ ὁ Ἑρμῆς, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἦναι ἀπρόσιτος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παγκοσμίου θαυμασμοῦ.

Ὅταν δὲ ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἀφορῶν εἰς τὰς ἀκατανικήτους δυσχερείας τῆς συγκοινωνίας εἶχε προτείνει εἰς τὸν ἀείμνηστον Τρικούπην τὴν εἰς Ἀθήνας μεταφορὰν του, οὗτος ἐξανέστη ὀργίλος. Τῷ παρετηρήθη τότε ὅτι οἱ προσκινηταὶ τοῦ ἔργου τοῦ Πραξιτέλους θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ μεταβαίνουν εἰς Ὀλυμπίαν. Ἄλλ' ὁ μέγας ἐκεῖνος πολίτης ἀπήντησε. «Θὰ μεταβαίνουν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου». Τοιαύτη ὑπόσχεσις εἰς τὸ στόμα οἰουδήποτε ἄλλου θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος μεγαληγορία. Ἄλλ' ὁ Τρικούπης δὲν ὑπέσχετο, εἰμὴ μόνον ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ.

Οὕτως ἔπρεπε νὰ σκεπτόμεθα πάντοτε, προκειμένου περὶ ὁδοποιίας τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν τοπικὴν σημασίαν τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν ἔπρεπε νὰ συνδέεται ἀναποσπαστῶς πρὸς τὰ μέτρα, τὰ καθιστῶντα αὐτοὺς προσιτοὺς εἰς τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν. Αἱ δαπάναι πρὸς τοῦτο, εἶναι δαπάναι καὶ ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς παραγωγικαί, μὴ ἔχουσαι οὐδεμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὰς δαπάναις τῶν ἑκατομμυρίων τῆς κομματικῆς ὁδοποιίας, διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, ἐφ' ὧν κυριαρχεῖ σήμερον ἀτάρακτος ἡ ὀνακάνθη.

Ἴσως ἐκ τούτων τῶν λόγων, τοῦλάχιστον ἐν τῷ μέτρῳ τοῦδε γνωστῷ προγράμματι τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου, δὲν περιελήφθη ἐπίσημος ἐπίσκεψις εἰς πλείοτας τῶν διαφόρων ἀνά τὰς ἐπαρχίας ἀρχαιοτήτων, καὶ ἰδίως εἰς τὸν ἐν Φιγαλίᾳ ναὸν τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος, τῆς Ἀφαίας ἐν Αἰγίνῃ καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Σουινιάδι ἄκρᾳ.

Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν γίνῃ τοῦτο ἐπίσημος, τὰ μέλη τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου θὰ σπεύσουν νὰ ἐπισκεφθῶν τὰς ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀρχαιοτήτας ἢ συγκοινωνία δὲ τῶν πλείστον ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ καταλίπη βεβαίως ἐπ' αὐτῶν εὐαρέστους ἐντυπώσεις.

Νομίζομεν ὅτι μέχρι τῆς εἰκοστῆς πέμπτης

Μαρτίου καὶ ἐπὶ τῶν ἐλλείψεων τούτων κατὰ τὴν ἰδίαν δύνατον νὰ συντελεσθῆ: ὄχι βέβαια, ὅ,τι θὰ συντελεῖτο ἐάν ἀπὸ τοῦ 1901, ὅτε ἀπεφασίσθη ἡ συγκρότησις τοῦ Συνεδρίου, ἐλαμβάνοντο τὰ προσήκοντα μέτρα: διότι μόλις θὰ ἐπηρεαζοῖ ὁ χρόνος οὗτος ἐάν ἠθέλομεν νὰ παρασταθῶμεν καθ' ὁλοκληρίαν εὐπρόσωποι.

Ὅπως δὴποτε πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Συνεδρίου ἀπαιτοῦνται καὶ ἄλλοι ὄροι νὰ ἀποβῆ ἐφικτὴ ἢ ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἀνετος παραμονὴ τῶν ξένων εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους, καὶ τὴν γνωστὴν ἀνά τὸν κόσμον ἑλληνικὴν φιλοξενίαν νὰ ἐπαληθεύσῃ πληρέστατα ἢ ὑπὸ πάντων καὶ ἐπισήμων καὶ ἀνεπισήμων ἀγαθῆ καὶ ἐπέραιος τῶν ξένων δεξιώσεως.

Ἐν γένει δὲ τότε μόνον θὰ δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Συνεδρίου, ὅταν αἱ ἐπιστημονικαὶ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι θὰ συναθροισθῶν ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν τῆς Ἀκροπόλεως σκιά, ἀναχωρήσουν ἐντεῦθεν, ὄχι μόνον τιμῶσαι τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν ὁ πρὸς τὰ κειμήλια τῶν ἡμετέρων προγόνων σεβασμὸς καὶ ἡ λατρεία ἡμῶν, ὡς καὶ ἡ μέριμνα πρὸς συντήρησιν καὶ διαφύλαξιν αὐτῶν, εἶναι ὑπέρτερα τῆς γνώμης ἣν εἶχον περὶ ἡμῶν πρὶν ἢ κατέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

EMMANΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

## Α Π' ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΜΟΥ

### I

Τώρα . . . μονάχος, κάθομαι σκυφτός μπρός τῆ φωτιά μου.  
Ὁ κάμπος στρώννεται πλατὺς ἀπ' τὰ παράθυρά μου  
καὶ λίγο λίγο βρέχει,  
καὶ ὁ νοῦς μου ἄθελα τρέχει

Στὴν γκρεμισμένη τῆ φωλιὰ, στὴν καλαμιὰ ποῦ κλαίγει,  
Στὸ ἀνεμοβρόχι, ὁποῦ βογγᾷ στὴ ρημιωμένη στέγη!

### II

Στὴ θερισμένη καλαμιὰ ποῦ δλόχρυσον ἔσπλάνει,  
Ἐκεῖ βαθεῖα τὰ ζωντανὰ βοσκοῦν πεδηλωμένα,  
Στρώμα στὴ γῆ τὰ φύλλα τῆς ἡ δράνα μου τ' ἀπλώνει  
Καὶ τὸ χειμῶνα καρτερῶ νὰ μ' εἶρη ἐρημιωμένα.

Και ἀπ' τὸ χρυσὸ τῶν ἀσταχιῶν μεγάλο πανηγύρι  
Τίποτα πιά δὲν ἔμεινε στὸν κάμπο τὸ γυμνό...  
Παρὰ τὰ λίγα κότσυλα ποῦ πέρνονν τώρα γῦροι  
Μὲ τῆς νοτιᾶς τὸ φύσημα στὸ ἄλωνα τ' ἀδειανό!

Φύσα, νοτιᾶ, καὶ σκόρπιζε τὰ μαγαμένα φύλλα  
Νὰ κατεβάσῃ ἢ ρεματιὰ ποτάμι τὰ νερά  
Νὰ σωριαστοῦνε σὺς ἀλλῆς πάλι βαρειά τὰ ξύλα  
Καὶ ὁ ζευγολάτης τῆ χρυσῆ νὰ ρίξῃ τῆ σπορά!

## III

Βράχε! σὰν πόσοι ἐπάνω σου περάσαν χαλασμοὶ  
Καὶ ἐκύλησες καὶ ἐστάθηρες σὺς ρεματιᾶς τὴν ἀκρῆ!  
Μὴν ὁ σεισμὸς σὲ γκρέμισε, μὴν ἢ νεροσυρμὴ  
Καὶ πρασινίζει ἢ φτέρια σου μὲ τὸ κρυφὸ σου δάκρυ;

## III

Ἐκεῖ στὴ γάγγη τοῦ βουνοῦ, στὸ ρημωμένο μύλο  
Σιγά, σιγά, σωριάστηκε τὸ κίτρινο τὸ φύλλο!  
Πόσες φορὲς τὸ βραδυνοῦ, ποῦ ἐπέρασα κοντά του,  
Ὁ γκιώνης δὲν ἐκούρναξε σὶ ἀκίνητα φτερά του,  
Πόσες φορὲς δὲν κύνταξα τὸν ἴσκιό του ἀπὸ πέρα  
Νὰ στρέφεται στὰ πόδια του καὶ νὰ μετρᾷ τῆ μέρα!

## V

Ὁ ἥλιος γέρνει στὸ βορονό καὶ χάνεται καὶ σβύνει  
Καὶ ὀπίσω του τὸ ὄλόχρυσο τὸ πάτημά του ἀφίνει.  
Χιτσῆ ἢ καμπάνα τοῦ χωριοῦ ἀπ' τοῦ βορονό τὰ πόδια...  
Ὁ ζευγολάτης οὐχάσε καὶ σαλαγάει τὰ βόδια,  
Γυρῶζει ἀκούει τῆ φωνὴ τρεμουλιασιὰ ποῦ φτάνει,  
Στέκει... κνιτάζει τὸ χωριό, καὶ τὸ σταυρὸ του κάνει!

ΑΛΕΞ. Δ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ



## Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΩΣ ΟΡΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ \*

Ο τε, μετὰ τὰς Ναπολεοντείους νίκας, ἔκειτο ἔπιτομένη καὶ καταβεβλημένη ἡ Γερμανία, εἰς τῶν ἀνδρῶν τῶν συντελεσάντων τὰ μέγισται εἰς τὴν παρὰ τῶν Γερμανῶν ἀνάκτησιν ἐθνικοῦ θάρρους καὶ φρονήματος, εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ὁδοῦ πρὸς ἐθνικὴν ἀνάστασιν, ὑπῆρξεν ὁ φιλόσοφος Ἐγγελος. Στηριζόμενος ἐπὶ βαθείας μελέτης τῆς ἱστορικῆς σταδιοδρομίας τῶν λαῶν καὶ τυγχάνων πολιτικώτατος τῶν συγχρόνων αὐτῷ γερμανῶν φιλοσόφων, ὁ Ἐγγελος ἐχάραξεν εὐστοχώτατα τὸ πρόγραμμα τῆς ἐθνικῆς τῶν Γερμανῶν ἀποκαταστάσεως.

« Ἡ Γερμανία δὲν ἀποτελεῖ πλέον κράτος » οὕτως ἤρχιζε τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἐγγέλου ἐν φ' οὗτος ἐκήρυσσε τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἐθνικῆς ἀνασυντάξεως. Ἐβδομήκοντα δ' ἔτη βραδύτερον τὸ πρόγραμμα τοῦ περικλεοῦς φιλοσόφου ἐτύγγαεν πλήρως πραγματοποιήσεως.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἐγγέλου ἀποδεικνύει, ἂν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀποδείξεως, διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς ἑνὸς ἔθνους καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῶν κανόνων καθ' οὓς δέον νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ πλήρωσις τῆς ἀποστολῆς ταύτης, δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἄνευ βαθείας ἐρευνῆς τῆς ἐξελιξεως τῶν ἱστορικῶν φαινομένων. Ἐκ τῆς ἡρέμου ἀνασκοπήσεως τῶν εἰς μακρὰς περιόδους διανεμημένων ἱστορικῶν γεγονότων, διδασκόμεθα τίνα τὰ ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἔθνων « αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντα », εἶναι αἱ αἰώνια τροχιαὶ τῶν λαῶν <sup>1</sup>.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἐγγέλου διδάσκει ἡμᾶς ἐπίσης ὁπόσον εὐεργετικοὶ εἰς ἓν ἔθνος εἶνε οἱ ἐκ περιοριστῆς μελετῶντες τὰ μεγάλα τοῦ ἐθνικοῦ βίου προβλήματα καὶ δυνάμενοι νὰ ποδηγετῶσι τοὺς πολλοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἐθνικῶν καθηκόντων. Διότι ἡ δύναμις τῶν ἰδεῶν

\* Τὴν ἀπάντησιν τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον κ. Κυριακοῦ Στεφάνου περὶ τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, καθυστερήσασαν δημοσιεῖσθαι σήμερον ὡς ἰδιαιτέραν μελέτην.

<sup>1</sup> Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐγγέλου, ἀντιπροσωπεύοντος τὴν καλουμένην ἰδεολογικὴν ἐρηνησίαν τῆς ἱστορίας, ἡ ἐρευνα τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξεως τῶν κοινωνιῶν εἰσῆλθεν εἰς νέας ὁδοὺς. Εἰς τὴν νέαν ταύτην διεύθυνσιν οὐχὶ ἀσημαντὸν ἔσχον ροπὴν αἱ ἐρευναὶ τοῦ Δάρβιν Μία δὲ τῶν προταθεισῶν θεωριῶν εἶνε ἡ κληθεῖσα οἰκονομικὴ ἐρηνησία τῆς ἱστορίας, περὶ ἧς ἀρίστη κριτικὴ μελέτη εἶνε ἡ τοῦ Seligman: The Economic Interpretation of History, New-York, 1908.

εἶνε ἀνανταγώνιστος. Ἡ δ' εὐστοχος καὶ διαυγῆς διατύπωσις ἰδεῶν τινός, παρεχούσης τὴν λύσιν ἐθνικοῦ τινος προβλήματος, ἔχει ἀνυπολόγιστον ἀξίαν διὰ τὰ πρακτικὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα.

Κατὰ τὴν νηπιώδη τῆς ἀνθρωπότητος κατάστασιν αἱ τύχαι τοῦ ἀνθρώπου ἐξηρτῶντο τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ὕλικου κόσμου ἐπιδράσεων. Σὺν τῇ ἀναπτύξει ὁμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ἀνθρώπος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, τείνει νὰ χειραφετηθῆ ἀπὸ τῆς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις δουλείας. Τὸ σύνολον δὲ τῶν πορισμάτων τῆς μακροχρονίου πείρας τῶν ἀνθρώπων, συντεταγμένον εἰς ἀρμονικὸν σύστημα, ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην.

Πλάττουσα ἡ ἐπιστήμη ἐννοίας ἀντιστοιχοῦσας εἰς κατηγορίας πραγμάτων ὁμοειδῶν καὶ θεωροῦσα σχέσεις ἐννοιῶν ἀντιστοιχοῦσας εἰς σχέσεις πραγμάτων, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς τοῦ νὰ προστρέχωμεν ἐκάστοτε εἰς νέας παρατηρήσεις καὶ νέα πειράματα. Οὕτω δ' ἀναπτυσσομένη ἡ ἐπιστήμη, ἐξασφαλίζει ἡμῖν σπουδαίαν οἰκονομίαν χρόνου καὶ παντοίων κόπων. Διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς ταύτην καλῶς ἐκλήθη ἡ ἐπιστήμη οἰκονομία τῆς σκέψεως.

Ἐχουσα δὲ κριτήριον αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ οὐσα ἀνεξάρτητος τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου ἰδιορρυθμίας, ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ φυσικὰ ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα.

Χρησιμεῖ δ' ἡ ἐπιστήμη οὐ μόνον εἰς διευκρίνησιν τῶν κοινωνικῶν καὶ ἐθνικῶν προβλημάτων, οὐ μόνον εἰς τελειοποίησιν τῶν μεθόδων τοῦ πρακτικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀρθὴν ἐθνικὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ εἰς ἀνάπτυξιν παρὰ τοῖς πολλοῖς τοῦ ὀρθῶς σκέπτεσθαι περὶ τῶν ἐθνικῶν καθηκόντων, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν σκόπιμον διάπλασιν τοῦ ὅλου πνευματικοῦ βίου ἔθνους τινός. Ἐντεῦθεν ἡ ἐπὶ ἐθνικὴν ἐποψὴν ἀκρὰ σπουδαιότης τῆς ἐπιστήμης.

« Ἡ ἀπόκτησις τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, ἔλεγε πρὸ ἔτους ἐν Σάουθπορτ ὁ πολὺς ἄγγλος ἀστρονόμος Λόκμπερ, ὡς καὶ ἡ χρῆσις τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἔχει σήμερον πολλῶν σημαντικώτερον ροπὴν ἐπὶ τῆς προόδου καὶ τῆς τύχης τῶν ἔθνων ἢ ὅσον γενικῶς πιστεύεται.

Τόσον ὀλίγον γινώσκουσιν οἱ πλείστοι τῶν ἡμετέρων πολιτικῶν τὴν ἐν τῷ σημερινῷ κόσμῳ σπουδαιότητα τῆς ἐπιστήμης καὶ τὰς ἀληθεῖς βάσεις πάσης ἐθνικῆς δράσεως, ὥστε φαντάζονται τὰ πολιτικά καὶ φορολογικὰ ζητήματα ὡς τὰ μόνὰ ἄξια προσοχῆς.

Σήμερον κατενοήσαμεν, ἐκ τῶν τελουμένων ἐν ἄλλαις χώραις, ὅτι ἂν οἱ ἡμέτεροι ὑπουργοὶ ἦσαν προνοητικώτεροι καὶ τὰ ἡμέτερα πανεπιστήμια πολυαριθμότερα, τὰ ἡμέτερα πνευματικὰ ἐφόδια θὰ εἶχον ἀναπτυχθῆ διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν τοῖς σχολείοις, καί, ὅπερ πάντων σπουδαιότερον, διὰ τῆς ἐμπράκτου διδασκαλίας τῆς ἐπιστήμης, διὰ τοῦ πειράματος δηλ. καὶ τῆς παρατηρήσεως, καὶ ὄχι τῶν βιβλίων. Ἀκριβῶς δὲ διότι τοῦτο δὲν ἔγινε, ὑστεροῦμεν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐν ταῖς πλουτοπαραγωγικαῖς ἐφαρμογαῖς τῶν ἐπιστημῶν.

Ἄλλα τοῦτο δὲν εἶνε τὸ μόνον. Παρελείψαμεν νὰ ἐνισχύσωμεν τὸν ἐθνικὸν βίον διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος παρὰ πάσαις ταῖς κοινωνικαῖς τάξεσι, καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τῆς ἐθνικῆς δράσεως. Δὲν κατενοήσαμεν ὅτι καθήκον τοῦ κράτους εἶνε νὰ συντάξῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐπίσης καλῶς διὰ τὴν εἰρήνην, ὡς διὰ τὸν πόλεμον, ὅτι τὰ πανεπιστήμια καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ διδακτήρια εἶνε ἐπίσης σπουδαῖα ὡς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἢ τὰ στρατιωτικὰ τάγματα, ὅτι τὰ ἐκπαιδευτικὰ ταῦτα ἰδρύματα εἶνε πράγματι οὐσιώδη μέρη τοῦ μηχανισμοῦ παντὸς νεωτέρου κράτους καὶ ὡς τοιαῦτα ἄξια πάσης ἐνισχύσεως καὶ ἐπιμελοῦς διοργανώσεως, χάριν αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας καὶ ἰσχύος»<sup>1</sup>.

Ἐξαιρῶν δὲ τὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην ὀφειλομένας προόδους ὁ Δισραῆλης ἔλεγε, πολλῶν πρότερον, τὰ ἑξῆς: «Θαυμαστὰ ἀληθῶς εἶνε τὰ συντελεσθέντα κατὰ τὰ τελευταῖα πενήντα ἔτη, περίοδον πάσης ἄλλης μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἐν τοῖς παγκοσμίαις χρονικοῖς. Δὲν ἐννοῶ τὴν ἀνύψωσιν καὶ πτώσιν αὐτοκρατοριῶν, οὔτε τὴν ἀλλαγὴν δυναστειῶν, οὔτε τὴν ἀνοδὸν κυβερνήσεων. Ἐννοῶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκείνας ἐπαναστάσεις αἵτινες ἔσχον μείζονα ἀποτελέσματα ἢ οἰαδήποτε πολιτικά αἷτια, αἷτινες μετέβαλον τὴν θέσιν καὶ τὰς τάσεις τῆς ἀνθρωπότητος πολλῶν μᾶλλον ἢ πᾶσαι ὁμοῦ αἱ κατακτήσεις, πολλῶν μᾶλλον ἢ πάν-

τες οἱ κώδικες καὶ πάντες οἱ νομοθέται ὅσοι ποτὲ ὑπῆρξαν».

Αἱ ἔνεκα τῆς θεμελιώδους μεταρροπῆς τῶν παγκοσμίων ὄρων τῆς ζωῆς τῶν λαῶν προκύψασαι ἀνάγκαι τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν ἐπέβαλον, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, οὐ μόνον τὴν ἰδρυσιν νέων πανεπιστημίων, ἀλλὰ καὶ τὴν σύστασιν παντοίων ἰδρυμάτων ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης καὶ ἀνωτέρας τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, (πολυτεχνείων, σχολῶν βιομηχανικῶν, ἐμπορικῶν, γεωργικῶν, ναυτικῶν, κλπ.)<sup>1</sup>. Καὶ ἐν πολλοῖς δὲ πανεπιστημίοις ἰδρύθησαν ἀλλαχοῦ μὲν ἔδραι τεχνικῶν μαθημάτων καὶ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια, ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ὁλόκληροι τεχνικαὶ σχολαί.

Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ ἰδρύθησαν ἐσχάτως ἐν πανεπιστημίοις ἔδραι βιομηχανικῆς φυσικῆς, βιομηχανικῆς χημείας, γεωργικῆς φυτολογίας, κλπ. Πλὴν δὲ τούτων, εἰς μὲν τὸ πανεπιστήμιον τῆς Βεζανσὸν ἰδρύθη ἀγρονομικὸς σταθμὸς, εἰς δὲ τὸ πανεπιστήμιον τῆς Διζὸν ἀγρονομικὸς καὶ οἰνολογικὸς σταθμὸς, ἐνῶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Κλερμόντ ἰδρύθη λιμνολογικὸς σταθμὸς, κλπ. Περὶ τῶν καινοτομιῶν τούτων ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1902 ἐπιτροπῆς τῆς γαλλικῆς Βουλῆς, βουλευτῆς Μαυρίκιος Φώρ, ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Τὰ ἐργαστήρια τῶν ἡμετέρων πανεπιστημίων ἔπλευσαν νὰ ἦνε μαρμάρινοι πύργοι πρὸς ἀπομόνωσιν τῶν ἐπιστημόνων αἱ πύλαι αὐτῶν εἶνε σήμερον ἐλευθέρως ἀνοικταὶ εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἐκ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης κατήλθομεν μέχρι τῶν ταπεινοτέρων ἐφαρμογῶν τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν. Ἐκτὸς τῶν ἐπιστήμων προγραμμάτων τὰ ὁποῖα, χάριν τῶν ἐξετάσεων τῶν ὑπὸ τοῦ κράτους ὀριζομένων, εἶνε ἀκριβῶς καθωρισμένα, τὰ ἡμέτερα πανεπιστήμια ἰδρυσαν μαθήματα προσηρμοσμένα εἰς τὰς ἐκασταχοῦ τοπικὰς συνθήκας, οὕτω δὲ προσέλαβεν ἕκαστον ἰδιόρρυθμόν τινα καὶ πρωτότυπον χαρακτηριστῆρα».

Τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ κοσμοϊστορικὴ ἀποστολὴ εἶνε σαφῆς καὶ ἀναντίλεκτος. Ἀποστολὴ

<sup>1</sup> Ἐν τῇ διὰ τὸ ἔτος 1904-5 διεθνεῖ ἀκαδημαϊκῇ Ἐπετηρῇ Μινερνα ἀναφέρονται 206 Πανεπιστήμια, 238 πανεπιστημιακαὶ σχολαί, κολλέγια, κττ., 70 ἀνωτέραι τεχνικαὶ σχολαί, 53 γεωργικαί, δασονομικαὶ καὶ μεταλλευτικαὶ σχολαί, 26 κτηνιατρικαὶ σχολαί, κλπ.

αὐτοῦ εἶνε ἡ προάγωγὴ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἄν δ' εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνισμὸν ὀφείλῃ ἡ ἀνθρωπότης μέγιστον μέρος τῆς σημερινῆς αὐτῆς μορφώσεως, ὁ νέος ἑλληνισμός, συνεχίζων τὰς παραδόσεις τῶν προγόνων, ὀφείλῃ νὰ καταλάβῃ ἐπιφανῆ θέσιν μεταξὺ τῶν σκαπανέων τοῦ νέου πολιτισμοῦ.

Ἄτυχῶς, ἔνεκα τῆς πολιτικῆς κατατμήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ θέσις αὐτοῦ μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν παρουσιάζει οὐσιώδη τινὰ μειονεκτήματα. Διὰ τοῦτο τὸ πρότερον ἡμῶν σήμερον πρὸς τὸν πολιτισμὸν καθήκον εἶνε ἡ ἄρσις τῶν ρηθέντων μειονεκτημάτων καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ὅλου ἔθνους εἰς ἑνιαῖον, εὐρύθμως λειτουργοῦντα ὄργανισμὸν.

Ἡ σύνταξις καὶ διοργάνωσις τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς ἀρίστης τῶν μεθόδων, τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τῆς ἐπιστήμης θὰ μάθωμεν κατὰ τίνος διευθύνσεις δέον νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν. Διὰ τῆς ἐπιστήμης θὰ διδαχθῶμεν πῶς ἀριστα νὰ χρησιμοποιῶμεν τὰς ἡμετέρας δυνάμεις πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν. Διὰ τῆς ἐπιστήμης θὰ τελειοποιήσωμεν πάσας ἡμῶν τὰς πρακτικὰς μεθόδους. Διὰ τῆς ἐπιστήμης θὰ κατανοήσωμεν κάλλιον, οὐ μόνον τί τὸ ἀληθές, ἀλλὰ καὶ ποῦ ἔγκειται τὸ καλὸν καὶ πῶς δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ τὸ ἀγαθόν.

Χάριν δὲ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἐκ τῆς ἐπιστήμης εὐεργετημάτων πρέπει νὰ φροντίσωμεν πάσῃ δυνάμει καὶ περὶ τῆς ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον μεταρρυθμίσεως τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως, ἀναδιοργανουμένης καὶ συμπληρουμένης καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς βαθμίδας, ὅπως ἔκαμεν

ἡ Γαλλία μετὰ τὸ 1870, ὅπως ἔπραξεν ἡ Ἰαπωνία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅπως πράττουσιν ἐναμίλλως πάντα τὰ κράτη τὴν σήμερον.

Καὶ ἡ ἀνωτέρα δ' ἐκπαίδευσις δέον νὰ τύχῃ παρ' ἡμῖν πάσης ἐφικτῆς ἀναπτύξεως καὶ συμπληρώσεως, οὐ μόνον διὰ τῆς ἰδρύσεως νέων ἐδρῶν καὶ νέων ἐργαστηρίων, ἴσως δὲ καὶ νέων σχολῶν (ὡς σχολῆς τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν), ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, οὐ μόνον διὰ τῆς εὐρύσεως τοῦ προγράμματος τοῦ ἡμετέρου Πολυτεχνείου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως ἄλλων ἀνωτέρων σχολῶν καὶ ἰδίᾳ μιᾶς ἀνωτέρας ἐμπορικῆς σχολῆς, ἑτέρας τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ ἄλλης γεωργικῆς.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εὐκταῖον εἶνε νὰ προσέλθωσιν ἀραγοὶ οἱ ἀπανταχοῦ πλούσιοι Ἕλληνες, συνεχίζοντες τὰς εὐγενεῖς παραδόσεις δνομασιῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν.

Εὐτύχημα δὲ θεωροῦμεν τὴν προσεχῆ, ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Δομπόλη, σκοποῦντος τὴν ἰδρυσιν πανεπιστημίου, ἐπανύμου τοῦ Καποδιστριαίου, συμπλήρωσιν τῆς παρ' ἡμῖν ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως.

Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ διοργάνωσις τοῦ ἰδρυματος τούτου καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑπάρχον πανεπιστήμιον, πρόδηλον εἶνε ὅτι ἡ διαρρυθμίσις αὐτοῦ δέον νὰ γίνῃ κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα καὶ τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν ἐπιστημονικῶν τινῶν κλάδων, θεωρητικῶν καὶ ἐφαρμοσμένων, μὴ τυχόντων μέχρι τοῦδε ἐπαρκοῦς ὑποστηρίξεως.

Ἐκ τῶν διδακτηρίων τούτων θὰ ἐξέλθωσιν οἱ μέλλοντες ἀριστεῖς τοῦ ἔθνους, οἱ ρηξικέλευθοι ἀπόστολοι τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν.

ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

## Θ. ΣΟΛΟΓΟΥΜΠ

### ΤΟ ΑΡΝΑΚΙ\*

Στὸ χωριὸ Χοτιμίριτσι ἐώρταζε τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ προφήτ' Ἠλίας. Ἐφθάναν ἀπὸ τὰ περὶχωρα οἱ πανηγυριώταις καὶ ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν καὶ γλεντοῦσαν μιὰν ἡμέρα, δυὸ ἡμέρες, τρεῖς ἡμέρες ἀπὸ σπῖτι σὲ σπῖτι.

Ὁ Βλάσης, πλούσιος χωρικός, ἄρχιζε λίγες ἡμέρες πρὶν εἰσιμαζε μπίρα, ἀγόραζε οὐζο καὶ ἔσφαζε ἕνα ἀρνί.

\* Μεταφρασθὲν τῇ ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ «Σκορπιά».

Ὅταν πῆρε τὸ μαχαίρι κ' ἐπῆγε νὰ σφάξῃ τὸ ἀρνί, τὰ παιδιὰ του, ἡ Ἄνισκα καὶ ὁ Σιέγκας, τὸν ἀκολούθησαν καὶ στάθησαν νὰ ἰδοῦν. Ἡ Ἄνισκα τελείωνε τὰ πέντε χρόνια, ὁ Σιέγκας ἔμπαινε στὰ τέσσερα, καὶ καθεὶ ἦταν γιὰ τὰ δυὸ παιδιὰ καινούριο καὶ διασκεδαστικόν.

Τὸ ἀρνί ἦταν κάτασπρο σὰν τὰ μαλλιά τῶν παιδιῶν, ὅπου στέκονταν κρατούμενα ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ ἔβλεπαν μὲ ἀπορία ἀνοίγοντας μεγάλα τὰ μάτια τους. Τὸ ἀρνί ἐφώναξε, ἔπειτα

έτρεξε τὸ αἷμα, κόκκινο καὶ πηχτὸ αἷμα.—  
"ὦ, τί διασκεδαστικά ποῦ ἦταν!"

Μὰ ἡ φωναὶς τῶν παιδιῶν, ἡ παρουσία τῶν,  
ἐνοχλοῦσαν τὸν πατέρα, καὶ τὰ μάλωσε, καὶ τὰ  
παιδιά ἐφυγαν γελώντας.

\*\*\*

Ὁ πατέρας ἐπῆγε στὸ χωράφι, ἡ μητέρα  
ἐφρόντιζε γιὰ τὸ νοικοκυριό, τὰ παιδιά ἐπαι-  
ζαν στὴν ἀδελή.

Καὶ ἡ Ἀνίσκα εἶπε τοῦ Σιέγκα:

— Σιέγκα, παίζουμε τὸ ἀρνάκι;

Ὁ Σιέγκας ἄρχισε νὰ γελᾷ καὶ μισοεἶπε,—  
γιατί δὲν μποροῦσε ἀκόμη νὰ μιλήσῃ κα-  
θαρά:

— Παίζουμε. Ἐγὼ θάμαι τὸ ἀρνάκι.

— Ναί, εἶπε ἡ Ἀνίσκα ἐσὺ θάσαι τὸ ἀρ-  
νάκι, κ' ἐγὼ θὰ κάνω ἀπάνω στὸ λαιμό σου  
μὲ τὸ μαχαίρι τοῖκ-τοῖκ.

— Καὶ θὰ τρέξῃ αἷμα, ἠρώτησε ὁ Σιέγκας,  
κόκκινο καὶ πηχτό;

— Θὰ τρέξῃ αἷμα, εἶπε ἡ Ἀνίσκα.

Καὶ γελούσαν καὶ τὰ δύο γεμάτα ἀπὸ χαρά.

— Καὶ ποῦ θὰ βροῦμε μαχαίρι; ἠρώτησε  
ὁ Σιέγκας.

— Θὰ βροῦμε, ἀποκρίθη ἡ Ἀνίσκα, θὰ τὸ  
πάρωμε τῆς μαμᾶς. Καὶ μῆχαν σιγά-σιγά  
στὸ σπίτι. Ἡ μητέρα δὲν ἀκούσε τίποτε ἐγέ-  
μιζε τὸν φούρνο μὲ ξύλα γιὰ νὰ μαγειρέψῃ  
καὶ νὰ ψήσῃ πῆτες γιὰ τοὺς πανηγυριῶτες.  
Καὶ τὰ παιδιά πῆσαν ἓνα μεγάλο, μεγάλο μα-  
χαίρι, ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ κόβουν τὸ μαῦρο ψωμί—  
καὶ ἡ μητέρα δὲν τὰ εἶδε. Δὲν εἶχε τώρα  
καιρὸ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὰ παιδιά.

Καὶ ἔτρεξαν στὴν ἀδελή καὶ χώθησαν σὲ μιὰ  
γωνιά.

— Γρήγορα, κόβε, εἶπε ὁ Σιέγκας.

Καὶ ἄρχισε νὰ στενάξῃ παραπονετικά σὰν  
ἀρνάκι, καὶ ἔπειτα γελούσε, κ' ἐγέλασε καὶ ἡ  
ἀδελφοῦλα του. Τότε ἡ Ἀνίσκα τὸν ἐπίασε  
ἀπὸ τὸν ὦμο καὶ τὸν ἔριξε χάμω — καὶ ὁ  
Σιέγκας ὀλοένα ἐβέλαζε σὰν τὸ ἀρνί.

Καὶ ἡ Ἀνίσκα ἔκοψε μὲ τὸ μαχαίρι τὸν  
λαιμὸ τοῦ Σιέγκα — καὶ ὁ Σιέγκας τινάχθηκε  
καὶ ψυχομαχοῦσε. Καὶ τὸ αἷμα — κόκκινο καὶ  
πηχτό — ἐπήδησε κ' ἔτρεξε ἄνω στὸ ἄσπρο  
πουκάμισο καὶ στὰ χέρια τῆς Ἀνίσκας. Καὶ  
ἦταν ζεστὸ καὶ κολλούσε... Ὁ Σιέγκας δὲν  
κινήθηκε πιά.

— Ἀρνάκι, ἀρνάκι! — ἐφώναξε ἡ Ἀνίσκα  
κ' ἐγέλασε. Μὰ αἰσθάνθηκε ἔξαφνα ἀνατρι-  
χίλα.

— Ἐλα, σήκω! Σιέγκα! ἐφώναξε. Φτάνει  
πιά! Μὰ ὁ Σιέγκας δὲν ἐκινεῖτο, καὶ τὸ αἷμα  
σταμάτησε, καὶ τὰ χέρια τῆς Ἀνίσκας κολ-  
λούσαν... Ὁ Σιέγκας ἦταν ὀλοένα ἀκίνητος,  
ζαρωμένος καὶ ὄλο ἐσώπαινε — καὶ ἡ Ἀνίσκα  
ἐτρόμαξε κ' ἔτρεξε μακριὰ ἀπὸ τὸν Σιέγκα...

Μπήκε στὸ σπίτι κρυφὰ ἀπὸ τὴ μητέρα της  
καὶ χώθηκε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ φούρνου, κ' ἔ-  
νοιωσε πὼς ἡ καρδιά ἦταν πολὺ βαρειά μέσα  
στὸ στήθος της. Χώνεται ἡ Ἀνίσκα μέσα στὸν  
φούρνο, κάθεται βουβὴ καὶ τρέμει σύσσωμη.  
Καὶ τὴν ἐπίασε ἓνας φόβος καὶ μιὰ λύπη καὶ  
δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ γιατί.

Ἡ μητέρα βάνει φωτιά στὸν φούρνο. Ἡ  
Ἀνίσκα τίποτε δὲν ἀκούει, ὀλοένα κάθεται καὶ  
ὀλοένα σωπαίνει. Βαρειά καὶ βιαστικά χτυπᾷ  
ἡ καρδοῦλα της, καὶ τίποτε δὲν βλέπουν τὰ  
λυπημένα μάτια τῆς Ἀνίσκας.

Τὰ ξύλα ἀναφαν σιγά-σιγά, ὁ φούρνος ἐγέ-  
μισε ἀπὸ καπνό, καὶ ἐπνίξε τὴν Ἀνίσκα.

\*\*\*

Καὶ ἡ ψυχὰς τοῦ Σιέγκα καὶ τῆς Ἀνίσκας  
παρουσιάσθηκαν στὴν πύλη τοῦ Παραδείσου.  
Οἱ ἄγγελοι ταράχθηκαν καὶ ἔχυσαν δάκρυα,  
φωτεινὰ σὰν τὰ ἄστρα, καὶ δὲν ἤξεραν τί νὰ  
κάνουν. Τότε ὁ προστάτης ἄγγελος τῆς Ἀνί-  
σκας, φάνηκε μπρὸς τὸν Κύριο καὶ θλιβερὰ  
τὸν ἰκέτευσε:

— Κύριε, πρέπει νὰ παραδώσωμε στὸν  
Ἐχθρὸ τὸ παιδάκι ποῦ ἔβαψε τὰ χέρια του  
στὸ αἷμα;

Καὶ ὁ Κύριος, σὰν νὰ ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ  
τὸν ἄγγελον, ἐρώτησε:

— Καὶ ἐπὶ ποῖον θὰ πέσῃ τὸ αἷμα τοῦ  
ἀδῶου;

Καὶ ὁ ἄγγελος ἀποκρίθη:

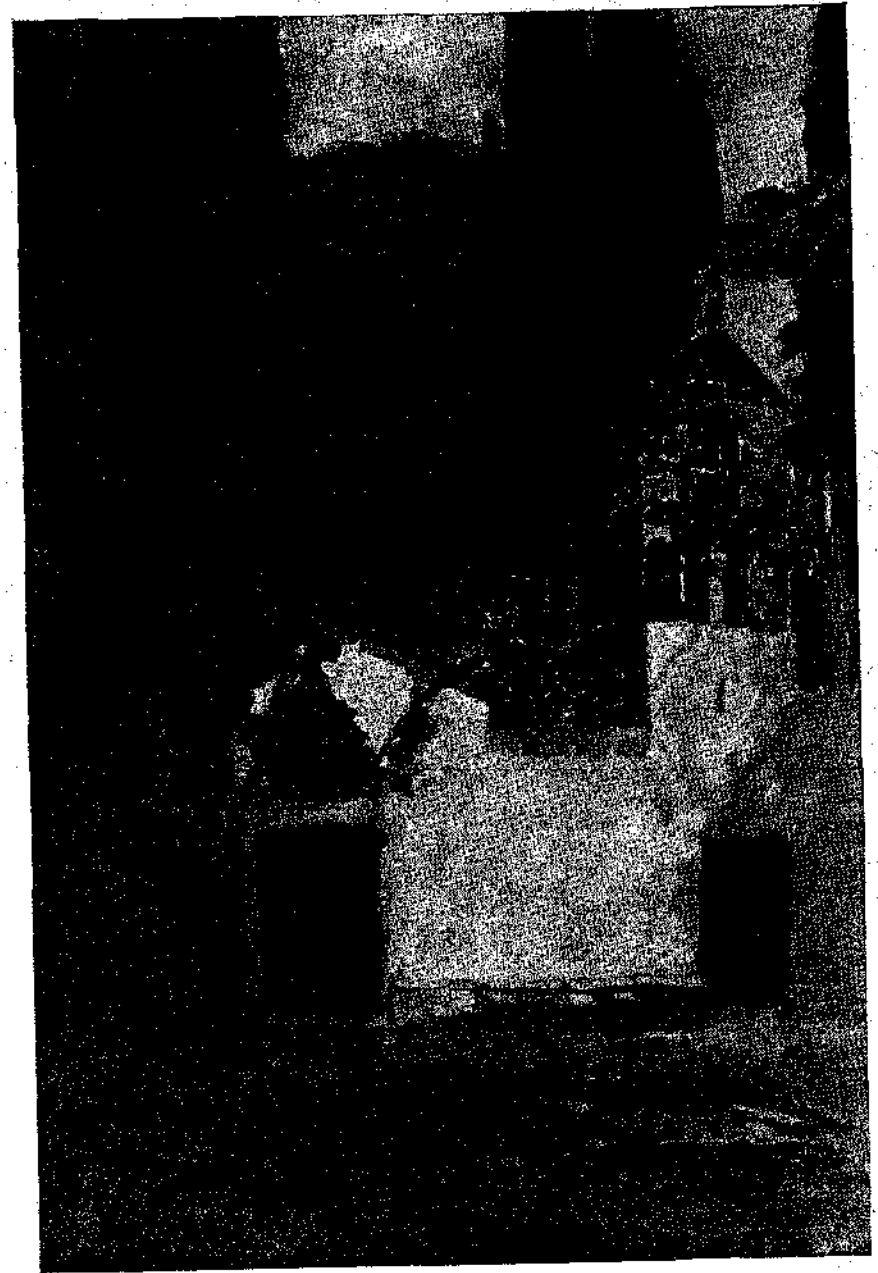
— Ἐπ' ἐμέ, Κύριε!

Καὶ ὁ Κύριος τοῦ εἶπε:

— Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχυσαν αἷμα, θὰ λυ-  
τρωθοῦν διὰ τοῦ Αἵματός μου, καὶ ἐκεῖνοι οἱ  
ὁποῖοι ἐπροκάλεσαν τὴν χύσιν τοῦ αἵμα-  
τος, θὰ λυτρωθοῦν ἐπίσης δι' Ἐμοῦ. Ἡ σω-  
τηρία τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐπιτευχθῇ μὲ πένθος  
βαθύ.

Τότε οἱ ἄγγελοι ἀφήκαν τὴν Ἀνίσκα καὶ  
τὸν Σιέγκα νὰ μποῦν στοὺς φωτολουσμένους  
τόπους καὶ στοὺς κήπους ποῦ εὐωδιάζουν, οἱ τοῦ  
ἐπάνω στὰ ἀπαλά χόρτα ἀκτινοβολούσαν στα-  
λαματαιαὶς ἀπὸ μέλι καὶ ἔτρεχαν χαρούμενα νερὰ  
ἀνάμεσα στῆς ὄχθες τῆς φωτεινῆς.

[Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ ὑπὸ Μ. Α. καὶ Κ. Μ.]



## ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΡΘΕΝΗΣ

Εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀθηναίων καλλιτεχνῶν προσετέθη ἕνας νέος παράγων. Ἐνθυμούμαι τὴν πρώτην ἐμφάνισίν του εἰς τὴν προτελευταίαν ἔκθεσιν τοῦ «Παρνασσού». Δύο ἢ τρία τοπία, νομίζω, καὶ μία αὐτοπροσωπογραφία. Ὁ κόσμος περνοῦσε, ἐμισοστέκετο καὶ ἐπροχώρει κινῶν πρὸς τὰ ἔξω τὸ κάτω χεῖλος ἢ κινῶν ρυθμικῶς τὸ κεφάλι. Ὁ κ. Παρθένης ἦτο τότε μακρὰν, εἰς τὴν Βιέννην, καὶ δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἰδῇ ἀπ' ἐκεῖ τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἔργων του ἐπάνω εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς ἐκθέσεως. Ἀδιάφορον, ἀφοῦ τὰ πράγματα ἤμποροῦν καὶ νὰ γραφοῦν: κάτι παράξενα χρώματα, κάτι ἀνύπαρκταις σκιαῖς, κάτι πρωτοφανεῖς ἄνθρωποι ζωγραφισμένοι! Ἄν ὁ καλλιτέχνης ἦτο κάποιον ἐκεῖ κρυμμένος καὶ ἔβλεπε τοὺς μορφασμοὺς τοῦ κοινοῦ, θὰ ἔλεγε καὶ αὐτός: κάτι παράξενοι ἄνθρωποι!

Ὅτι νέον, ξαφνίζει. Εἶναι κανὼν γενικός. Ἡ τέχνη τοῦ κ. Παρθένου ἦτο νέα διὰ τὰς Ἀθήνας. Ἴσως γνωστὴ κατ' ὄνομα μόνον. Καὶ γνωστὴ, ὡς προκαλέσασα καὶ ἄλλοῦ συζητήσεις, δυσφορίαν, πόλεμον, χαμόγελα. Μέσα εἰς τὴν κατὰ συνθήκην ζωγραφικὴν, ἢ τεχνοτροπία αὐτὴ ἀντηχοῦσε σὰν παραφωνία. Ἐπρεπε νὰ ἔχῃς τὴν ὑπομονὴν νὰ κυττάξῃς χωρὶς προκατάληψιν, νὰ διακρίνῃς τοὺς νέους αὐτοὺς μουσικοὺς παλμοὺς καὶ ν' ἀνσύρῃς μέσα εἰς αὐτοὺς τὴν ἀρμονίαν, ποῦ θὰ ἐθέρμαινε καὶ θὰ ἐλάκνιζε τὴν ψυχὴν σου. Ἐνθυμούμαι, εἰς τὰς μικρὰς ἐντυπώσεις ποῦ ἔγραψα τότε διὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ «Παρνασσού», ἔλεγα: «Δὲν τὸν καταδικάζομεν οὔτε ἐνθουσιάζομεθα μὲ τὴν τεχνοτροπίαν του. Ἄλλ' ἠκούσαμεν ἕνα φίλον μας νὰ λέγῃ: Τί ὄραϊον φανταστικὸν διήγημα θὰ ἔγραφα ἐπάνω σ' αὐτὲς τῆς εἰκόνας! Ἄν ἡ ψυχὴ τοῦ διηγηματογράφου εὗρηκε μέσα εἰς τὰ ἔργα του ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διαρκῶς ζητεῖ ὄραϊον καὶ ὑψηλόν, διατί οἱ ἄλλοι νὰ μὴν ἠμπορέσουν νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἰδίαν συγκίνησιν;»

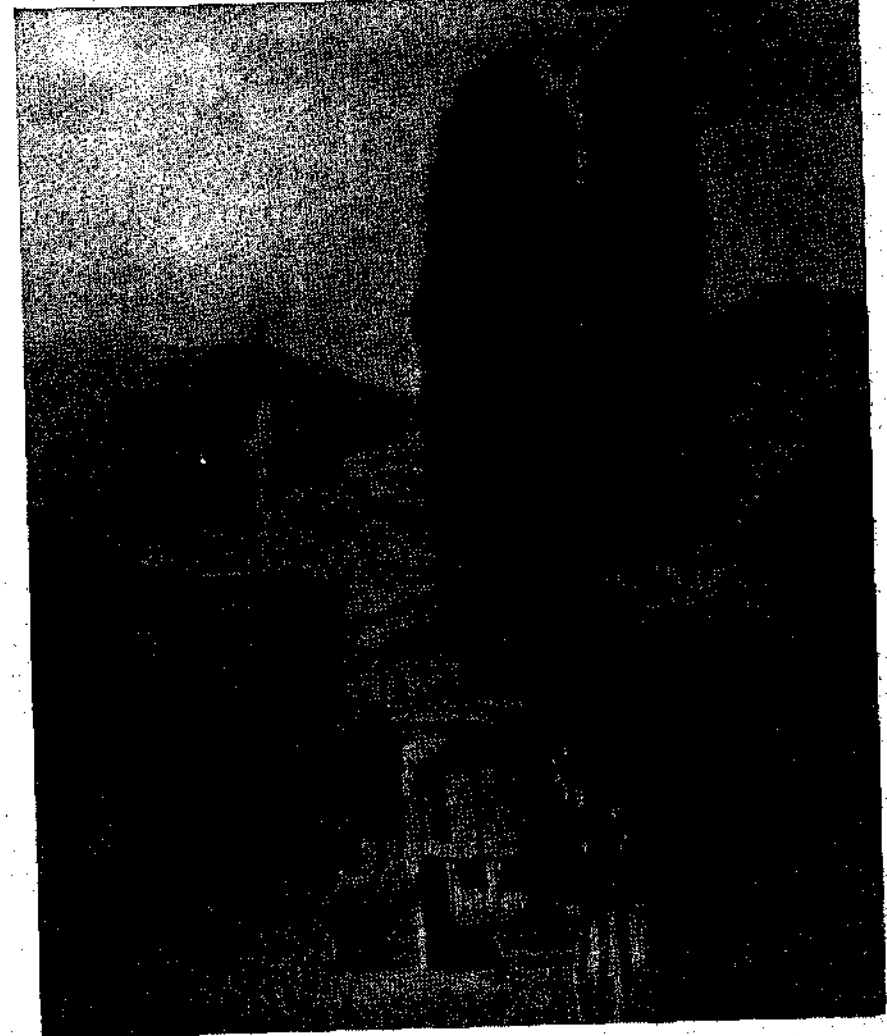
Ὁ κ. Παρθένης ἐπόθησε τὸν ἑλληνικὸν οὐρανὸν καὶ ἦλθε πρὸ μηνῶν εἰς τὴν Ελλάδα. Σήμερον θέλω νὰ παρουσιάσω εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας τὸν καλλιτέχνην, μὲ νέα του ἔργα, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς φύσεως. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης τοῦ ζωγράφου θὰ προσπαθήσω νὰ τὰ ζωγραφίσω μὲ λέξεις ἐπάνω εἰς τὸ χαρτί, ποῦ δύσκολα ὁμως θὰ ἠμπορέσουν νὰ

δώσουν τὴν ζωντανὴν καὶ ὄραϊαν καὶ ἰδανικὴν ἐντύπωσιν τοῦ χρώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἢ ὁποῖα πλανᾶται ἐπάνω εἰς τὰς εἰκόνας αὐτάς.

\*\*\*

Ὁ κ. Παρθένης, μία ὑπαρξὶς ἡρεμῶς, ὀλίγον διαχυτικὴ εἰς λόγια, δεχομένη ὁμως βαθειὰ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ὄραϊοῦ, λατρεύουσα τὴν φύσιν ὡς γραμμὴν καὶ ὡς χρῶμα καὶ ὡς εἰκόνα, κρύβει μέσα του λεπτὸν αἰσθημα ζωγράφου καὶ ποιητοῦ. Ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν αὐστηροτέραν πραγματικότητα καὶ μὲ αὐτὴν κατορθώνει, ἀφελῆς, χωρὶς ἐκζητήσιν, ν' ἀποτυπώσῃ ἐπάνω εἰς τὴν ὁθόνην μίαν εἰκόνα πραγματικὴν καὶ συγχρόνως μίαν εἰκόνα φανταστικὴν, ἕνα ὄραμα, τὸ ὁποῖον ἐδώπευσε τὴν φαντασίαν του καὶ ἤγγισε μίαν χορδὴν μέσα του. Ἐνα τοπίον, τὸ ὁποῖον εἴλκυσε τὴν προσοχὴν του, δὲν μένει ἀπλῶς τοπίον μὲ χρώματα καὶ γραμμάς. Μέσα εἰς τὸν ζωγράφον ἀρχίζει νὰ ἐργάζεται ὁ καλλιτέχνης, ὁ ὁποῖος τὸ τοπίον ἐκεῖνο τὸ βλέπει τώρα μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, ἀνάμεσα ἀπὸ ἕνα χρῶμα, ποῦ τοῦ τὸ παρέχει ἡ φύσις, μὲ ὄψιν ὁμως νέαν, μὲ μίαν πνοὴν ἢ ὁποῖα δὲν ἀπέχει ἀπὸ τὸ πραγματικόν, μετέχει ὁμως ἐνὸς κόσμου ἰδικοῦ του, ἀτομικοῦ, ὑποκειμενικοῦ. Ἀναγνωρίζεις, μέσα εἰς ἕνα ἔργον του, τὴν εἰκόνα ποῦ ἔβλεπε προχθὲς μαζί του εἰς τὸν περιπάτον, καὶ εὐρίσκεις τώρα εἰς καθεὶ, ἕνα ρυθμόν, μίαν ἀρμονίαν ποῦ δὲν ἔβλεπε πρὶν ἀρμονίαν γραμμῶν, τὴν ὁποίαν ζητεῖ φυσικὰ ἡ ψυχὴ μας παντοῦ, καὶ τὴν ὁποίαν εὐχαριστεῖσαι τώρα νὰ ἰδῇς μέσα εἰς τὸ ἔργον τοῦ ζωγράφου ἀρμονίαν τόνων καὶ ἀτμοσφαιράς καὶ διὰ αὐτὰ μαζί ἀποτελοῦν ἕν ὄλον εὐχάριστον εἰς τὸ βλέμμα, ἀλλ' εὐχάριστον προπάντων εἰς τὴν φαντασίαν, τὴν ὁποίαν παρασύρει σὰν νὰ ἦτον γνώρισμός μας ἢ εἰκὼν ἐκεῖνη, συγγενὴς μὲ κάτι ποῦ ἀγαπῶμεν ἴσως, καὶ ἐρχεται ἔξαφνα νὰ τὸ ξυπνήσῃ, νὰ τὸ φέρῃ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ζωῆς ἐπάνω εἰς τὰ χεῖλη μας, καὶ εἴμεθα εὐχαριστημένοι ποῦ ἕνας ἄλλος, ὁ καλλιτέχνης, ἐπρόφερε τὴν λέξιν ποῦ ἐχρηιάζετο διὰ νὰ ἐκφράσωμεν ἐκεῖνο ποῦ μᾶς συγγενεῖ. Αὐτὸ μοῦ ἀρέσει ἰδιαιτέρως εἰς τὸν κ. Παρθένου. Βλέπει ὡς ἀληθινὸς ζωγράφος, σχεδιάζει ὡς ἀληθινὸς τεχνίτης καὶ ἐκτελεῖ ὡς ἀληθινὸς καλλιτέχνης.

Κυττάζω τὰς δύο εἰκόνας του, τὰς ἐμπνευ-



ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΒΑΛΛΑΝ — ΕΛΛΙΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗΣ

σμένες ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν. Ἡ μία, Ἐκτὸς τὴν Καβάλλαν, μίαν γωνία τῆς πόλεως ζωγραφισμένη ἀπὸ ὑψηλά, μὲ τὰ σπιτία της, μὲ τὸ τζαμί της, μὲ τὰ δένδρα της, πόλις πραγματικὴ, βουτηγμένη εἰς τόνους κυανούς καὶ τὰ σπιτία ἐκεῖνα, καὶ τὸ τζαμί καὶ τὰ δένδρα ἐγκλείουν ἕνα φῶς ποῦ τὰ θερμαίνει καὶ τὰ ἐμπνεύνει. Ἡ ἄλλη εἰκὼν, «Τὸ Μοναστήρι τῆς Εἰκοσιφοινίτισης» τὸ ἱστορικὸν μοναστήρι τοῦ Παγγαίου ὄρους, σοῦ ἐνθυμίζει ἢ σοῦ γεννᾷ μίαν ὄραϊαν

στιγμὴν, τὴν ὁποίαν στολίζουν τὰ γύρω ἀντικείμενα μὲ τὴν ὁμορφίαν των, μὲ τὸ σχῆμα των, μὲ τὴν ἀτμοσφαιραν ποῦ μέσα εἰς αὐτὴν πλέουν, σὰν νὰ ἐπλάσθησιν δι' αὐτὸ μόνον καὶ ὁμως αὐτὰ, καὶ τίποτε ἄλλο, ἀποτελοῦν τὴν εἰκόνα ποῦ βλέπεις ἐκεῖ ἐμπρὸς σου Ἐχουν ἕνα ἰδικόν των χαρακτήρα, μίαν ἰδικὴν των ζωὴν.

Νὰ τώρα ἐδῶ, εἰς τὴν *Καισαριανήν*, ποῦ ὁ χαρακτήρ αὐτὸς γίνεται ζωηρός, φωτεινός, σὰν ἕνα τραγοῦδι χαρωπὸν, ποῦ μάταια ἠθέλησε ὁ

άνθρωπος να τὸ θάψη μέσα εἰς τοὺς τοίχους μιᾶς μονῆς, ποῦ τὴν σκιάζει βαθύσκιον, σὺν μιᾷ βαθεῖα σκέψις, ἕνα ὑψηλὸν κυπαρίσσι ποῦ καὶ αὐτὸ ἀκόμη νομίζεις παίρνει τὴν χάριν καὶ τὸ φῶς καὶ τὸ χαμόγελο τοῦ μόλις ἀνατέλλοντος γέλαστοῦ ὁρίζοντος.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἔργα τῆς ἐκθέσεως τοῦ «Παρνασσού» ποῦ ἀνέφερα, δημοσιεύομεν ἕνα, *Εἰς τὰς Ἄλπεις*, μίαν γωνίαν εὐρωπαϊκοῦ τοπίου, ποῦ στέκει ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας ἀδελφάς του εἰκόνας, μὲ τὴν ὁμορφίαν τὴν ἰδικήν του, θαμβήν, ὁμιχλώδη, σκεπασμένην ὁμορφιά, ἢ ὁποῖα ὁμως ἐνέχει τὸ ἴδιον αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἐνέχουν καὶ αἱ ἄλλαι εἰκόνας, ἀντιλούμενον ἀπὸ τὴν ἴδιαν πηγὴν, χωρὶς πρόσθετα λόγια. Μόνον ἡ ἀληθινὴ φωνὴ ἀκούεται, ἐκεῖνη ποῦ εἴτε διαυγής, εἴτε βαθεῖα, εἴτε σκοτεινὴ εἶναι, ἔχει ἕνα γνώρισμα, τὴν δόνησιν μιᾶς ψυχῆς.

Ἐδῶ εἰς μίαν ἀγροτικὴν εἰκόνα μὲ παστέλ, *Βαώδια*, εἶναι ζωγραφισμένον ἕνα κομμάτι ζωῆς ἡρέμου καὶ φυσικῆς: τῆς ζωῆς ποῦ ὑπομένει τὴν ὑπαρξίν της, ἀμέριμος καὶ ἀπαθής, μὲ τὴν γαλήνην τῆς φύσεως τὴν κανονικὴν, χωρὶς παλμούς ἄλλους ἀπὸ τοὺς παλμούς οἱ ὁποῖοι γεννοῦν τὸ χορτάρι καὶ κλείουν ἡσυχὰ τὰ πέταλα ἑνὸς ἀνθούς: τῆς ζωῆς ἑνὸς βράχου ποῦ δέχεται κάθε πρωὶ τὸ θάλλος αὐτῆς μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν βλεφάρων τοῦ λαμπροῦ θεοῦ καὶ χάνεται κάθε βράδυ, καὶ ἡρεμὰ σβύνει, χωρὶς χαρὰν καὶ χωρὶς παράπονον. Παρατηρήσατε τὴν εἰκόνα καὶ θ' ἀνεύρετε τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν παντοῦ εἰς τὴν ἀπλότητα τοῦ χρωματισμοῦ, (δύο ἢ τρεῖς ἀποχρώσεις ἐρυθροῦ), εἰς τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκτελέσεως, εἰς τὴν ἀπλότητα τοῦ θέματος.

\*\*\*

Ἦθελα, τώρα ποῦ δίδεται ἀφορμὴ, νὰ εἰπῶ μερικὰ πράγματα διὰ τὴν τεχνολογίαν αὐτὴν, ποῦ τὴν ἐκεραυνοβόλησε ὁ φίλος μου Ζεὺς Γιαννόπουλος πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὸ «Ἄστυ».

Οἱ ζωγράφοι αὐτοὶ λοιπὸν — ὁμιλῶ ὁμως περὶ ἀληθινῶν ζωγράφων — εἶναι οἱ πιστότεροι, οἱ πλέον εὐκρινεῖς διερχομένους τῆς φύσεως.

Βλέπω τὸ ἀγαπητὸν βουνὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ μακρὰν, ἀπὸ τὴν πλατεῖαν τοῦ Ζαπτείου, καὶ εἶμαι καὶ ἐγώ, ἴσως κάθε Ἀθηναῖος βέβαια, ἐρωτευμένος μὲ τὴν ὁμορφίαν του, καὶ παρακολουθῶ τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ μεγάλου ζωγράφου, ἐκεῖνου ποῦ τὸν θαυμάζομεν κάθε στιγμὴν χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ὄνομά του, καὶ

τὸν ὁποῖον ἰδιαίτερος λατρεύομεν οἱ Ἕλληνες, τὸν ζωγράφον Ἥλιον. Καὶ σκέπτομαι ὅτι ἡ τέχνη τῶν ζωγράφων αὐτῶν, τῶν impressionnistes, εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ἀρχαίου θεοῦ.

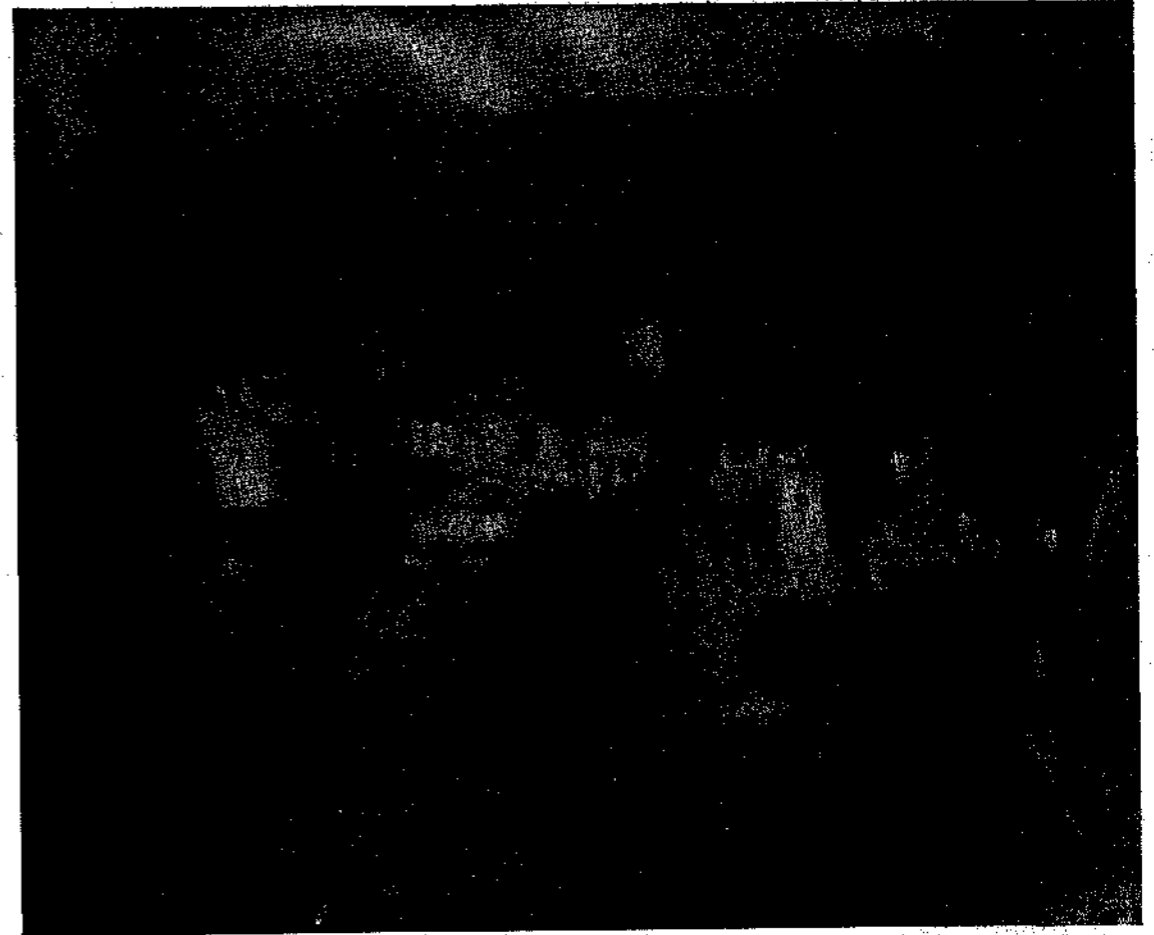
Ὅμιλῶ τεχνικῶς: Ὁ νέος ζωγράφος θέλει νὰ ζωγραφίσῃ μόνον μὲ τὰ ἑπτὰ χρώματα τοῦ φάσματος. Ἀντὶ νὰ ἀναμίξῃ τὰ χρώματά του ἐπάνω εἰς τὴν πιξίδα, θέτει τὸ χρῶμα κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ὀθόνην, ὅπου, τὸ ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου ἢ ἀπλωμένον ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο, δίδουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός: αἱ ἀκτῖνες τῶν χρωμάτων ἐνόησαν εἰς τὸ μάτι τοῦ παρατηρητοῦ καὶ ἐνεργοῦν ὅπως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Καὶ τότε, κάθε χρῶμα ἔχει τὴν ἰδικήν του δύναμιν, τὴν ἰδικήν του δρόσον καὶ λάμπιν. Ἡ ἀνάμιξις ἀπ' ἐναντίας τῶν χρωμάτων ἐπάνω εἰς τὴν πιξίδα ἀποτελεῖ κάτι τεχνητόν, βαρὺ καὶ ἄχαρι. Αὐτὰ λέγει περίπου ὁ Καμίλλ Μωκλαίρ εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον του «L'Impressionnisme».

Τί κάμνει λοιπὸν ὁ ζωγράφος Ἥλιος; Ἐκλέγει μίαν ὀθόνην, τὸν Ὑμηττόν, χύνει ἐπάνω τὰς ἀκτῖνας τῶν χρωμάτων του καὶ μᾶς δίδει διὰ τῆς ἀτμοσφαιρας τὴν μοναδικὴν εἰκόνα ποῦ στολίζει κάθε ἡμέραν τὸν ἀθηναϊκὸν ὁρίζοντα. Πλησιάζετε πρὸς τὴν εἰκόνα αὐτὴν καὶ εἰπήτε μου, ἂν δὲν βλέπετε μίαν μουτζούραν. Ἐπαναλαμβάνω τὴν λέξιν τοῦ φίλου μου ἀρθρογράφου. Ἡ τέχνη κάμνει τὸ ἴδιον. Σοῦ δίδει τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀληθείας. Τὸ πῶς, εἶναι ἰδικὴ τῆς ὑπόθεσις. Τὸν θεατὴν ἐνδιαφέρει τὸ ἀποτελεσμα. Αὐτὸ μόνον.

Καὶ διὰ νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό, δὲν εἶναι εὐκόλον. Χρειαζέται αἰσθησις λεπτοτάτη.

Μίαν εἰκόνα τοιαύτης τεχνολογίας εἶχε ἐκθέσει ὁ πολὺς Κλάδ Μονέ, περὶ τοῦ ὁποῖου συχνὰ ἐγράψαμεν εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς σημειώσεις τῶν «Παναθηναίων», εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ 1867. Ἡ εἰκὼν παρίστανε μίαν λύσιν καὶ ἔφερε τὸν τίτλον «Impressions». Ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς εἰκόνας τοῦ Μονέ ὠνομάσθησαν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Σήμερον ἡ λέξις ἔλαβε εὐρύτεραν σημασίαν, καὶ εἰς τὸν κύκλον τῶν impressionnistes περιλαμβάνονται ὅλοι σχεδὸν οἱ ζωγράφοι οἱ ὁποῖοι κατέλιπον τὰ παλαιὰ καὶ ζητοῦν κάτι νέον εἰς τὴν τέχνην.

Αὐτὰ τὰ ὀλίγα, ὡς ἐν παρενθέσει, περὶ τῆς νέας ζωγραφικῆς, ἢ ὁποῖα ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν σχολαστικὴν δουλείαν τῶν παλαιῶν καὶ ἐπιβάλλεται ὁλοένα μὲ τοὺς μεγάλους καλλιτέχνους τοὺς ὁποῖους ἀνέδειξε. Ὁ Μονέ, ὁ Οὐίτσορ, ὁ Λίμπερμαν, διὰ ν' ἀναφέρω ὀλίγιστα ὀνόματα,



ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΘΙΝΙΤΗΣ — ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ

ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των καὶ κανεὶς αἰσθανόμενος τὸ καλὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὴν ἀναγνωρίσῃ τὸ μεγαλεῖον των.

\*\*\*

Αὐτὴν τὴν σχολὴν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ κ. Παρθένης, δίδων εἰς τὰ ἔργα του τὴν ἀτομικὴν ἀντιληψιν καὶ αἶσθησιν. Ὁ κ. Παρθένης, εἰς τὰ ἀντικείμενα, ποῦ μέσα εἰς τὰς εἰκόνας του ἀφηγοῦνται τὴν ζωὴν των τὴν ἐξωτερικὴν, προσδίδει ἀκόμη καὶ μίαν φωνὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἕνα διακοσμητικὸν χαρακτήρα. Αὐτὰ τὰ δύο συμπληροῦν τὸ ἔργον τοῦ ζωγράφου καὶ τὸ ἀναδεικνύουν ἔργον τέχνης. Καὶ ἔτσι μᾶς ἀποκαλύπτει δια-

φόρους μικροκόσμους μίαν σελίδα ἱστορικὴν μέσα εἰς ἕνα βραδυτὸν τοπίον, ἕνα παλμὸν τῆς δημιουργίας εἰς πλαίσιον μεγαλοπρεπῆς βουνῶν χιονισμένων, μίαν χορρὴν τῆς μεγάλης ζωῆς μέσα εἰς τὴν ἀποψιν ἑνὸς δάσους. Παντοῦ μία σκέψις καὶ ἕνα συναίσθημα, ἀδελφωμένα, ἐνωμένα σφιχτά. Μονοπάτια ὁμορφίας καὶ ὠραίων συγκινήσεων ποῦ μᾶς δείχνει κάθε καλλιτέχνης μὲ ἀξίαν καὶ αἶσθημα. Εἰς προσεχῆ ἔκθεσιν τῶν ἔργων τοῦ κ. Παρθένης, τὴν ὁποῖαν ἴσως διοργανώσουν τὰ «Παναθηναῖα», τὸ κοινὸν τῶν Ἀθηναίων θὰ ἀναγνωρίσῃ μέσα εἰς αὐτὰ τὸν ζωγράφον, ὁ ὁποῖος βαδίζει γοργὰ τὸν δρόμον τῆς ἀληθινῆς τέχνης.

KIMON MIKHAELIDIS

## ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ\*

## ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ΒΑΡΕΓΚΑ.

“Ε, Βάρεγκα, Βάρεγκα! Αυτή τη φορά τὸ λάθος εἶναι δικό σου καὶ θὰ τῶχης στὴ συνείδησί σου. Τὸ γραμματάκι σου ἐτάραξε ὄλες τῆς ιδέες μου, ἔχασα τὸν δρόμο μου, καὶ μόλις τώρα, ποῦ ἐκύτταξα μὲ ἡρεμία τὸ βάθος τῆς καρδιάς μου, εἶδα πῶς εἶχα δίκαιο, πληρέστατα δίκαιο. Δὲν γράφω γιὰ τὴ διαγωγή μου, (ὡς πᾶν στὸ καλό,) γράφω γιὰ τὴν ἀγάπη μου γιὰ σένα, ποῦ δὲν ἦταν καμμιά παραλόγη ἀγάπη. Δὲν ἤξερες, ἀγάπη μου. Ἄν μόνον ἤξερες ποῦ πηγάζει τὸ αἰσθημά μου, ἡ ἀγάπη μου, δὲν θὰ ἔγραφες ἔτσι. Ὅ,τι μοῦ γράφεις, ὅ,τι μοῦ ἐκθέτεις, ὅλα αὐτὰ εἶναι τυπικά μὰ εἶμαι βέβαιος πῶς δὲν τὰ σκέπτεσαι κατὰ βάθος.

Ἀγάπη μου, οὐτ’ ἐγὼ δὲν ἤξερω, δὲν ἐνθυμούμαι πολὺ καλὰ τί συνέβη μὲ τοὺς ἀξιωματικούς. Πρέπει νὰ σοῦ εἰπῶ, ἄγγελέ μου, πῶς πρὶν ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ ἤμουν πολὺ ταραγμένος. Φαντάσου, ἕνα μῆνα τώρα, ἤμουν σὰν κρεμασμένος σὲ μιὰ κλωστή. Ἡ θέσις μου ἦτον ἀπελπιστική. Τὸ ἔκρυβα ἀπὸ σένα καὶ ἀπ’ ὅλο τὸ σπίτι, μὰ ἡ νοικοκυρά μου ἐφώναζε καὶ ἔκανε τὸν κόσμον ἄνω κάτω. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν ἔβλαπτε. Τί μὲ μέλει γιὰ τῆς φωνῆς μιᾶς παληόγρογας! Ἄλλ’ ἄρχιζε νὰ γίνεται σκάνδαλο· ἔπειτα, ἔμαθε, ὁ Θεὸς ξέρει πῶς, τὴ φιλία μας καὶ μιλοῦσε μὲ τέτοιον τρόπο σὲ ὄλους τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ ἔμενα ἐστατικός κ’ ἐβούλωνά τ’ αὐτιά μου. Τὸ κακὸ εἶναι ποῦ οἱ ἄλλοι δὲν ἐβούλωναν τ’ αὐτιά τους, ἀλλὰ τὰ τέντωναν ἀκόμη περισσότερο. Καὶ τώρα ἀκόμη, ἀγάπη μου, δὲν ἤξερω ποῦ νὰ κρυφθῶ.

Αὐτὰ ὅλα, ἄγγελέ μου, αὐταῖς ἢ συμφοραῖς μ’ ἔκαμαν νὰ λησμονήσω τὸν ἑαυτὸ μου. Ἐξαφνα μαθαίνω ἀπὸ τῆ Φεδόρα πράγματα μοναδικά: ἕνας ἄθλιος ἄνθρωπος ἦλθε στὸ σπίτι σου καὶ σοῦ ἔκανε προτάσεις ὕβριστικές· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς σ’ ἐπρόσβαλε, σ’ ἐπρόσβαλε πολὺ κ’ ἐγὼ αἰσθάνθηκα βαθεῖα τὴν προσβολὴ αὐτή. Τότε, ἄγγελέ μου, ἔχασα τὸ λογικό μου, δὲν ἤξερα τί ἔκανα. Ἀγαπητή μου. Βάρεγκα, βγήκα μὲ βία ἀπὸ τὸ σπίτι, μανιώδης, νὰ βρῶ τὸν ἄθλιον αὐτόν. Οὐτ’ ἐγὼ δὲν ἤξερα τί θὰ τοῦ

ἔκανα. Δὲν δέχομαι καμμιά προσβολὴ γιὰ τὸν ἄγγελό μου! Ἄ, τί θλίψη αἰσθανόμουν! Καὶ τὴ στιγμὴν ἐκείνη ἔβρεχε, ἦτον ἕνας καιρὸς ὕγρὸς, ποῦ μεγάλωνε τὸν πόνο μου! . . . Ἦθελσα νὰ γυρίσω πίσω. . . Τότε, ἀγάπη μου, ἔπεσα χάμω. Ἀπάντησα τὸν Αἰμίλιο, τὸν Αἰμίλιον Ἰλίτς· ἕνας ὑπάλληλος, ἢ μάλλον ἕνας πρῶην ὑπάλληλος· τώρα πιά δὲν εἶναι στὴν ὑπηρεσία μας. Οὐτε ξέρω τί κάνει τώρα, εἶναι σ’ ἐλεεινὴ κατάστασι. Ἐφύγαμε λοιπὸν μαζί. Ἐπειτα. . .

— μὰ τί μᾶς ἐνδιαφέρει αὐτό, Βάρεγκα; Τί εὐχαρίστησι θὰ βρῆς νὰ διαβάξης τῆς συμφορῆς τοῦ φίλου σου, τοὺς πειρασμούς του; — Μετὰ δύο ἡμέρες, τὸ βράδυ, ὁ Αἰμίλιος μὲ ἀνάγκασε νὰ ἰδῶ τὸν ἀξιωματικό. Εἶχα ζητήσῃ τὴ διεύθυνσί του ἀπὸ τὸν θυρωρό μας. Σοῦ λέγω ἐν παρενθέσει, ἀγάπη μου, πῶς πολὺν καιρὸ τὸν ἀκολουθοῦσα, αὐτὸν τὸν νέο. Ἀπὸ τότε μάλιστα ποῦ ἤμεθα συγκάτοικοι, τὸν ὑποπτευόμουν. Τώρα βλέπω πῶς αὐτὸ ποῦ ἔκαμα δὲν ἦτον ἀξιοπρεπές, γιατί τὴ στιγμὴν ποῦ ἐπῆγα νὰ τὸν ἰδῶ, δὲν ἤμουν σιὰ καλὰ μου. Μὰ τὴν ἀλήθεια, Βάρεγκα, τίποτε δὲν ἐνθυμούμαι, παρὰ μόνον πῶς ἦταν στὸ σπίτι του πολλοὶ ἀξιωματικοί· διαφορετικὰ θὰ εἰπῶ πῶς ἔβλεπα διπλά, — ὁ Θεὸς τὸ ξέρει. Οὐτε τί εἶπα θυμούμαι· ξέρω μόνον πῶς ἤμουν ἀγανακτημένος καὶ πῶς εἶπα πολλά. Ἐ, λοιπὸν, μ’ ἔδιωξαν, μ’ ἔρριξαν κάτω ἀπ’ τὴ σκάλα, θέλω νὰ πῶ πῶς μ’ ἔδιωξαν βίανουσα, γιατί δὲν μ’ ἔρριξαν κυριολεκτικῶς κάτω ἀπὸ τὴ σκάλα. Τὸ ξέρεις, Βάρεγκα, τὸ πῶς ἐπέστρεψα. Αὐτὰ εἶναι ὅλα. Χωρὶς ἀμφιβολία ἐξετελέσθηκα, ἡ ἀξιοπρέπεια μου προσεβλήθη, μὰ κανεὶς δὲν τὸ ξέρει κανένας ἄλλος δὲν τὸ ἔμαθε, ἐκτὸς ἀπὸ σένα. Καὶ ἔτσι εἶναι τὸ ἴδιον σὰν νὰ μὴν εἶχε συμβῆ ἴσως νὰ ἦναι ἔτσι, Βάρεγκα. Τί λές; Γνωρίζω ὅμως βέβαια πῶς πέρσι, ὁ Ἀξέντιος Ὀσίποβιτς, ἐπρόσβαλε μὲ τὸν ἴδιον τρόπο τὸν Πέτρο Πέτροβιτς, ἀλλὰ κρυφά, τὸ ἔκαμε κρυφά. Τὸν ἐκάλεσε στὸ δωμάτιο τοῦ κλητῆρος — τὸ εἶδα ἀπὸ μιὰ σχισμάδα — καὶ ἐκεῖ τοῦ ἔδωσε κ’ ἐκατάλαβε· ἀλλὰ τὰ κατάφερε εὐγενικά, καὶ κανένας δὲν εἶδε τίποτε, ἐκτὸς ἐμένα, μὰ ἐγὼ εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ τίποτε· θέλω νὰ πῶ πῶς κανενὸς δὲν τὸ εἶπα. Ἐπειτα λοιπὸν ἀπ’ αὐτὰ, ἦσαν καὶ οἱ δύο ὅπως πρὶν. Ὁ Πέτρος Πέ-

τροβιτς εἶναι, ὅπως ξέρεις, ἄνθρωπος πολὺ φιλότιμος δὲν ἐμπιστεύθηκε σὲ κανένα τὸ μυστικό του κ’ ἔτσι καὶ σήμερα ἀκόμη εἶναι σχετικοὶ καὶ δίνουν τὸ χέρι. Δὲν συζητῶ τίποτε, Βάρεγκα, οὔτε θέλω νὰ συζητήσω μαζί σου εἶμαι πολὺ ἐξουτελισμένος, καὶ τὸ χειρότερον τὸ αἰσθάνομαι κ’ ἐγὼ μὲ τὸν ἑαυτὸ μου μὰ ἦτον γραπτὸ φαίνεται νὰ συμβοῦν αὐτὰ· αὐτὴ ἦταν ἡ μοῖρα μου, τὸ ξέρεις καὶ σύ. Αὐταῖς λοιπὸν εἶναι, Βάρεγκα, ἡ λεπτομέρεια τῆς δυστυχίας μου καὶ τῆς ἀναποδιάς μου. — Εἶμαι λίγο ἀδιάθετος, ἀγάπη μου· ἔχασα ὅλη μου τὴ ζωρότητα. Καὶ τώρα σοῦ ἡμολογῶ τὴν ἀφοσίωσί μου, τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν ἐκτίμησί μου, καὶ μένω, δεσποινὶς Βάρεγκα Ἀλεξέγεβνα.

Ταπεινὸτατος θεράπων  
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

29 Ἰουλίου

## ΚΥΡΙΕ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Ἐδιάβασα μὲ πόνο καὶ τὰ δύο σας γράμματα. Ἀκοῦστε, φίλε μου· ἡ κἀτι μοῦ κρύβετε καὶ μόνον ἕνα μέρος ἀπὸ τῆς ἀτυχίας σας μοῦ γράφετε, ἢ Μὰ τὴν ἀλήθεια, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, τὰ γράμματά σας δείχνουν ἀκόμη κάποια ταραχή. . . Ἐλάτε στὸ σπίτι, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἐλάτε σήμερα· ἐλάτε νὰ γευματίσετε μαζί μου, ἔτσι μὲ ὅ,τι τύχη. Οὐτε ξέρω ἀκόμη πῶς περνάτε στὸ σπίτι σας καὶ τί ἀποκάματε μὲ τὴ νοικοκυρά σας. Τίποτε δὲν μοῦ γράφετε γι’ αὐτὰ ὅλα καὶ νομίζω πῶς θέλετε κἀτι νὰ μοῦ κρύψετε. Λοιπὸν, σᾶς περιμένω, φίλε μου, σᾶς περιμένω χωρὶς ἄλλο σήμερα καὶ θέλω μάλιστα νὰ ἔρχεσθε κάθε ἡμέρα στὸ τραπέζι μας. Ἡ Φεδόρα μαγειρεῖ πολὺ καλὰ. Ὑγιαίνετε.

Διή σας  
ΒΑΡΒΑΡΑ ΔΟΜΠΡΟΣΕΛΟΦ

1 Αὐγούστου

## ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Εἶσαι εὐχαριστημένη, ἀγάπη μου, ποῦ ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωκε τὴν περίστασι νὰ μοῦ ἀποδώσης καλὸν ἀντὶ καλοῦ. Τὸ πιστεύω, Βάρεγκα· πιστεύω στὴν καλωσύνη τῆς ἀγγελικῆς καρδούλας σου· καὶ δὲν σοῦ τὸ λέω γιὰ παράνονον — ὅμως, μὴ μοῦ προσάπτῃς πιά, ὅπως ἄλλοτε, πῶς εἶμαι σπάταλος τώρα ποῦ ἐγήρασα. Ἐ-

κανα τὸ λάθος αὐτό, τί νὰ γίνῃ; — Ἄν ἐπιμένης πῶς εἶναι ἀμάρτημα, καλὰ ὅμως ἀπ’ τὰ δικὰ σου χεῖλη, φίλη μου, μὲ λυπεῖ νὰ τὸ ἀκούω. Μὴ δυσσαρεστηθῆς γιὰ ὅ,τι σοῦ γράφω· ἡ καρδιά μου πονεῖ, ἀγάπη μου. Οἱ δυστυχημένοι εἶναι ἰδιότροποι· ἔτσι τὸ θέλησε ἡ φύσις. Τὸ εἶχα καταλάβει καὶ πρὶν. Καὶ εἶναι καὶ ὑποπτος ὁ φτωχὸς· κυττάζει τὸν κόσμον μ’ ἕνα παράξενον μάτι, παρατηρεῖ κάθε διαβάτη μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ, κυττάζει ἀνήσυχτα γύρω του καὶ προσπαθεῖ ν’ ἀκούσῃ καθετὶ, γιατί νομίζει πῶς ὅλοι γι’ αὐτὸν μιλοῦν, πῶς κατακρίνουν τὸ ἐλεεινὸ ἐξωτερικό του. Καὶ καθεὶν ξέρει, Βάρεγκα, πῶς ὁ φτωχὸς εἶναι χειρότερος ἀπὸ ἕνα κουρέλι, πῶς δὲν ἔχει καμμιά ὑπόληψι, κ’ ὡς γράφουν ὅ,τι θέλουν! Ναί, ὡς γράφουν ὅ,τι θέλουν αὐτοὶ ποῦ μουτζουρώνουν τὸ χαρτί, ἡ θέσις τοῦ φτωχοῦ δὲν θ’ ἀλλάξῃ. Καὶ γιατί νὰ μένῃ ἢ ἴδια πάντα; Διότι, καθὼς νομίζουν αὐτοὶ, τὸ καθετὶ τοῦ φτωχοῦ πρέπει νὰ τὸ μάθουν ὅλοι, διότι εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ ἔχη καὶ αὐτὸς τὴν ἰδιωτικὴν του ζωὴν, τὴν ἀτομικὴν του ἀξιοπρέπεια. Νά, ὁ Αἰμίλιος μοῦ εἶπε προχθὲς πῶς ἀνοίξαν κάπου ἕνα κατάλογο γι’ αὐτὸν καὶ πῶς γιὰ κάθε δεκάρα ποῦ τοῦ ἔδιναν ἔπρεπε νὰ υποστῇ ἕνα εἶδος ἐπισημοῦ ἐπιθεωρήσεως. Οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν πῶς τοῦ χαρίζουν τῆς δεκάρας ποῦ τοῦ ἔδωκαν· διόλου. Διασκεδάσαν μ’ ἕνα φτωχὸν ἄνθρωπον. Στὴν ἐποχὴ μας, ἀγάπη μου, ἡ ἀγαθοεργία γίνεται μὲ παράξενον τρόπο· μὰ ποιὸς ξέρει ἂν δὲν ἦταν πάντα ἔτσι! Ἡ εἶναι κανεὶς ἀδέξιός ἢ εἶνε πολὺ ἱκανός — ἕνα ἀπ’ τὰ δύο. Ἴσως δὲν τὸ γνωρίζεις αὐτό· λοιπὸν θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ἐγὼ! Σὲ ἄλλα πράγματα εἶμαι ἀμαθής, αὐτὸ τὸ ζήτημα ὅμως τὸ γνωρίζω καλὰ! Καὶ πῶς ἕνας φτωχὸς τὰ ξέρει αὐτὰ; Γιατί νὰ ἔχη τέτοιες σκέψεις; Γιατί — Μά, διότι ἔχει τὴν πείραν! Διότι ξέρει προπάντων πῶς, ὅταν μπαίνη σ’ ἕνα ὀτιδήποτε ξενοδοχεῖο, κάποιος κύριος διπλὰ του θὰ πῇ: «Αὐτὸς ὁ ψωροῦπάλληλος, τί θὰ φάῃ σήμερα; Ἐγὼ θὰ φάω μπαρμποῦνι στὸ χαρτί, κ’ αὐτὸς καμμιά σαφέλα.» — Ἀλλὰ τί τὸν μέλει ἂν θὰ φάω σαφέλα; Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, Βάρεγκα, ποῦ μόνον αὐτὰ σκέπτονται. Καὶ προσέχουν, αὐτοὶ οἱ ἀδιάντροποι λιβελλογράφοι, ἂν τὰ ὑποδήματά σου εἶναι γερά ἢ ἂν περπατῆς μὲ τῆς ἄκρες τῶν ποδιῶν παρατηροῦν πῶς ὁ τάδε ὑπάλληλος, τοῦ τάδε τμήματος, ὁ τάδε ἐπίτιμος σύμβουλος φορεῖ ὑποδήματα ποῦ φαίνονται τὰ δάκτυλά του, πῶς τὰ μανίκια του

\* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 150.



είναι τρυπημένα στους άγκώνες έπειτα τὰ βάζουν όλα αυτά στο χαρτί και τυπώνουν αυτές της άηδίες. Και τί σε ενδιαφέρει αν οι άγκώνες μου είναι τρυπημένοι; Ναι, αν μου επιτρέπης, Βάρεγκα, μιὰ χονδρεϊδή παρομοίωσι, θὰ σοῦ εἰπῶ πῶς ὁ φτωχὸς σὲ τέτοια περιστασι αἰσθάνεται κάτι ἀνάλογο σὺν τῇ δικῆς σου παρθενικῇ αἰδῶ. Δὲν θὰ ἤθελες, συγχώρησέ μου τῇ χονδρῇ λέξει, νὰ γδυθῆς μπροστὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμο; ἔτσι καὶ ὁ φτωχὸς δὲν θέλει, ἕνα ἀδιάκριτο μάτι νὰ πέσῃ στὴν παληό-τρυπα ποῦ κατοικεῖ καὶ νὰ μάθῃ πῶς ζῆ; — αὐτὸ εἶναι. Γιατί λοιπὸν νὰ με προσβάλης. Βάρεγκα, μαζί με τοὺς ἔχθρους μου ποῦ ρίχνουν τὰ βέλη τους στὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια ἐνὸς τιμίου ἀνθρώπου;

Σήμερα, στὸ γραφεῖο, αἰσθανόμενον σὺν βρεμένη γάτα μιὰ ματιὰ μόνο θὰ μ' ἔκανε νὰ κοκκινίσω ἤμιον σὺν χαμένος, Βάρεγκα! Ναι, αἰσθάνεσαι φυσικὰ στενοχωρημένος ὅταν οἱ άγκώνες σου βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὰ μανίκια καὶ τὰ κονιμπιά σου κρέμονται σὲ μιὰ κλωστή. Σὲ τέτοια χάλια ἤμιον! Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς, γίνεσαι δεῖλος. Τί!... ὁ Στέφανος Κάρλοβιτς μοῦ μιλοῦσε σήμερα γιὰ τὴν ὑπηρεσία. ἔλεγε, ἔλεγε, ἔπειτα ξαφνικὰ εἶπε: «Καὶ σεις κατεργαράκο, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς!» Δὲν ἐτελείωσε τὴ φράσι του, μὰ ἐγὼ ἐνόησα καὶ ἔγινα κατακόκκινος, τόσο, ποῦ καὶ ἡ φαλάκρα μου ἀκόμη κοκκίνισε. Κατὰ βάθος δὲν εἶναι τίποτε μὰ ὀπωσδήποτε με ἀνησυχεῖ, με κάνει νὰ σκέπτομαι σοβαρά. Ἄραγε δὲν ἔμαθαν τίποτε; Ὁ Θεὸς νὰ με φυλάξῃ! Εἶναι δυνατόν ἄραγε νὰ τὰ μάθουν; Ὁμολογῶ πῶς ἔχω ὑποψίες σ' ἕναν ἀνθρωπάκο. Αὐτοὶ οἱ κακούργοι εἶναι ἱκανοὶ ὅλα νὰ τὰ κάμουν! Νὰ σὲ προδώσουν! Νὰ πουλήσουν ὅλη σου τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ γιὰ τίποτε! Τίποτε ἱερὸν δὲν ἔχουν αὐτοὶ!

Ἔρω ὁμῶς ποιὸς μοῦ τὴν ἔφτιασε: αὐτὸ θὰ εἶναι παιγνίδι τοῦ Ραταζάγεφ. Κάποιον θὰ γνωρίζῃ στὸ τμήμα μας καὶ, χωρὶς ἀμφιβολία, ἐπάνω στὴν ὀμίλια τοῦ διηγῆθῃ τὸ πρᾶγμα κ' ἐπρόσθεσε καὶ δικὰ του, ἢ θὰ τὰ εἶπε στὸ τμήμα του καὶ σιγά-σιγά ἡ ἱστορία ἔφθασε ὡς τὸ δικὸ μας τμήμα. Στὸ σπίτι ὅλοι τὰ γνωρίζουν καὶ δείχνουν με τὸ δάκτυλο τὸ παράθυρό σου τὸ ξέρω, εἶμαι βέβαιος. Χθές, ὅταν ἦλθα νὰ δειπνήσωμε μαζί, ὅλοι ἔτρεξαν στὰ παράθυρα νὰ ἰδοῦν. «Ἡ ἔνωσις τοῦ διαβόλου μ' ἕνα παιδί» εἶπε ἡ νοικοκυρά μου καὶ ἔπειτα μεταχειρίσθη μιὰν ἀπρεπῆ

ἐκφρασι. Μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε μπρὸς στὸ ἀτιμο σχέδιο τοῦ Ραταζάγεφ: θέλει νὰ μᾶς χῶσῃ, μαζί τοὺς δύο μας, στὰ βιβλία του, νὰ μᾶς σατυρίσῃ τὸ εἶπε ὁ ἴδιος, τὸ ἔμαθα ἀπὸ κάτι ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, συναδέλφους μου στὸ τμήμα τὸ δικὸ μας. Δὲν ἤμπορῶ οὔτε νὰ σκεφθῶ, ἀγάπη μου, οὔτε ν' ἀποφασίσω τίποτε. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς ὁ Θεὸς θέλει νὰ μᾶς τιμωρήσῃ, ἀγγελέ μου. Ἦθελες, ἀγάπη μου, νὰ μοῦ στείλῃς ἕνα βιβλίο γιὰ νὰ διασκεδάσω. Ἄς πάῃ στὸ καλὸ, ἀγάπη μου. Καὶ τί εἶναι τὸ βιβλίο; Ἔνα μέσον γιὰ νὰ σὲ ἀποκοιμίσῃ! Τὸ μυθιστόρημα εἶναι μιὰ ἀνοησία γραμμένη γιὰ ἕναν ἀνόητο σκοπὸ, γιὰ νὰ περνοῦν τὸν καιρὸ τους οἱ ἄεργοι πιστεψέ με, ἀγάπη μου, πιστεψέ τὴ μεγάλη μου πείρα. Κάθονται καὶ σοῦ ζαλίζουν τ' αὐτιὰ με κάποιον Σαϊξπηρ: «Στὴ φιλολογία, σοῦ λέγουν, εἶναι ἕνας Σαϊξπηρ...» Μάθε το λοιπὸν πῶς καὶ ὁ Σαϊξπηρ εἶναι ἀνόητος, ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀνοησίαις, ὅλα αὐτὰ ἔγιναν γιὰ νὰ γελοῦν τοὺς ἀνθρώπους!

Δικός σου  
ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

2 Αὐγούστου

ΚΥΡΕ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

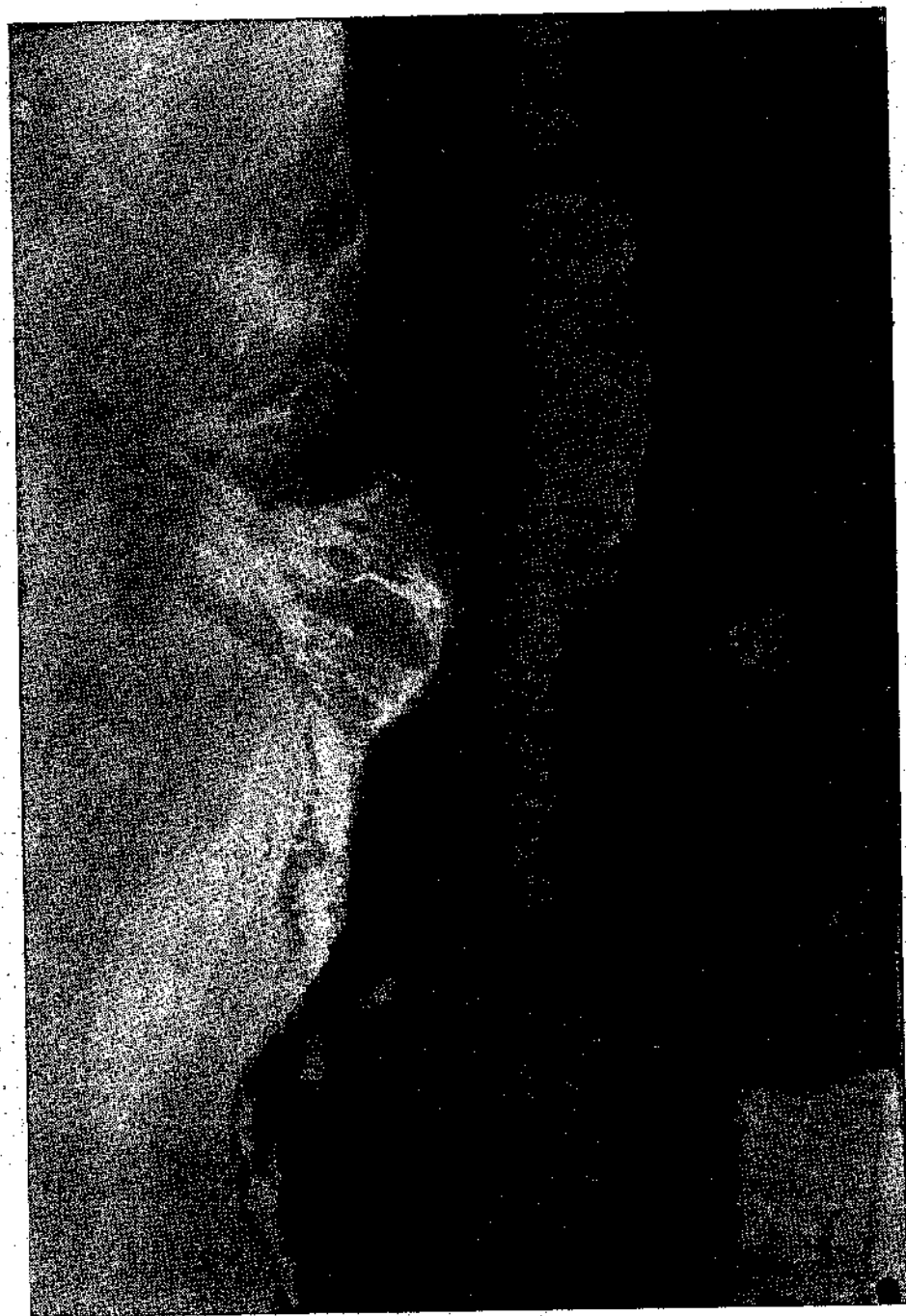
Μὴ σᾶς μέλη γιὰ τίποτε με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὅλα θὰ διορθωθοῦν. Ἡ Φεδόρα εὗρηκε ἀρκετὴν ἐργασία καὶ γιὰ τῆς δύο μας καὶ ἀρχίσαμε νὰ ἐργαζώμεθα. Ὑποπτέει τὴν Ἄννα Φεδορόβνα πῶς ἔχει τὸ δακτυλάκι τῆς σὲ ὅλα αὐτὰ μὰ, μοῦ εἶνε ἀδιάφορο τώρα. Σήμερα εἶμαι πιὸ χαρούμενη. Θέλετε νὰ δανεισθῆτε χρήματα; ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάξῃ! Θὰ ἔχετε ἀργότερα βάρσανα πῶς νὰ τὰ ἐπιστρέψετε. Συλλογισθῆτε πῶς ὑπάρχομε κ' ἐμεῖς, νὰ ἔρχεσθε συχνότερα καὶ νὰ ἀφήσετε τὴ νοικοκυρά σας νὰ λή. Ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους ἔχθρους σας, ποῦ ζητοῦν τὸ κακό σας, εἶμαι βεβαία πῶς οἱ φόβοι σας εἶναι ἀβάσιμοι, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! Προσέξτε. Σᾶς εἶπα τὴ τελευταία φορὰ πῶς τὸ ὕφος ποῦ μοῦ γράφετε δείχνει πῶς εἰσθε πολὺ ταραγμένος. Ἰγναίνετε λοιπὸν. Σᾶς περιμένω χωρὶς ἄλλο.

Δική σας Β. Δ.

3 Αὐγούστου

ΑΓΓΕΛΕ ΜΟΥ, ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ,

Θέλω νὰ σοῦ ἀναγγείλω, ἀγαπητή μου, πῶς



ἀρχισα νὰ ἔχω μερικὲς ἐλπίδες. Μὰ, μοῦ γράφεις, μικροῦλα μου, ἀγγελέ μου, νὰ μὴ δανεισθῶ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ καταφέρω τὰ οικονομικά μου εἶναι σὲ κακὴ κατάστασι καὶ φοβοῦμαι πῶς καὶ τὰ δικά σου γρήγορα θὰ χαλάσουν! Δὲν εἶναι γιὰ ἐργασία ἢ ὑγεία σου θέλω νὰ σοῦ πῶ πῶς ἕνα δάνειο εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον. Καὶ τώρα ἐξακολουθῶ.

Ἦθελα λοιπὸν νὰ σοῦ εἰπῶ, Βαρβάρα Ἀλεξέγεβνα, πῶς στὸ γραφεῖο κάθουμι κοντὰ στὸν Αἰμίλιον Ἰβάνοβιτς. Δὲν εἶναι ὁ Αἰμίλιος ποῦ γνωρίζεις. Αὐτὸς εἶναι, ὅπως ἐγώ, ἐπίτιμος σύμβουλος, καὶ εἶμεθα ἴσως οἱ ἀρχαιότεροι ὑπάλληλοι τοῦ τμήματός μας. Εἶναι καλὴ ψυχὴ, ἀφιλοκερδής· μιλεῖ λίγα καὶ φαίνεται πάντα ἀρκούδα ἀληθινή. Γνωρίζει ὅμως τὴν ἐργασία του, ἔχει καθαρὸ ἀγγλικὸ γράψιμο καὶ, γιὰ νὰ πῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια, δὲν γράφει πῶς ἀσχημα ἀπὸ μένα, — εἶναι ἄξιος ἀνθρώπος! Ποτὲ δὲν εἶχα μεγάλες φιλίες μαζί του, εἶχα μόνον μιὰ καλημέρα τυπικῆ· καμμιά φορά, ἂν εἶχα ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα μαχαίρακι, τοῦ ἔλεγα: «Αἰμίλιε Ἰβάνοβιτς, δανείστε μου τὸ μαχαίρακι σας». Με δυὸ λόγια, εἶχαμὲ τῆς τυπικῆς σχέσεις ποῦ ἀπαιτοῦσε ἡ ἐργασία μας. Σήμερα ἔξαφνα μοῦ εἶπε: «Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, γιατί ἐγίνατε τόσο σκεπτικὸς»; Βλέπω πῶς αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος θέλει τὸ καλὸ μου καὶ τοῦ ἀνοίχθηκα: «Αὐτὸ καὶ αὐτὸ μοῦ συμβαίνει, Αἰμίλιε Ἰβάνοβιτς...» Ἐννοεῖται πῶς δὲν τοῦ τὰ εἶπα ὅλα καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ τὸ νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα, δὲν θὰ μπορούσα νὰ τὸ κάνω· τοῦ ἐμπιστευθῆκα μόνον ἀορίστως πῶς εἶμαι στενοχωρημένος κλπ. «Μὰ, φίλε μου, πρέπει νὰ δανεισθῆτε» μοῦ εἶπε ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς· «μπορεῖτε νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὸν Πέτρον Πέτροβιτς· αὐτὸς δανείζει μὲ τόκον ἐγὼ δανείσθηκα ἀπ' αὐτόν· ὁ τόκος του εἶναι λογικὸς· δὲν ζητεῖ καὶ πολλά». Τότε, Βάρεγκα, πέταξα ἀπ' τὴ χαρὰ μου. Ἰσως, ἐσκέφθηκα, ὁ Κύριος φωτίσῃ τὸν Πέτρον Πέτροβιτς καὶ ἀποφασίσῃ νὰ μοῦ δανείσῃ. Ἀπὸ τώρα σκέπτομαι ποῦ θὰ πάνε αὐτὰ τὰ χρήματα: θὰ πληρώσω τὴ νοικοκυρά μου, θὰ βοηθήσω ἐσένα, καὶ θὰ ξανακάνω φορέματα, γιὰτὶ εἶναι ἐντροπὴ νὰ εἶμαι ἔτσι ντυμένος· ὅταν κάθουμι στὸ γραφεῖο, εἶμαι ἀπάνω στὰ κάρβουνα, ἐκτός ποῦ καὶ οἱ κλητῆρες μας γελοῦν μαζί μου· ὁ Θεὸς νὰ τοὺς συχωρέσῃ! Ἐπειτα, καμμιά φορά περνᾷ ὁ Ἐξοχώτατος μπρὸς στὸ γραφεῖο μου· ἂν, ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ, ἔρχινε μιὰ ματιὰ ἐπάνω μου καὶ παρατηροῦσε τὴν κατάστασί μου! Τὸ κυριώτερο γι' αὐτόν εἶναι ἡ καθαριότης καὶ ἡ

σεμνότης στὸ ντύσιμο. Δὲν θὰ ἔλεγε ἴσως τίποτε, μὰ θὰ πεθαίνα ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου. Ἐπὶ λοιπὸν ὅλο μου τὸ θάρρος, ἀφήσα κατὰ μέρος τὴ συστολὴ καὶ πῆγα στὸν Πέτρον Πέτροβιτς. Ἦμουν γεμάτος ἐλπίδες, μὰ συγχρόνως περιμένα μὲ ἀγωνία τὸ τέλος. Λοιπὸν, ὅλα τελειώσαν, Βάρεγκα, στραβά· ἦτον ἀπασχολημένος· μιλοῦσε μὲ τὸν Θεοδόσιον Ἰβάνοβιτς. Τὸν πλησίασα σιγά-σιγά καὶ τραβῶντας τὸν ἀπ' τὸ μανίκι: «Πέτρο Πέτροβιτς, Πέτρο Πέτροβιτς» τὸν ἐκάλεσα. Τότε γύρισε καὶ μὲ εἶδε. Τοῦ εἶπα πῶς βρῖσκομαι σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι, πῶς ἔχω ἀνάγκη τριάντα ρούβλια, κλπ. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἐκατάλαβε· ἔπειτα, ὅταν τοῦ τὰ ἐξήγησα ὅλα, ἀρχισε νὰ γελᾷ, μὰ δὲν εἶπε λέξι. Τοῦ ἐπανέλαβα τὴν αἰτησί μου. Τότε μὲ ρώτησε: «Ἔχετε κανένα ἐνέχυρο»; Καὶ γῶθηκε στὰ χερσιὰ του, ἀρχισε νὰ γράφῃ καὶ δὲν μὲ ξανακῶνταξε. «Ὁχι, Πέτρο Πέτροβιτς», ἀποκρίθηκα λίγο σατισμένος, «δὲν ἔχω ἐνέχυρο· μὰ εὐθὺς ποῦ λάβω τὸ μισθὸ μου θὰ τὰ ἐπιστρέψω, νὰ ἦσθε βέβαιος· εἶναι χρέος μου νὰ σὰς πληρώσω ἀμέσως». Ἐν τῷ μεταξὺ κάποιος τὸν ἐκάλεσε· περιμένα νὰ ἐπιστρέψῃ· ἄμα ἐπέστρεψε, ἀρχισε νὰ διορθῶνῃ τὴν πένα του καὶ φαινότανε πῶς μὲ εἶχε λησμονήσῃ· ἐγὼ ἐπανέλαβα τὴν ἐπίθεσι: «Πέτρο Πέτροβιτς, δὲν θὰ ἠμπορέσετε νὰ μοῦ δανείσετε μερικὰ χρήματα»; Ἐκεῖνος σωπαίνει καὶ φαίνεται πῶς δὲν μὲ ἀκούει. Δὲν ἀποφασίζω ἀκόμη νὰ ὑποχωρήσω. Ἄς κάνω μιὰ τελευταία ἀπόπειρα, σκέφθηκα, καὶ τὸν τράβηξα ἀπὸ τὸ μανίκι. Οὔτε ἀνοίγει τὰ χεῖλη· καθαρίζει τὴν πένα του καὶ ἀρχίζει τὸ γράψιμο. Ἐπὶ τέλους ἀνεχώρησα. Βλέπεις, ἀγάπη μου, ὅλοι ἠμποροῦν νὰ εἶναι καλοὶ ἀνθρώποι, μὰ εἶναι ὑπερήφανοι, πολὺ ὑπερήφανοι! Τί μὰς συνδέει μὲ αὐτούς, Βάρεγκα; Νά, ποῦ ἤθελα νὰ καταλήξω γράφοντάς σου αὐτὰ ὅλα. — Ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς ἀρχισε ἐπίσης νὰ γελᾷ καὶ νὰ κινῆ τὸ κεφάλι, μοῦ ἔδωσε ὅμως θάρρος μὲ λόγια καρδιακά· Ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς εἶναι ἀνθρώπος ἀξιοπρεπής. Μοῦ ὑποσχέθη, Βάρεγκα, νὰ μὲ συστήσῃ σὲ κάποιον στὴν ὁδὸν Βίμπορ, ποῦ δανείζει χρήματα· εἶναι ἕνας ὑπάλληλος τῆς τελευταίας σειρᾶς. Ὁ Αἰμίλιος Ἰβάνοβιτς εἶναι βέβαιος γι' αὐτόν πῶς θὰ μοῦ δανείσῃ. Αὐριο θὰ πάω νὰ τὸν ἰδῶ, ἀγγελέ μου. Τί λὲς ἐσύ; Τί κρῖμα νὰ μὴν ἠμπορῆ κανεὶς νὰ δανεισθῇ! Ἡ νοικοκυρά μου μόλις κρατιέται καὶ δὲν μὲ διώχνει· δὲν μοῦ δίνει ὅμως φαγητό. Ἐπειτα, τὰ ὑποδήματά μου εἶναι σ' ἐλεεινὴν κατάστασι, ἀγάπη μου. Μοῦ λείπουν

καὶ τὰ κουμπιά μου ἀκόμη, καὶ χίλια ἄλλα πράγματα. Ἄν κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους μου ἔρχινε μιὰ ματιὰ ἐπάνω μου! Τί δυστυχία. Βάρεγκα, τί δυστυχία, τί μεγάλη δυστυχία!

ΜΑΚΑΡ ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

4 Αὐγούστου

#### ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, δανεισθῆτε μερικὰ χρήματα· τίποτε στὸν κόσμο δὲν θὰ μ' ἔκανε νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μὲ βοηθήσετε μέσα στῆς τωρινές σας στενοχώριες· μὰ, δὲν ἤξερετε σὲ τί θεοὶ βρῖσκομαι! Μὰς εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μείνωμε σ' αὐτὴ τὴν κατοικία. Μοῦ ἤλθαν πράγματα δυσάρεστα, φοβερὰ· νὰ ἤξερατε σὲ τί ταραχὴ, καὶ σὲ τί συγκλίησι εἶμαι αὐτὴ τὴ στιγμὴ! Φαντασθῆτε, φίλε μου: σήμερα τὸ πρωὶ ἤλθε στὸ σπίτι μας ἕνας ἀγνωστος, ἕνας ἀνθρώπος κάπως ἡλικιωμένος, σχεδὸν γέρος, παρασημοφορημένος μὲ παράσημα διάφορα. Ἀπόρησα ὅταν τὸν εἶδα· δὲν ἤξερα τί ζητοῦσε. Ἡ Φεδόρα ἦτον ἔξω γιὰ μιὰ ἐργασία. Ἀφοῦ μὲ ρώτησε πῶς ζῶ καὶ ποῦ ἐργάζομαι, μοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ περιμένη τὴν ἀπάντησί μου, πῶς εἶνε θεὸς ἐκεῖνου τοῦ ἀξιωματικοῦ· πῶς ἦτον πολὺ δυσχεστημένος γιὰ τὸ φέροσιμο τοῦ ἀνεψιοῦ του, ποῦ μὰς εἶχε ἐξεντελίσει σὲ ὅλο τὸ σπίτι· εἶπε πῶς ὁ ἀνεψιὸς του εἶναι ἕνα παληόπαιδο καὶ πῶς εἶναι ἔτοιμος αὐτὸς νὰ μὲ πάρῃ στὴν προστασία του· μὲ συμβούλευσε νὰ μὴν ἀκούω τοὺς νέους· ἔπειτα ἐπρόσθεσε πῶς ἐνδιαφέρεται γιὰ μένα σὰν νὰ ἦμουν κόρη του, πῶς ἔχει γιὰ μένα αἰσθήματα πατρικά καὶ πῶς εἶναι διατεθειμένος νὰ μὲ βοηθήσῃ μὲ κάθε τρόπο. Ἦμουν κατακόκκινη, δὲν ἤξερα τί ν' ἀποκριθῶ, δὲν τὸν εὐχαρίστησα ὅμως. Μοῦ πιασε τὸ χεῖρ ἀδελά μου, μὲ χάδεψε στὸ πρόσωπο, εἶπε πῶς εἶμαι πολὺ νόστιμη καὶ πῶς τοῦ ἄρεσαν πολὺ τὰ λακουδάκια μου (ὁ Θεὸς ξέρει τί ἄλλο μοῦ εἶπε!)· στὸ τέλος θέλησε νὰ μὲ φιλήσῃ λέγοντας πῶς ἦτον ἕνας ἡλικιωμένος (τί ἀσχημος ποῦ ἦτον!) — Τότε μπῆκε ἡ Φεδόρα. Τὸ φθάσμά της τὸν ἐτάραξε λίγο· ἔπειτα ἀρχισε πάλι νὰ μιλῆ, εἶπε πῶς μ' ἐκτιμᾷ γιὰτὶ εἶμαι ταπεινὴ καὶ ἡθικὴ καὶ πῶς πολὺ ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴ τὸν θεωρήσῃ ξένον. Ἐπειτα πῆρε κατὰ μέρος τὴ Φεδόρα, καὶ δὲν ἤξερω μὲ τί πρόφασιν ἤθελε νὰ τῆς δώσῃ χρήματα. Ἐννοεῖται πῶς ἡ Φεδόρα δὲν τὰ δέχθηκε. Ἐπιτέλους ἀποφάσισε

ν' ἀναχωρήσῃ, ἐπανέλαβε ὅλες τῆς καλῆς του διαθέσεις, εἶπε πῶς θὰ ξαναέλθῃ νὰ μὲ ἰδῇ καὶ πῶς θὰ μοῦ φέρῃ σκουλαρίκια (ἦτον πολὺ ταραγμένος) μοῦ εἶπε ν' ἀλλάξω σπίτι καὶ μοῦ ἐσύστησε μιὰ ὄραϊα κατοικία ποῦ γνωρίζει, ὄχι ἀκριβή· μοῦ εἶπε πῶς μ' ἀγαπᾷ πολὺ γιὰτὶ εἶμαι τιμὴ καὶ φρόνιμη κόρη· μὲ συμβούλευσε νὰ προφυλάττωμαι ἀπὸ τοὺς παραλυμένους νέους, κ' ἐπιτέλους εἶπε πῶς γνωρίζει τὴν Ἄννα Φεδορόβνα καὶ πῶς ἡ Ἄννα Φεδορόβνα τοῦ εἶχε παραγγεῖλει νὰ μοῦ εἰπῇ ὅτι θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ἰδῇ. Τότε τὰ κατάλαβα ὅλα. Δὲν ἤξερω τί αἰσθάνθηκα· πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ μου βρέθηκα σὲ τέτοια θέσι· δὲν ἠμπούρεσα νὰ κρατηθῶ· τοῦ ἀποκρίθηκα μὲ τῆς πῶς ὑβριστικῶς λέξεις. Ἡ Φεδόρα ἐπίσης μόνον ποῦ δὲν τὸν πέταξε ἔξω. Σκεφθήκαμε πῶς σὲ ὅλα αὐτὰ ἔχει τὸ χεῖρ τῆς ἡ Ἄννα Φεδορόβνα· ποῖος ἄλλος θὰ τοῦ μιλοῦσε γιὰ μὰς;

Καὶ τώρα προσφεύγω σὲ σὰς, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, καὶ ζητῶ τὴ βοήθειά σας. Μὴ μ' ἐγκαταλείψετε, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σὲ τέτοια κατάσταση! Δανεισθῆτε· σὰς παρακαλῶ νὰ βρῆτε λίγα χρήματα, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ ἀλλάξωμε κατοικία· ἐδῶ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μείνωμε· αὐτὴ εἶναι καὶ τῆς Φεδόρας ἡ γνώμη. Χρειαζονται τὸ ὀλιγώτερο εικοσιπέντε ρούβλια· θὰ σὰς τὰ ἐπιστρέψω αὐτὰ τὰ χρήματα, θὰ τὰ κερδίσω μὲ τὴν ἐργασία μου· ἡ Φεδόρα θὰ μοῦ φέρῃ αὐτὲς τῆς ἡμέρας ἐργασία· καὶ ἂν ἀκόμη σὰς ζητήσουν μεγάλον τόκο, μὴ διστάσετε, δεχθῆτε ὅτιδήποτε ὄρους. Θὰ σὰς τὰ ἐπιστρέψω ὡς τὸ τελευταῖο κοπίδι, ἀλλὰ γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὴ μ' ἀφήσετε ἀβοήθητη. Εἶμαι πολὺ δυστυχὴς ποῦ σὰς δίνω καὶ ἄλλες στενοχώριες κοντὰ σ' ἐκεῖνες ποῦ σὰς βασανίζουν τώρα· μὰ σὲ σὰς ἔχω ὅλες μου τῆς ἐλπίδες! Ὑγιαίνετε, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς, μὴ μὲ λησμονήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὰς βοηθήσῃ νὰ ἐπιτύχετε.

Β. Δ.

#### ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΛΕΞΕΓΕΒΝΑ

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀτρόπια συμβάντα μὲ κλονίζουν κ' ἐμένα! Τόσο φορικτὰ πράγματα πληγώνουν καὶ τὴ δική μου καρδιά! Καὶ δὲν θέλουν μόνον ἐσένα, ἀγγελέ μου, νὰ ρίξουν στὴ μαύρη δυστυχία οἱ κηφῆνες αὐτοί· θέλουν καὶ τὴ δική μου καταστροφή! Καὶ θὰ μὲ καταστρέψουν, τὸ ὀραζομαι πῶς θὰ μὲ καταστρέψουν! Ἄ, θὰ προτιμοῦσα νὰ πεθάνω παρὰ νὰ σὲ

ἀφήσω ἀβοήθητη! — Νὰ μὴ σὲ βοηθήσω, εἶναι τὸ ἴδιον σὰν νὰ ζητῶ τὸν θάνατό μου, Βάρεγκα, τὸν θάνατό μου, σοῦ τὸ λέγω θετικά καὶ ἂν σὲ βοηθήσω, τότε θὰ φύγῃς μακριὰ ἀπὸ μένα, θὰ πετάξῃ τὸ πουλάκι ἀπ' τὴ φωλιὰ ποῦ τὴν τριγυρίζουν αὐταῖς ἢ κουβάγιας, αὐτὰ τὰ ἀρπακτικά ὄρνεα. Αὐτὴ ἡ ἰδέα μὲ βασανίζει, ἀγάπη μου. Καὶ σὺ ὅμως, Βάρεγκα, εἶσαι σκληρὴ! Πῶς λοιπὸν σκέπτεσαι ἔτσι; Σὲ τυραννοῦν, σὲ ὑβρίζουν, ὑποφέρεις, πουλάκι μου, καὶ συλλογίζεσαι τὴ στενοχώρια ποῦ εἶσαι ἀναγκασμένη νὰ μοῦ δώσῃς, καὶ ὑπόσχουσαι νὰ μὲ πληρώσῃς μὲ τὴν ἐργασία σου· δηλαδὴ νὰ θυσιάσῃς τὸν ἑαυτό σου, μὲ τὴ λεπτὴ ὑγεία ποῦ ἔχεις, γιὰ νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ πληρώσω στὴν προθεσμία. Σκέψου λοιπὸν, Βάρεγκα, τί μοῦ γράφεις! Γιὰ νὰ ἐργάζεσαι, γιὰ νὰ σκύβῃς στὸ ράψιμο, γιὰ νὰ κουράζῃς μὲ σκέψεις τὸ καυμένο τὸ κεφάλαιόν σου, καὶ νὰ καταστρέφῃς τὰ ὄμορφα μάτια σου, τὴν ὑγεία σου; "Α, Βάρεγκα, Βάρεγκα! Βλέπεις, ἀγαπητή μου, δὲν ἀξίζω τίποτε, καὶ τὸ ξέρω κ' ἐγὼ πῶς δὲν ἀξίζω τίποτε· μὰ θὰ προσπαθήσω καὶ νὰ κάνω κ' ἐγὼ! Θὰ τὰ διορθώσω ὅλα, θὰ εὔρω καὶ ἄλλη ἐργασία ἐκτὸς τοῦ γραφείου, νὰ ἀντιγράψω ἔργα φιλολογικά, θὰ πάω νὰ ἰδῶ τοὺς φιλόλογους νὰ τοὺς ζητήσω ἐργασία, γιὰτί οἱ καλοὶ ἀντιγραφεῖς εἶναι περιζήτητοι, ἀγάπη μου, τὸ γνωρίζω πῶς εἶναι περιζήτητοι. Μὰ δὲν θὰ σὲ ἀφήσω νὰ θυσιάσῃς, νὰ ἐκτελέσῃς ἕνα τόσο ἀπαίσιον σχέδιον. Θὰ δανεισθῶ, ἀγγελέ μου, νὰ ἦσαι βεβαία προτιμῶ νὰ πεθάνω παρὰ νὰ μὴ δανεισθῶ. «Μὴ διστάσετε νὰ πληρώσετε μεγάλον τόκον», μοῦ γράφεις. Δὲν θὰ διστάσω, ἀγάπη μου, δὲν θὰ διστάσω· τώρα δὲν διστάζω γιὰ τίποτε. Θὰ δανεισθῶ, ἀγάπη μου, σαράντα ρούβλια χάρτινα. Δὲν εἶναι πολλά, Βάρεγκα; Τί λές; Θὰ μοῦ δώσουν σαράντα ρούβλια; Θέλω νὰ εἰπῶ: νομίζεις πῶς, γιὰ πρώτη φορὰ ποῦ θὰ μὲ ἰδοῦν, θὰ τοὺς ἐμπνεύσω τόση ἐμπιστοσύνη; Ἡ φυσιογνωμία μου θὰ τοὺς κάμῃ ἀμέσως εὐνοϊκὴ ἐντύπωσι; Θυμήσου τὰ χαρακτηριστικά μου, ἀγγελέ μου, καὶ πὲς μου, εἶναι τὸ κεφάλαιόν μου εἰσι φτειασμένο, ποῦ νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνη σ' ἕναν τοκογλύφον; Ποιὰ εἶναι ἡ γνώμη σου; Ξέρεις, μὲ πιάνει ἕνας φόβος, ἕνας φόβος νοσηρός, αὐτὴ εἶναι ἡ λέξις, νοσηρός! Ἀπὸ τὰ σαράντα αὐτὰ ρούβλια, εἰκοσιπέντε εἶναι γιὰ σένα, Βάρεγκα· θὰ δώσω δύο ρούβλια ἀργυρᾶ τῆς νοικοκυρᾶς μου καὶ τὰ ὑπόλοιπα θὰ τὰ ξοδέψω γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἐπρεπε βέβαια νὰ δώσω καὶ περισσότερο τῆς νοικοκυ-

ρᾶς μου, εἶναι μάλιστα ἀνάγκη· μὰ σκέψου τὴν κατάστασί μου, ἀγάπη μου, συλλογίσου τί καὶ τί χρειάζομαι καὶ θὰ ἴδῃς πῶς εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ δώσω περισσότερα· οὔτε πρέπει νὰ μιλήσωμε πιά γι' αὐτό, οὔτε νὰ σκέπτομαι κἄν. Θὰ δώσω ἕνα ρούβλι ἀργυρᾶ νὰ ἀγοράσω ὑποδήματα· δὲν ἤξερω μάλιστα ἂν θὰ μπορέσω νὰ πάω αὔριο στὸ γραφεῖο μὲ τὰ παλιά μου. Χρειάζομαι καὶ ἕνα λαϊμοδέτη, γιὰτί αὐτὸν ποῦ φορῶ τὸν ἔχω τώρα ἕνα ἔτος σχεδόν· μὰ ἐπειδὴ μοῦ ὑποσχέθηκες νὰ μοῦ κἀνῃς ὄχι μόνον ἕνα λαϊμοδέτη ἀλλὰ καὶ ἕνα πουκάμισο ἀπὸ τὴν παλιὰ σου ποδιά, δὲν ἔχω νὰ σκεφθῶ γι' αὐτόν. Ἐτσι λοιπὸν οἰκονομοῦνται τὰ ὑποδήματα καὶ ὁ λαϊμοδέτης. Μένουν τὰ κουμπιά, ἀγαπητή μου! Καταλαβαίνεις, μικροῦλα μου, πῶς δὲν ἔμπορῶ νὰ κάνω χωρὶς κουμπιά· καὶ καὶ τὸ φόρεμά μου εἶναι ξεφτισμένο ἔδῳ κ' ἐκεῖ! Τρέμω σὰν σκέπτομαι πῶς ὁ Ἐξοχώτατος ἔμπορῶ νὰ παρατηρήσῃ μιὰ τέτοιαν ἀταξία καὶ νὰ εἰπῇ... — μὰ, τί μ' ἐνδιαφέρει ὅ,τι θὰ εἰπῇ; Οὔτε θ' ἀκούσω τὰ λόγια του, ἀγάπη μου, γιὰτί θὰ πεθάνω, θὰ πεθάνω στὴ στιγμή, θὰ πεθάνω ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου· μόνον μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ μ' ἐπιπλήξῃ θὰ πεθάνω! — "Ω, ἀγάπη μου! — Ὅταν λοιπὸν διορθώσω τὰ πιδ ἐπείγοντα, θὰ μοῦ μείνουν ἀκόμη τρία ρούβλια γιὰ τὰ καθημερινὰ ἔξοδα καὶ γιὰ μισὴ λίτρα καπνὸ, γιὰτί, ἀγγελέ μου, δὲν μπορῶ νὰ ζῆσω χωρὶς καπνὸ, καὶ τώρα πᾶνε ἐννέα ἡμέραις ποῦ δὲν ἐκάπνισα οὔτε μία πίπα. Θὰ μποροῦσα νὰ τ' ἀγοράσω αὐτὰ ὅλα χωρὶς νὰ σοῦ εἰπῶ τίποτε, ἀλλὰ αἰσθάνομαι πῶς πρέπει νὰ τὸ ξέρῃς. Ἐσὺ εἶσαι δυστυχισμένη, ζῆς μὲ τῆς μεγαλύτερες στερήσεις, ἐγὼ ὅμως ἔδῳ διασκεδάζω μὲ τόσα πράγματα· σοῦ τὰ λέγω αὐτά, γιὰτί διαφορετικὰ θὰ εἶχα τύψεις. Σοῦ ὁμολογῶ εὐκρινῶς, Βάρεγκα, βρίσκομαι τώρα σὲ πολὴ δεινὴ θέσι, δηλαδὴ ποτὲ δὲν μοῦ ἔχει συμβῆ παρόμοιο. Ἡ νοικοκυρὰ μου μὲ περιφρονεῖ, κανένας δὲν μὲ ὑπολήπτει· ἡ φτώχεια μου εἶναι φοβερὴ, ἔχω χρῆσιν στὸ γραφεῖο, ποῦ πάντα οἱ συνάδελφοί μου μὲ στραβοκύντιαζαν, φαντάζεσαι τί εὐχάριστη ζωὴ περνῶ τώρα, ἀγάπη μου! Κρύβω προσεκτικὰ ἀπὸ ὅλους τὴν κατάστασί μου, κρύβομαι καὶ ἀπ' τὸν ἑαυτό μου, μπαίνω στὸ γραφεῖο κρυφά, κανεὶς νὰ μὴ μὲ ἴδῃ. Μόνον σ' ἐσένα ἔχω τὸ θάρρος νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα... Καὶ ἂν δὲν μοῦ δανείσῃ; ... "Ὁχι, Βάρεγκα, προτιμῶ νὰ μὴν τὸ σκέπτομαι, νὰ μὴν ἀπελπίζομαι ἀπὸ πρὶν. Τὰ γράφω ἀπὸ πνεῦμα συν-

τηρητικόν, γιὰ νὰ μὴν ἔλθῃ οὔτε σὲ σένα τέτοια σκέψις, καὶ σοῦ βασανίζῃ τὸ κεφάλαι. "Α! Θεέ μου, τί θὰ γίνῃς τότε! Εἶναι ἀλήθεια πῶς τότε δὲν θ' ἀλλάξῃς κατοικία καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι κοντὰ σου — μὰ ὄχι, γιὰτί τότε δὲν θὰ ἐπιστρέψω πιά ἔδῳ, θὰ πάω κάπου νὰ κρυφθῶ, θὰ μὲ χάσῃς. Ἄντι νὰ σοῦ γράφω τόσα πολλά, ἔπρεπε νὰ ξυρισθῶ· ὅταν εἶναι κανεὶς ξυρισμένος φαίνεται πιδ εὐπρεπής, καὶ τὸ ἔξωτερικόν πάντα συντείνει στὴν ἐντύπωσι ποῦ κάνομε στοὺς ἀνθρώπους. Λοιπὸν, ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐπιτύχω! Θὰ κάμω μιὰ μικρὴ προσευχή, καὶ ἔπειτα δρόμο!

Μ. ΔΙΕΒΟΥΣΚΙΝ

5 Αὐγούστου

#### ΠΟΥΛΑΓΑΠΗΤΕ ΜΟΥ ΜΑΚΑΡ ΑΛΕΞΕΓΕΒΙΤΣ

Γιὰτί ν' ἀπελπίζεσθε ἔτσι! Τὰ πράγματα εἶναι μόνον τοὺς ἀρκετὰ θλιβερά. — Σᾶς στέλλω τριάντα καπνικὰ ἀργυρᾶ· αὐτὰ εἶναι ὅλα μου. Ἀγοράσετε ὅ,τι ἔχετε ἀνάγκη, γιὰ νὰ περάσετε ὅπως ὅπως ὡς αὔριο. Αὔριο δὲν ἤξερω οὐτ' ἐμεῖς πῶς θὰ περάσωμε· δὲν μᾶς ἔμεινε σχεδόν τίποτε. Τί δυστυχία, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! Μὴ λυπᾶσθε ὅμως, δὲν ἐπετύχατε τί νὰ γίνῃ; Ἡ Φεδόρα λέγει πῶς ἔμποροῦμε νὰ μείνωμε ἔδῳ προσωρινῶς, πῶς καὶ ἂν ἀλλάξωμε κατοικία θὰ βροῦν τὰ ἔχνη μας, καὶ ὅπου καὶ ἂν πᾶμε θὰ μᾶς ἀνακαλύψουν, ἂν θέλουν. Ἀδιάφορον ὅμως, δὲν εἶμαι καθόλου εὐχαριστημένη στὸ σπῆτι αὐτό. Ἄν δὲν σᾶς λυπόμουν, θὰ σᾶς ἔγραφα κατὰ.

Τί παράδοξο χαρακτήρα ποῦ ἔχετε, Μάκαρ

#### ΝΟΡΒΗΓΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

### ΜΥΡΟΛΟΓΙ

Χάθηκε ἡ Φρέγια, χάθηκε ἡ θεά.  
Ἡ Φρέγια ἦρθε στὸν κόσμον μιὰν αὐγὴ ἀνοιξιάτικη.

Οἱ ὄμορφιές τοῦ κόσμου μαζευτήκανε κ' οἱ ὄμορφιές τοῦ κόσμου τὴν ἐπλάσανε.

Ἐφανε τὰ μαλλιά της, τὰ μαλλιάκα της, τὸ θλιβερὸ χρυσάφι τοῦ χινόπαρου.

Τὰ μάτια της γαλάζια εἶνε καὶ πράσινα, σὰν τὰ νερά τοῦ φιορδ γαλαζοπράσινα.

Ἀλεξέγεβιτς! Τὰ παίρνετε ὅλα κατάκαρδα ἔτσι, πάντα θὰ ἦσθε δυστυχῆς. Διαβάζω μὲ προσοχὴ ὅλα τὰ γράμματά σας, καὶ βλέπω πῶς ὀλοένα βασανίζεσθε γιὰ μένα καὶ ἀνησυχεῖτε ὅσο δὲν ἀνησυχεῖτε οὔτε γιὰ τὸν ἑαυτό σας. Χωρὶς ἀμφιβολία, κανεὶς δὲν ἔμπορῶ νὰ μὴν ὁμολογήσῃ πῶς ἔχετε καλὴ καρδιά· μὰ ἐγὼ λέγω πῶς εἰσθε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει καλός. Σᾶς δίνω μιὰ συμβουλὴ φιλική, Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς. Σᾶς εὐγνωμονῶ, σᾶς εὐγνωμονῶ πολὺ δι' ὅ,τι ἐκάματε γιὰ μένα· τὸ αἰσθάνομαι πολὺ βαθειὰ αὐτὸ σκεφθῆτε λοιπὸν πόσο πονῶ νὰ σᾶς βλέπω καὶ τώρα ἀκόμα — ἔπειτα ἀπὸ ὅλες τῆς δυστυχίας ποῦ ὑποφέρατε ἐξ αἰτίας μου — καὶ τώρα ἀκόμα νὰ ζῆτε μὲ τὴ ζωὴ τῆς δικῆς μου, μὲ τὴ χαρὰ μου, μὲ τὴ λύπη μου, μὲ τὴ δική μου καρδιά! Τόσο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἄλλους, τόση ἔννοια γιὰ ἕνα πράγμα, εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια ὁ μόνος τρόπος νὰ εἶναι κανεὶς δυστυχῆς. Σήμερα, ὅταν ἦλθατε στὸ σπῆτι μετὰ τὸ γραφεῖο, ἐτρόμαξα ποῦ σᾶς εἶδα. Ἦσθε τόσο ὄμορφος, τόσο τρομαγμένος, τόσο ἀπελπισμένος! Τὸ πρόσωπό σας ἦτον ἀγνώριστο, — καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰτί δὲν τολμούσατε νὰ μοῦ εἰπῆτε τὴν ἀποτυχία σας, γιὰτί δὲν ἠθέλατε νὰ μὲ λυπήσετε· ὅταν ὅμως εἶδατε πῶς φαινόμενον μᾶλλον χαρούμενη, βρήκατε πάλι σχεδὸν τὴ γαλήνη σας. Μάκαρ Ἀλεξέγεβιτς! μὴν ἀπελπίζεσθε νὰ ἦσθε πιδ λογικός, σᾶς ἐξορκίζω. Θὰ ἴδῃτε λοιπὸν πῶς ὅλα θὰ πᾶνε καλά, πῶς ὅλα θὰ διορθωθοῦν· μὰ ἡ ζωὴ θὰ ἦναι φορτίο γιὰ σᾶς, ἂν αἰωνίως βασανίζεσθε μὲ τὰ βάσανα τῶν ἄλλων. Ὑγιαίνετε, φίλε μου· σᾶς ἱκετεύω μὴν ἀνησυχῆτε τόσο γιὰ μένα.

Β. Δ.

[Ἐπεται συνέχεια. Μετάφρ. Κ. Μ.]

άνοιξιάτικη. Κίνησε κ' ἦρθε ἀπ' τῆ μακρονῆ τῆ θάλασσα.

Ἔνα κοπάδι γλάροι, κάτασπροι, τῆς ἀνοιγαν τὸν δρόμο.

Καὶ τοῦ πελάγου τὴν ἀκολουθοῦσε ὁ ἄνεμος.

Τὰ σύννεφα τὴν εἶδανε ποῦ πέρασε. Λαμποκοπήσανε τὰ σύννεφα, τὰ σύννεφα ντυθῆκαν στὰ χουσαφια τους, στολισθῆκαν μὲ ρόδα.

Τὴν εἶδαν τὰ βουνά ποῦ πέρασε. Καὶ τὰ βουνά στολισθῆκαν μ' ἀγράμπελες, μὲ βάτα, στολισθῆκαν μ' ἀγιοκλίματα.

Τὴν εἶδανε τὰ δένδρα σὰν ἐπέρασε. Καὶ φόρεσαν εὐθὺς τῆς πρασινάδες τους καὶ γέμισαν λουλούδια, ὠμορφολούλουδα.

Τὴν εἶδαν τὰ πουλάκια σὰν ἐπέρασε. Κι' ἀρχίσαν τὰ πουλάκια τὸ κελάδισμα, μέσα στὸν ἥλιο ἀρχίσαν τὸ τραγούδι τους.

Μὰ ἡ Φρέγια ἢ Ἀθάνατη ἐχάθηκε. Χάθηκε, ἐχάθη μέσα στὰ μονωρώματα.

Ἦρθε στὸν κόσμον πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Κ' ἔφυγε πάλι πέρα πρὸς τὴ θάλασσα.

## Ο ΜΑΥΡΟΣ ΚΥΚΝΟΣ

Ἀπάνω στὰ κοιμισμένα νερά περνοῦσε ἕνα σύννεφο ἀπὸ ἄσπρους κύκνους.

Στὴ συρμὴ τους σκόρπιζαν ἕνα ἀσημένιο ἀντιφέγγισμα.

Ἀπὸ μακρὰ φαντάζανε σὰν τὸ κυματιστὸ τὸ χιόνι.

Μὰ μιὰν ἡμέρα εἶδαν ἕνα μαῦρο κύκνο, ποῦ ἢ παραξενὴ δὴμ του χαλοῦσε τὴν ἀρμονία τῆς ἀσπραδάς τους.

Ἦτανε πένθιμα τὰ φτερά του καὶ τὸ ράμφος του κατακόκκινο, σὰν ματωμένο.

Οἱ κύκνοι τρομάξαν ἀπ' τὸν παραξενὸ σύντροφό τους.

Ἡ τρομάρα τους ἔγινε σιγά-σιγά ἔχθρα καὶ ὄλοι μαζί ριχθῆκανε μὲ λύσσα ἀπάνω του καὶ τὸν διώξαν μακρὰ.

Κι' ὁ μαῦρος κύκνος εἶπε μέσα του: «Ἀπόκαμα ἀπ' τὴ σκληρότητα τῶν ἀδερφῶν μου, ποῦ δὲν μοιάζονε μ' ἐμένα.

«Ἀπόκαμα ἀπ' τῆς ἐχθρῆς καὶ τοῦ θυμοῦ.

«Θὰ φύγω γιὰ πάντα στὴς ἀπέραντες μοναξίες.

«Θὰ γνωρίσω τῆς τραχεῖς αἴρες τοῦ πελάγου καὶ τῆς τρικνμίας τῆς γλύκας.

«Τὰ ταραγμένα κύματα θὰ νανουρίσουν τὸν

Πίσω τῆς τὰ θαλασσοπούλια τὴν προσβόδισαν.

Χάθηκε ἡ Φρέγια, ἐχάθη.

Κι' ὅταν ξανάρθη ἡ ἀνοιξί, ἡ Φρέγια θὰ ξανάρθη.

Καὶ σὰν κινήση νάρθη, πάλι ἡ γῆ θὰ λαχταρίση ἀπὸ χαρά, κρυφὴ χαρά.

Καὶ σὰ χαμογελάσουν τὰ χεῖλάκια τῆς, παρηγοριά θὰ βρῆ κάθε ψυχὴ.

Τὴν εὐτυχία, τὸ ἄπιαστὸ μας τῶναιρο, μαζί τῆς θὰ τὰ φέρη.

Θὰ φέρη τὴ Δικαιοσύνη, τὴν Εὐτυχία, τὸν Ἔρωτα καὶ τὴν Εἰρήνη.

Χάθηκε ἡ Φρέγια, χάθηκε ἡ θεά.

Ἀμέτρητες ἡμέρες τὴν προσμένοννε μὲ δακρυσμένα μάτια. Μὲ στεναγμούς τὴν καρτεροῦνε κ' ἀναφυλλητά.

Μὲ προσευχῆς τὴν καρτεροῦνε καὶ παράπονα. Καὶ τὴν παρακαλοῦνε νάρθη, μὲ χαμόγελα.

Κάθε ψυχὴ νὰ βρῆ τὴν εὐτυχία τῆς.

Κάθε ψυχὴ νὰ βρῆ τὴν παρηγόρια τῆς.

ὑπνο μου καὶ θὰ ξεκουράζω τὰ φτερά μου μέσα στὴ μπόρα.

«Τὸ ἀστρουπελέκι θὰ εἶνε τὸ μυστικὸ μου ἀδέρφι καὶ ἡ βροντὴ ἀγαπημένη μου ἀδερφοῦλα».

Ἄπλωσε τὰ φτερά του καὶ πέταξε μακρὰ κατὰ τὴ θάλασσα.

Τὰ γελαστὰ φέρον δὲν τὸν κρατήσανε καὶ δὲν τὸν σταμάτησαν τὰντιφεγγίσματα τῶν δένδρων καὶ τοῦ χορταριοῦ μὲσ' στὰ νερά τὰκίνητα, τὰτριωπά βουνά, τὰ κύτταζε μὲ καταφρόνια.

Ἄκουε ἀπὸ μακρὰ ρυθμικὴ βοή τῶν κυμάτων.

Μιὰν ἡμέρα ὅμως ἡ μπόρα τὸν πέτυχε στὸν δρόμο του, τὸν χτύπησε μὲ λύσσα καὶ τοῦ τσάκισε τῆς φτερούγες.

Ὁ μαῦρος κύκνος κατάλαβε μέσα στὴν ζάλη του πὼς θὰ πεθάνη, χωρὶς νὰ ἰδῆ τὴ θάλασσα...

Καὶ ὅμως ἐνοιώθη μὲσ' στὸν ἀέρα τὴ μυρωδιὰ τοῦ πελάγου.

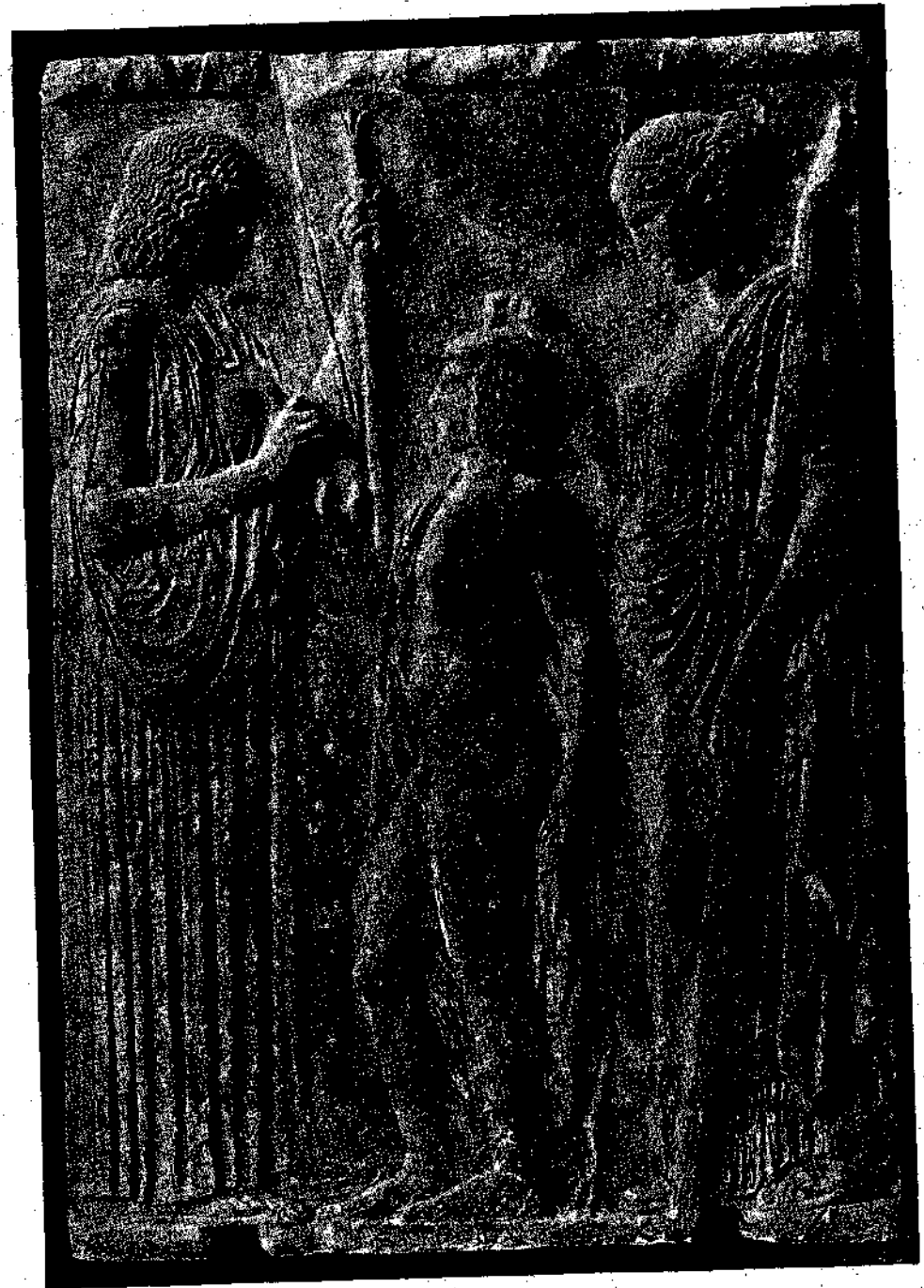
Ὁ ἄνεμος τοῦφερε τὴν ἀρωμα τῶν κύματος καὶ τῶν φυκιῶν τὴν ἀφροδίσια μυρωδιὰ...

Οἱ τσακισμέναις φτερούγαις του τινάχθηκαν τότε μὲ μιὰ τελευταία, ἐρωτικὴ ὀρμή.

Κι' ὁ ἄνεμος πῆρε τὸ κουφάρι του στὰ φτερά του καὶ τῶφερε μακρὰ, κατὰ τὴ θάλασσα.

[Μετάφρασις]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ



ΤΟ ΦΕΙΔΙΑΚΟΝ ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΕΥΣΙΝΟΣ

# ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

## ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

**ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ—Ο ΦΑΟΥΣΤ—Μετάφρασις Κ. Χατζοπούλου**

Είς ένας τίτλος τιμής διά την Βασιλικήν Σκηνήν ή αναβίβρασις τού Φάουστ. Καί ή σκηνή αυτή, προς την οποίαν στρέφεται πάντοτε με άνήσυχον στοργήν και παρηγορητικώς έλλπίδας, ή προσοχή της σκεπτομένης Ελλάδος, έχει ευτυχώς πολλούς έως τώρα δημοίους τίτλους. αρκετούς διά νάντηροπήσουν τās άτελείας και τās παραλείψεις, που φέρει μαζί της, εις κάθε ελληνικήν εκδήλωσιν, ή ανάγκη, ή άγνοια ή ή βία των πραγμάτων και των περιστάσεων. Ευτυχώς ο άγιασμός της μεγάλης τέχνης τελείται κάθε χειμώνα εις τό ευγενές θέατρον και κάθε πνεύμα ποιητόν και ακάθαρτον, τό έποικόν γλυτωρά εις την βασιλικήν σκηνήν με τά έργα του τρέχοντος φιλολογικού έμπορίου, εκδιώκεται διά μίαν στιγμήν από τό άγίασμα της ευγενούς ωραιότητος.

Μετά τους άρχαίους τραγικούς, μετά τον Σαίξπηρ, ο Γκαίτε, ο άνθρωπος αυτός, τον οποίον ο Θεός έκάλει να συνεργασθί μαζί του εις την δημιουργίαν του κόσμου, έπέρασεν από την σκηνήν του Βασιλικού, με την κοσμογονίαν του «Φάουστ», εις τās αρχάς αυτās του χειμώνας. Όλοι άντεφιλοτιμήθησαν να του άπονεύμουν τās τιμάς εις τās όποιας έδικαιούτο: ο Βασιλεύς, ο μεταφραστής, ο κ. Οικονόμου, οι ήθοποιοί και τό κοινόν, καθέννας τό κατά δύναμιν. Αν ή αναβίβρασις δέν ήτο ή ιδανική δι' ένα σύγχρονον θέατρον, διά θέατρον ελληνικόν ήπήρξεν όπωσδήποτε ανέλπιστος.

Η στοργή του Βασιλέως προς τό θέατρον, τό όποιον φέρει τά διάσημά του, έδωκεν όλα τά υλικά μέσα με άφθονίαν και από τά βασιικά θεωρεία, τά όποία δέν έμειναν άκατοίκτη ούτε μίαν σχεδόν εσπέραν των συνεχών παραστάσεων, ή ίδια στοργή προσέδωκε εις τό θεατρικόν γεγονός, την ήθικην λάμπιν της όποιας ήτο άξιον. Τά υλικά πάλιν μέσα εις τās χείρας του ανθρώπου, ο όποιος εις ή ψυχή του θεάτρον αυτού, εις τās χείρας του κ. Οικονόμου, έγιναν μέσα πνευματικά και δέν έμεινε διά την συμπλήρωσιν της σχετικής τελειότητος παρά ο μεταφραστής και οι ήθοποιοί. Αυτό που έμεινε ήτο τό περισσότερο.

Τό περισσότερο τό δυσκολότερον και τό πλέον επικίνδονον. Ό μεταφραστής ευτυχώς έξήλθε νικητής από τον βαρύν άθλον. Μία μετάφρασις του «Φάουστ» εις ήδη μία δόξα δι' ένα άνθρωπον, μίαν γλώσσαν και μίαν φιλολογίαν. Διότι ο «Φάουστ», δέν εις μόνον ένα ποιήμα, εις μία πρωτεύομορφος σύνθεσις φαντασίας, αισθήματος, σκέψης και λόγου. Καί μία γλώσσα, ή όποία δύναται ναποδώσιν τον «Φάουστ», δύναται ναποδώσιν τό πάν. Ό ποιητής κ. Χατζοπούλου, με την γέναν γλώσσαν του έθνους, μάς έδωκε την εκπληξιν αυτήν και μάς την έδωκε άρμονικήν, βαθείαν και φωτεινήν, ως πνοιη ζωής και ως φώς ωραιότητος. Ό Σουλύ Προδώνμ μετάφραζον τά πρώτα άσματα του «De Natura Rerum» του Λουκρίτιου, λέγει εις τον πρόλογόν του, ότι επεχείρησε την μετάφρασιν, όχι τόσον με την έλλπίδα να φέρη εις τέλος τό βαρυστόχαστον έργον του Ρωμαίου ποιητού, όσον διά να δοκιμάσιν τās δυνάμεις τās ιδίας του και τās δυνάμεις της έκφρασεως της γαλλικής γλώσσης. Ό κ. Χατζο-

πούλος, πολύ περισσότερο από τον Γάλλον ποιητήν, δύναται να καυχθί ότι με τον «Φάουστ» έδοκίμασε τον έαυτόν τον κ' έδοκίμασε την νεοελληνικήν γλώσσαν. Καί οι δύο έξήλθαν θριαμβευτά από τον άγωνα. Ό ποιητής των «Ελεγείων και των Ειδυλλίων», ο μεταφραστής της «Ιφιγενείας», καθόσον ειμπορεί να κρίνη κανείς από την θεατρικήν έντύπωσιν — ένα κριτήριον σημαντικώτατον — μάς έδωκε την τελειωτικήν μετάφρασιν του μεγάλου άριστουγγήματος. Αυτό υποθέτω ότι θα τό αναγνωρίσουν και οι δύο προσηγηθέντες άξιοι μεταφρασταί του «Φάουστ», καθένος από τους όποιους τό έργον έχει τās άρετάς του και τά έλαττώματά του και εις τους όποιους θνήσκη πάντα ή τιμή μάς εργασίας ποιητικής, που δέν θα περάσιν άπαρατήρητος. Έάν ή μετάφρασις του κ. Χατζοπούλου, έργον έμπνεύσεως, μελέτης και ύπομονής, έχη όπας μερικοί νόμοι, την δύναμιν να καταργή πάσαν προσηγουμένην, αυτό προσθέτει μίαν τιμήν εις την φιλολογίαν του έθνους, και εις τον ποιητήν της, χωρίς ναφαιρή την τιμήν της όποιας δικαιούνται οι προκάτοχοί του.

Τί να ειπώ τώρα διά τους καλούς ήθοποιούς της Βασιλικής Σκηνής; Έκτιμά τόσον πολύ τον κ. Φύρστ — ένα άλησμόνητον Οιδίποδα — την δεσποινίδα Κοτοπούλη, μίαν ήθοποιόν με ώρατον μέλλον, τον κ. Ζάννον — μίαν άληθινήν τιμήν του Βασιλικού Θεάτρον — και όλους τους άλλους καλούς τεχνίτας, ώστε να μην ήμπορώ να πιστεύσω ότι υπέληφθησαν τόσον πολύ από όλας τās ήθικās, πνευματικās και ιδίας δυνάμεις αι όποίαι συνειργάσθησαν εις την πρώτην εμφάνισιν ενός άριστουγγήματος επί της ελληνικής σκηνής. Υπήρξεν άραγε αδυναμία ή παρανόμησις; Κ' έγω δέν ήξεύρω. Προτιμώ να τελειώσω με τον στίχον του Δάντε:

*Διά τους άλλους Έταιμούς ή σιωπή μου εις.*

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

## ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

**ΟΛΗΓΟΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ, περιγραφή των ανασκαφών και κατάλογος του Μουσείου. (Μεθ' ενός τοίχογραφικού πίνακος) Υπό Κ. Κουρουνιώτου, έφόρου των άρχαιοτήτων 1904.**

ΤΗΣ Όλυμπίας υπάρχει ήδη εν ελληνική γλώσση οδηγός συνταγμένος υπό του έφόρου των άρχαιοτήτων κ. Β. Λεονάρδου, άλλ' ούτος εις εκτενης προωρισμένος δι' άναγνώστας φιλολόγους, ενδιαφερομένους να γνωρίζωσιν όπωσούν πολλά και εύκαιρόντως να διατρέψωσιν επί πολύ εν Όλυμπία ή να αναγνώσωσι τά κατ' αυτήν άλλαχού. Ό νέος οδηγός του κ. Κουρουνιώτου εις πολύ συντομώτερος και δι' εδρότερον κύκλον αναγνώστων προωρισμένος, τούτου ένεκα δε θα εις αναμφίβλως και εύχρηστότερος. Η ύλη αυτού έχει παραληφθί εκ πηγών άσφαλών, ο δε συγγραφεύς καλώς γνωρίζων την Όλυμπίαν εκ μακροχρονίου αυτόθι διατριβής ήδύναιτο να μεταχειρισθί τās πηγάς αυτού άνευ κινδύνου παρεξηγήσεων. Ψαύτως και ή έκλογή της ύλης εις εύστοχος, διότι ούτε τά ούσιώδη παραλείπονται ούτε κατάφορτον έξ

έπονουοιδών λεπτομερειών φαίνεται τό βιβλίον. Διορθωτέα βεβαίως δύνονται να υποδειχθώσι έναχού, άλλ' εν γένει ούδεμία δύναται να υπάρχει άμφιβολία ότι τό έργον θα εις άφελιμώτατον δι' Έλληνας άναγνώστας έπισκεπτομένους την Όλυμπίαν ή ενδιαφερομένους να γνωρίζωσι τι περί αυτής. Ιδιαίτερον προσόν του οδηγού του κ. Κουρουνιώτου εις ότι περιγράφει τās εν τώ μουσειώ άρχαιοτήτας ως έχουσι τοποθετηθί μόλις πρό μικρού υπό την έπιστοσίαν αυτού του συγγραφέως.

**Γερμανική Σχολή. Συνεδρία της 8 Δεκεμβρίου.** — Ό κ. Δαίρπελδ ήμίλησε περί των κατά τό παρελθόν έτος υπό της Σχολής εκτελεσθεισών ανασκαφών εν Περγάμω, όπου πρό εικοσιπέντε έτών ο Κάρολος Χούμαν άνεκάλυψε τον μεγαλοπρεπή έκείνον βωμόν, ού τό ανάγλυφα έχουσιν ήδη τοποθετηθί εν Βερολίνω εν ιδίω μουσειώ. Έκτοτε ή ανασκαφή εις σχεδόν συνεχής, κατά δε τά τελευταία έτη εκτείνεται εκατέρωθεν της όρειοειδούς όδοϋ της άγούσης εκ της άνω πόλεως εις την ακρόπολιν. Κατά τό παρελθόν έτος άνεκαλύφθη μέγα μέρος του προπεύρου άνευρεθέντος γυμνασίου και άλλα τινά κτίρια δημόσια και ιδιωτικά, συμπληρούντα την διά των ανασκαφών άποκαλυπτομένην μεγαλοπρεπή είκόνα της πρωτεύουσας των Άτταλιδών βασιλέων. Πλησίον της Περγάμου, ο αυτόθι Τούρκος καιμακάμης σκάψας άνεκάλυψε μεγαλοπρεπές βαλανεϊον έκτισμένον επί της θερμής πηγής. έπισκεύασε δ' αυτό, ίνα χρησιμεύη και σήμερα εις τον αυτόν σκοπόν τούτο όμως άφέντως θα επιπέρη μεγάλην καταστροφήν εις τό άρχαιον κτίριον. Μεταξύ δε της Περγάμου και της θαλάσσης άνεκαλύφθη ή θέσις της πόλεως Τευθρανίας, ής τά ερείπια και τά εν αυτοίς εύρισκόμενα δοκάρια άγγειων δηλοΐουν ότι κατακείτο ήδη κατά τους προϊστορικούς χρόνους.

Κατόπιν ο κ. Σράδερ ήμίλησε περί μικρών τινων άρχαιών άντικειμένων εύρεθέντων εν Πριήνη της Μικράς Άσίας έντός οικιών πυρποληθεισών κατά τον δεύτερον αιώνα πρό Χριστού και έκτοτε εγκαταλειφθεισών. Έκ των ερειπίων, έφάνη τό σχέδιον των οικιών, όπερ διαφέρει των οικημάτων της Πομπηίας, έντός δε των δωματίων εύρέθησαν λείψανα των επίπλων, των σκευών, των κοσμηματικών άντικειμένων και πολυειδών έργαλείων χρησίμων εις διαφόρους τέχνας. Τά εύρεθέντα άντικείμενα εις καλλιτεχνικώτατα έξεργασμένα και άποδεικνύουσιν ότι κατ' έκείνους τους χρόνους ή καλλιτεχνία ήτο κοινωτάτη, ώστε δέν ήπήρχεν οικία στερούμένη καλλιτεχνικών άγλαομάτων, όσονδήποτε πένης και αν ήτο ο κύριος αυτής. Πολλά δωμάτια ήσαν καταφορτα ποικίλων αγαλματίων ηλίθων και λιθίνων ωραιωτάτων, των δε επίπλων ή λεπτή έργασία και ή κομψότης εις άνυπέροβλητος. Ό όμιλιν έπέδειξε πολλάς είκόνας των καλλιτεχνημάτων τούτων, επικυρούσας πλερέστατα τους λόγους αυτού. Έκ των έργαλείων πλείστα έχουσι μεγίστην όμοίότητα κατά τό σχήμα προς τά σήμερα εν τη Άνατολή συνηθιζόμενα όμοια έργαλεία, διαφέροντα των εν τη Δυτική Ευρώπη.

**Συνεδρία της 22 Δεκεμβρίου.** — Ό γεωγράφος κ. Κισολγγ περιόδευσας πρό μικρού κατ' έντολήν της εν Βερολίνω Γερμανικής Αρχαιολογικής Σχολής της Ηπειρου, άφού πρότερον εις έπιχειρήσει βραχυτέρας τινάς περιηγήσεις εν Πελοποννήσω και Στερεώ, Ελλάδα, έξέθεσε συντόμως τά πορίσματα των εν Ηπειρώ παρατηρήσεων αυτού. Έν αρχή παρατήρησεν ότι ή Ηπειρος εις χώρα σχεδόν άνεξερευνητος εισίτι, διότι πλην της περιηγήσεως του Άγγλου συνταγματάρχου Λήκ, έπισκεφθέντος αυτήν κατά τās αρχάς του παρελθόντος αιώνας, ούδεμία άλλη σημαντική περιήγησις υπάρχει, ο δε γεωλόγος Φίλιππον, ο πρό μ-

κρού καλλίστην περιγραφήν του Πίνδου δημοσιεύσας, δέν διέλαβεν ειμή εν παρόδω και διά βραχείων περι του μεγαλειέτου τμήματος της χώρας του άνήκοντος εις την Τουρκίαν. Περιγράφας έπειτα την γεωλογικήν και όρογραφικήν κατασκευήν της Ηπειρου παρατήρησεν ότι αυτή κατά τά μεσόγεια δέν έχει ούδέν φυσικόν όριον ούτε προς την Άλλυρίαν (ή Άλβανίαν) ούτε προς την Αιτωλίαν και μόνον ή παραλία διαχωρίζεται εύδιακρίτως άφ' ενός μεν διά του Άμβρακικού κόλπου, άφ' έτέρου δε διά των Άκροκεραυνίων και του κόλπου της Αύλωνος. Τά όρη διευθύνονται εκ βορρά προς νότον και τά νοτιανατολικά αι δε εύφορώτεροι και μεγαλιέτεροι πεδιάδες κείνται εν τώ μέσω. Έν γένει όμως ή χώρα εις όρεινή και κατά τό πλείστον όχι πολύ γόνιμος. Ιδίως δε τά μεταξύ των όρέων γόνιμα όροπέδια εις μικρά. Τά μικρά ταύτα όροπέδια κείνται πολλάκις εις μέγα ύψος, διό όψημερον μεν υπάρχουσι χωρία έκτισμένα εις ύψος 1200 μέτρων, κατά δε την άρχαιοτητα ήπήρχον ακροπόλεις όχι μόνον εις τόσον ύψος, αλλά και εις έτι ύψηλότερον. Η μεγαλιέτερα όμως ετήμερία και έξημερώσας ήπήρχον άείπιπε εν ταις μεσογείαις πεδιάδεις χώραις, και ιδίως εν τη άρχαίη Έλλοσία, όπου κατά την άρχαιοτητα έκείτο τό μοντείον της Δωδώνης, σήμερα δε τά Ιωνία. Η χώρα της Έλλοσίας ήπήρξεν άνεκαθεν ή ακρόπολις του Έλληνισμού εν Ηπειρώ, ένεκα του μοντείου της Δωδώνης, ένφ δε κατά τά τέλη της Μυρκαϊκής περιόδου εισέβαλον εις την Ηπειρον Ιλλυρικαί φυλαί καταστρέψασαι τον πολιτισμόν και εισαγαγούσαι την βαρβαρότητα, πάλιν τό μοντείον της Δωδώνης και οι κατέχοντες αυτό βασιλείς ήδυνήθησαν να έξελληνίσωσι την χώραν τελείως. Καί σήμερα ή ελληνική γλώσσα κυριαρχεί εν Ηπειρώ, όθεν και αι άξιώσεις των Έλλήνων περί κατοχής της χώρας εις δικαίον. Έκ του περίπλου του άρχαιου γεωγράφου Σκύλλακος, εξαγεται ότι μέχρι των αρχών του τετάρτου πρό Χριστού αιώνας δέν ήπήρχεν ούδεμία πόλις εν Ηπειρώ, αλλά μόνον κάμια, μετ' άλλων όμως βραχυτάτου διαστήματος έκτίσθησαν πλείστα πόλεις άπανταχού της Ηπειρου, γνωστοί εκ της μαρτυρίας των άρχαιων συγγραφέων ή εκ των σήμερα σωζομένων ερειπίων. Ένταύθα διέκοψεν ο κ. Κισολγγ την όμιλίαν αυτού μέλλον να συνεχίση αυτήν εν άλλη συνεδρία.

Κατόπιν ο κ. Δαίρπελδ ήμίλησε περί του θεάτρον της Περγάμου, τό όποιον έχει ανασκαφεί πρό πολλού, αλλά τώρα έξηρευνηθί κάλλιον. Τό θεατρον τούτο επί μακρόν χρόνον εις σκηνήν ευλίην, της όποιας τό σχήμα δεικνύουσι σήμερα οι άνακαλυφθέντες εν τώ έδάφει βόθροι έντός των όποιων ένεπηγνύοντο αι μεγάλαι ξύλινοι δοκοί αι αποτελούσαι τον σκελετόν αυτής. Έξ αυτών εξαγεται ότι εις όρθή ή περιό σκηνής των άρχαιων θεάτρων θεωρία, ήν από έτών υποστηρίζει ο κ. Δαίρπελδ Καθ' όμοιον τρόπον δύναται να κατασκευασθί κινητή σκηνή και ένταύθα εν τώ Σταδίω προς παραστάσιν άρχαιων δραμάτων.

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΣ

## ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Βασιλεύς Αθή

Ποιον απαράγητον υπερτάτης όδύνης, ποιον βάραθρον άπογνώσεως τό όνομα αυτό φέρει πρό της φαντασίας μας! Δέν εις ο υπό της Ειμαφμένης πληττόμενος Οιδίπους, εις ο γηραιός βασιλεύς όστις περιστοιχούμενος από ισχύν και εύδαιμονίαν διά της ιδίας του άσυνεσίας, έφελκεν επί την κεφαλήν του την λαίλαπα των δυστυχιών περιφρονούμενος, όνει-

διζόμενος από τας άνοσίας θυγατέρας του, ύπερ άν απεδύθη και πλούτου και ισχύος, φεύγει πλανώμενος άνά τας έρήμους άκτάς· υπό τó βάρος της δυστυχίας και της θλίψεως ό νοός του ναυαγεί άνακτά τας φρένας υπό τας περιθάλψεις της καλής του κόρης. της μόνης αγαπώσης αυτόν, και ήν άφρόνως ήδίασε, άλλα μόνον διά να παραστή εις τόν άδικόν, θάνατόν της και να εκπνεύση επί του πτώματος της υπό τά άλλα-πάλληλα πλήγματα άνηκούστων δυστυχιών. Βεβαίως δέν έχομεν εδώ ράμα με ένότητα πλοκής και διαφέροντος πλήρους άπελπισίας και στυγνότητος εκτυλισσεται ή εποποιία της πατρικής δυστυχίας όπου εξεικονίζεται διά πολλών επεισοδίων και πολυμερούς πλοκής ή άγνωμύνη των τέκνων μέσφ της οποίας διαλάμπει ως άστρον φεγγόβολον εις σκοτεινόν ουρανόν ή άφροσύνη της καλής Κορδηλίας. Έκ των έργων του Λαίτηρ ό Βασιλεύς Αθή εινε τó πλέον έξαλλον, τó πλέον πολύπλοκον και πολυτάραχον, έκείνο, εις τó όποιον ή φαντασία του ποιητού έκσπερ μάλλον άχαλί-νωτος, ως έκ τούτου δέ φαίνεται ως τó ελάχιστον δυ-νάμενον να προσαρμοσθή εις την γαλλικήν καλαισθη-σίαν την ήποφεύγουσαν πάσαν ύπερβολήν και λα-τρείουσαν τó μέτρον και την τάειν· δι' αυτό δέ έσα-ισα, με πολλήν άνυπομονησίαν άνέμενε τó παριαινόν κοινόν την υπό τού διασημου Άντουάν προ πολλού άγγελθείσαν παρατάσιν του άγγλικού άριστουργή-ματος, μεταφρασθέντος υπό του Πιέρ Λοτι.

Η άνυπομονησία των Παρισινών μετείχε και κά-ποιας άνησυχίας· άφ' ενός τó τάλαντον του μεταφρα-στού δέν έκρίνετο παρά πολλών ως άξιον ν' αποδώσθ τας τιτανίους καλλονάς του έργου· άφ' έτέρου ή άναμ-φιβήτης υποκριτική δεινότης του Άντουάν είχαν έως τώρα άσκηθή μόνον εις κοινά και ταπεινά πρό-σωπα αγαθών ή πονηρών άστών της συγχρόνου κω-μωδίας, ώστε άμφεβαλλέ τις άν θα εύρισκεν έν έαυτώ άρκοίν μεγαλειών και έπιβολήν προς άναταράσσασιν της τραγικής μορφής του Αθή, του όποιου αί συμφο-ραί έσβησαν την λαμπάδα του πνεύματος άλλα δέν μετέβαλον την ύπερηφάνειαν και τó άγέρωχον του χα-ρακτήρος.

Η παράστασις του Βασιλέως Αθή απέδειξε τας άνη-συχίας αυτές· άβασιμους βαθυτάτη ύπήρξεν ή έντύ-πωσις, ό φόβος δέ και ό έλεος ένωρίευσαν τας ψυ-χάς των θεατών· Μέγιστα συνετέλεσεν εις την έπιτυ-χίαν ή τέχνη του Άντουάν ως σκηνικού διαρρυθμι-στού· αί σκηνογραφίαι ήσαν θαυμάσιαι, ίδίως ή πα-ριστώσα τó μέγαρον της θυγατέρος τού βασιλέως Γκό-νεριλ και ή έτέρα παριστώσα τας άγρίας παρά την Δούβρην άκτάς, όπου υπό την λάμψιν των άστραπών πλανάται ό παραφρονήσας Αθή

Επίσης ή, παρά την μέχρι τούδε κρατούσαν παρά-δοσιν, γοργή εκτέλεσις του δράματος συνέβαλεν εις την μεύωσιν της εκ του πολλαπλού της πλοκής επερ-χομένης βραδυτέρας εις την εκτύλιξιν της υποθέσεως, ένφ' άφ' έτέρου συνετέλεσεν ώστε πολλά επεισόδια, ως ή επί της σκηνης τύφλωσις του Γλόστερ, εις τά όποια τά νεύρα των συγχρόνων δέν θα άντείχον εύκόλος, να παρέλθωσιν, άν όχι άπαυτητήρα άλλα τούλάχιστον χωρίς να κάμουν να ξεχειλίση τó ποτήριον της φρίκης. Όχι όλίγον δέ επεταίχυνε την πορείαν του δράματος και εύφυής επίνοήσις του Άντουάν διά της οποίας κα-τέστη δυνατή ή άλλαγή των σκηνικών άνεν διακοπής της υποκρίσεως, καταβιβασθέντων δυο παραλειπασμά-των άτινα καλύπτουν τó βάθος της σκηνης ένφ' έν τφ μεταξύ μεταβάλλεται ή σκηνογραφία· ούτω δ' άποφεύ-γεται ή συνεχής διακοπή της εξέλιξεως του δράματος ως έκ της συχνής άνάγκης της μεταβολής της σκηνης ήτις άλλασει 36 φορές κατά την διάρκειαν της παρα-στάσεως. Τά παράγματα ήσαν άπλούστερα εις τόν και-ρόν του Σαίξπηρ, ότε άπλή πινακίς ένεπιγράφος αντί-καθίστα, ως γνωστόν, πάσαν σκηνογραφίαν, πληρο-

φορούσα τούς θεατάς περί τού τόπου της σκηνης.

Η μετάφρασις του Λοτι εκρήθη πολύ ευμενώς από τούς ειδήμονας· αποδίδει με μεγάλην άκρισίαν την έννοιαν του κειμένου, σώζει δ' άρκετόν μέρος της ποιήσεως και της δυνάμεως του ήρους του δαιμονίου ποιητού, χωρίς βεβαίως και να φθάση εις όλον τó ύψος και τόν πλούτον του Έν τούτοις λογιζομένων των δυσχερειών του έγχειρήματος, ή μετάφρασις πρέπει να θεωρηθή ως φιλολογικόν κατόρθωμα· Ως προς την υπόκρισιν, βεβαίως ό Άντουάν δέν ύπήρξεν ό ιδεώδης Βασιλεύς Αθή· ούτε ή μορφή του, ούτε αί κινήσεις, ούτε ή φωνή του τόν προφρίζον προς τούτο· άνεδεί-χθη όμως ήθοποιός εύσυνείδητος, όξύνους και πλήρης παρατηρικότητος, θιασάρχης δ' άπαράμυλλος, ούτως ώστε άν ούδεις των υποκριτών του θιάσου του έράνη μεγαλοφυής, όλοι ύπήρξαν έξαίρετοι, και τó σύνολον παρείχε τελείαν άρμονίαν

Μέσα εις την φεγγολήν του άριστουργήματος αυτού όλοι οι άλλοι νεοφανεϊς άστερες του φιλολογι-κού στερεώματος άχρίασαν, πολύς δέ λόγος γίνεται τας ημέρας αυτές διά τά νέα θεατρικά έργα των όποιων ή συγκομιδή έφ'έτος ήτο έκτακτως άφθονός· πολλά έν τούτοις έχουν και τέχνην πλοκής και έμ-πνευσιν έπιτυχή, δέν έξέρχονται όμως από τόν άν διχ-φαύλον, άλλα βεβαίως επαναλαμβάνομεν κύκλον της άποκαλουμένης ένταυθα κομωδίας του γαλλικού κοι-νωτικού δράματος λεπτή ανάλησις δυοδικαίριτων πολ-λάκις αισθημάτων· λεπταί και εύφρεις ιδέαι, πλοκή έπιτηδεία και ένδιαφέρουσα, πρό παντός δέ διάλογος πνευματώδης, άναδεικνύουν τας όλίγον ισχύας καλλο-νός της εμπνεύσεως των έργων αυτών. Εις την «Notre Jeunesse» του Capus και εις την «Maman Colibri» του Bataille αί καλλοναί αυταί ίδίως ήσαν καταφα-νεϊς· αί σκηναί του συγχρόνου βίου και τά πολύπλοκα αισθήματα τά όποια γεννά ό πολύπλοκος πολιτισμός των σημερινών Παρισινών, περιγράφονται με πολλήν ζωηρότητα και έπιτυχίαν· όλος συνεινήσε ή θλί-ψις της Maman Colibri ή όποια ζήσασα άνεν έρω-τός, ήράσθη, εις τά πρόθυρα του γήρατος, φίλου και συντρόφου του υιού της επανέρχεται δε εις τόν οικόν τούτου νυμφευθέντος ήδη, πλήρης μετανόησις διά τó σφάλμα της, συγχωρείται παρ' αυτού και άναλαμβάνει θέσιν μάρμης πλησίον του νεογεννήτου εγγόνου της.

Άλλ' ή δύναμις της μεγαλοφυΐας, υπό την πνοήν της οποίας άναζη ό αιώνας άνθρωπος με τά κάρη και τας ιδέας που άνέκαθεν τόν συνταράττον, και άν είνε τριών αιώνων ή τριών χιλιετηρίδων τó έργον, μάς συν-αρπάζει και μάς συγκινεί πολύ περισσότερο. Ίδού διατί ό Βασιλεύς Αθή έπεσκίασε την Maman Colibri.

IQN

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Η Έθνηκή Γλώσσα.—Με αυτόν τόν τίτλον έυστήθη μία έταιρία. Σκοπός της ή διάδοσις της ζωντανής γλώσσης εις όλην την κοινωνικήν μας ζωήν. Χαιρεί-ζομεν με χαράν τó σωματεϊον. Μία άνάγκη, την όποιαν όλοι ήρχισαν να συναισθάνωνται εις κάθε εκφανση της ζωής. Η ιδέα είναι εύγενής και άφραία. Ένας έπι-βροθητικός παράγων εις τó έργον των λογοτεχνών. Σημαιοφόρος της εθνωικτέρας και της πρακτικότε-ρας ιδέας. Άς παρασκευάση τó έδαφος που έχει ανάγκη να εύρη έτοιμον ό μέγας πολιτικός άνα-καινιστής, ό όποιός θα έπιβάλη εις ένα έθνος την γλώσσαν του. Άς μη τούς τρομάξη τó χάος όπου τώρα εύρισκόμεθα. Σήμερα καθένος γράφει την γλώσ-σαν του Ζώμεν κάτω υπό τó βάρος ενός νόμου, μάς συνθήκης, την όποιαν άλλοι σέβονται και άγαπούν, άλλοι προσπαθούν ν' άποτινάξουν και άλλοι άπεινά-

ξαν. Άλλοι πάλιν έδημούργησαν νέον νόμον και νέαν συνθήκην· όμοια μ' εκείνα που άπηνήθησαν. Γίνεται μία έργασία όμως Τρωγόμεθα, ειρωνευόμεθα, πολερούμεθα διά την ίδίαν ιδέα, όπως νομίζει καθέ-νας πώς την έννοει, και όπως την αισθάνεται· Άν δέν εγίνοντο αυτά θα άπελιπίδμεθα. Τώρα έλλιζομεν από την κάλην αυτήν, έβγήκε τó πρώτον φώς. Έπα-τάχθη ό δασκαλισμός· Έγινε τó πρώτον και δύσκό-λον βήμα με τó όποϊον ήτο πεπωμένον, ήτο φυσικόν να δημιουργηθή τó άλλο άκρον, τó όποϊον όμως θα φέρη την σωτηρίαν Παλαίμεν μεταξύ δυο δασκαλι-σμών· Έπί τέλους ό ένας δασκαλισμός θα φάη τόν άλλον, δ' άλληλοφαγοδούν. Ό,τι και άν γίνη, ό,τι και άν λέγεται, ό,τι και άν γραφή, θα κυριαρχή ή αλή-θεια. Καί ή αλήθεια ποτέ δέν είναι όμαλή σαν σφαίρα που πορίζουν τά παιδιά· Διότι έτσι θέλουν να μάς την παραστήσουν ό κ. Ψυχάσης, ό κ. Πάλλης, ό κύ-ριος δέν ήξέυρω ποιός. Μιά τέτοια αλήθεια, όπως την εννοούν οι κύριοι αυτοί, τούς όποιους εκτιμώ και σέ-βουμαι πολύ διά τó θάρρος, διά την πεποιθισίν των εις μίαν ιδέα, θα έχανε κάθε της όμορφιά· Καί ή γλώσσα είναι προπάντων αίσθησις, και είναι τέχνη, όχι επιστήμη μόνον, όπως την θέλουν. Άντοί οι τεχνη-τού κανόνες, που θέλουν να εφαρμόσουν, κανόνες που τούς άντλούν από την κακώς έννοουμένη επιστήμη, είναι άνταυσθητικοί. Η αισθησις έρχεται πρώτη, έ-πειτα έρχεται ή επιστήμη. Άραγε τó νέον σωματεϊον θα άρη τόν σταυρόν αυτόν; Δέν ήξέυρομεν. Έμεις χαιρείζομεν την ιδέαμ μόνον· Εις την εφαρμογήν, θα είπούμεν την σκέψιν μας. Τώρα χαιρομεν διά τó γεγονός, διά την άφραίαν των ύπόσχεσιν, και τούς δι-δομεν τó χέρι.

Ένα βιβλίον. — Ένα όγκώδες, σοβαρόν και ποιη-τικότατον βιβλίον μάς έρχεται από την Αίγυπτον. Τó βιβλίον αυτό είνε ή απολογία μιάς όλοκληρου ζωής, άφιερωμένης εις εύγενείς πνευματικές προσπα-θείας και εθνικούς αγώνας· Πολιός και εθνωικώτατος διογενής εις την ψυχήν του όποιον όλα τά εθνικά ήμών ζητήματα και όλα αί εθνικαί δυσπραγία εύ-ρήκαν κατά καιρούς ζσηροτάτην άπήχησιν· ό κ. Στέ-φανος Βλαστός, συγγραφές ιστορικών και φιλοσοφι-κών μελετών, αί όποια κατά καιρούς έδημοσιεύθη-σαν έλληνιστί και γαλλιστί εις βιβλία και περιοδικά έγχώρια και ζετα, άπεφάσισεν εις τας δυσμάρ μιάς εθ-νογενούς και πατριωτικής ζωής, να συλλέξη τά διαπαρ-μένα έργα του εις ένα τόμον και ό τόμος αυτός εις τελευταϊον τó φώς, υπό τόν τίτλον «Σύνκρικτα». Ό κ. Βλαστός διέθεσε τó έργον του ύπερ του χειμαζο-μένου Παναγιου Τάφου, έκχωρήσας όλας τας εκ της παλλήσεως του εισπράξεις ύπερ του εθνωικώτατου αυ-τού σκοπού· Ως πληροφορούμεθα δέ ό συγγραφές απέστειλε μέγαν αριθμόν αντιτύπων προς τόν Σ. Μη-τροπολίτην διά τόν σκοπόν τούτον, τά όποια έλλι-ζομεν ότι δέν θα σπατίσουν εις τας αποθήκας της Μη-τροπόλεως· Ό Σ. Μητροπολίτης έχει όλην την ήδι-κήν έπυροχήν και όλα τά ήθικά μέσα, διαδίδων ένα χρησιμώτατον έργον να πραγματοποιήση την πατριω-τικήν πρόθεσιν του εύλαβούς δωρητού.

Διά τας μητέρας. — Ένα σύντομον, άλλ' ούσιαστι-κότατον βιβλίον, πολλής χρησιμότητος, μάς δι-δει ή ιατρός Δις Μαρία Καλαποθάκη, ένα βιβλίον άπειθυνομένον προς την μεγαλειέταν δύνανμν του έθνους, προς τόν τρυφερόν κόσμον των παρθεναγω-γείων, ό όποιός θαποτελέση τας μητέρας του μέλ-λοντος Αί καλάι μητέρες εις ή μεγαλειέτα έγγή-σι των κολών πολιτών και αί ύγιεις μητέρες εις ή έγγήσις της βελτιώσεως και της άνυψώσεως της φυλής, φυσιολογικός και ήθικός. Τά «Στοιχεία Ύγιει-

νης διά Σχολεία και Παρθεναγωγεία», τά όποια πα-ραδίδει εις την θηλυκήν νεότητα ή όμόφυλος των Ια-τρος και διδάσκαλος ενός μαθήματος, του όποιου μό-τον εις την Ελλάδα δέν άνεγνωρίσθη ή χρησιμότης, είνε ένα βιβλίον, που έχει την θέσιν του κοντά εις την γραμματικήν, την χρησιμοποιείαν και την κατή-χησιν· Είνε ή κατήχησις της ύγείας, της σώμης και της καλλονής. Καί δέν ήξέυρω άν διά μίαν γυναίκα ή γνώσις των κανόνων της ύγείας και της άνατροφής ενός παιδιού δέν είνε χρησιμώτερα από τας γενικάς πληθυντικάς τών χρήσεων, χλαίνας, έτησίων και του θηλυκού ασύων.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ εκδίδεται συλλογή ποιημάτων του κ. Άλεξ. Δ. Φωτιάδη. Μίαν σειράν της συλλο-γής αυτής του Ξμυρναϊου ποιητού δημοσεύομεν εις τó τεύχος τούτο υπό τόν τίτλον «Απ' τά παράθυρά μου. Είναι ζωγραφιαί παρμένα από την φύσιν, που κρύ-βουν μέσα των μίαν μακρυνήν ήχώ πόνου. Καί αί άφε-λεις αυταί ζωγραφιαί μεταδίδουν άδελφα μίαν συγκί-νησιν και κινούν την συμπάθειαν με τούς μελαγχολι-κούς τόνους των.

Με την είδησιν της άπονομής του βραβείου Νόμπελ εις τόν Μιστράλ ό κ. Κωστής Παλαμάς δίδει εις την «Αφρότην» της 25 Δεκεμβρίου ένα «αρχείο και μισό σημείωμα», όπως τó όνοράζει ό ίδιος, άφραϊόν κατά την γνώμη μας και περιεκτικόν, διά τόν προ-βγγιανόν ποιητήν. Ό κ. Παλαμάς ένθυμείται ότι κά-ποτε ό Μιστράλ του έστειλε ένα εικονογραφημένον δελτάριον που παρίστανε την Μαγιάνα· τó χωριό που ζη πάντοτε ό ποιητής και που τού χάρισε από τη φήμη του. Κάτω από τούς Ισκιους φουντωμένον δέν-δρον λυγερές και καλληκάρια χορεύουν την φαντασία, τόν εθνικόν χορόν των Προβγγιανών.

Και έξακολουθει ό κ. Παλαμάς: «Γραφικός ό χορός και αί χορευτές τον με τά πλα-στικά κορμιά, τά τρενίσματα, τά πλούσια κυματιστά φορέματα, θυμίζουν αρχαίεσ εικόνες. Κάτω από τη ζωγραφία δύο στίχοι αυτόγραφοι του Μιστράλ με την ύπογραφή του δοξαστικού του χορού 'Από την άλλη τή μεριά του δελταρίου, τά λόγια τούτα πιστά αντί-γραμμένα. «Mon cher Palamas, cette image vous montre. (Ό Μυθος δηλοι) que mon village est un peu grec. F. Mistral». Δηλαδή· Φίλε μου ή εικόνα τούτη σου δείχνει, πειν να πη, πώς τó χωριό μου είνε και λιγάκι έλληνικό!»

«Μά πού πολύ απ' όλα έλληνικό τó έργο του Μι-στράλ, άν αξίζει τόνονα τούτο κάθε τι που άστροφάπει από ύγεια κ' από ένέργεια, κ' άντι να φωλιάζη συ-μαζεμένο στά βαθιά της ψυχής. Ξεχύνεται στις πλά-σας γόφω τά πλατιά και τά περίλαμπρα και φανερώ-νει τόν έξωτερικό κόσμο στο φυσικό του τó φανερώ-μα, κ' άντι ν' άναφεργάζη τή μυστική χάρι του φεγ-γαριού, είνε τού ήλιου εικόνα, που μαζί φωτίζει και ζεσταίνει.

Τέτιο και τó έργο του Μιστράλ. Ένας περίφη-μος σοφός, ό Gaston Paris, σέ μίαν άξιοθωάμαστη μελέτη του για τó Μιστράλ, λέει πώς είνε· «ό έλληνη-κότερος ποιητής απ' όλους των νεωτέρων χρόνων τούς όμοτέχνους του.» Στά 1859, όταν πρωτοφάνηκε ή «Μιγέγια» — εικοσιέτη χρόνια ειχε τότε ό Μιστράλ— ό ίδιος ό Λαμαρτίνοσ σ' ένα του ένθουσιαστικώτατο

άρθρο με τέτοια λόγια ζωγραφίζει την εντύπωση που του προξένησε το επικό μεγαλόσημα.

«Θάλαγε κανείς πώς την νύκτα κάποιου νησιού του Αιγαίου, μία Δήλος, ξεχώρισε από τάλλα τα ελληνικά νησιά, κ' ήρθε αγάλια και δέθηκε στη στεριά της μοσκοβολισμένη Προβηγγίας». Αμέσως από τους πρώτους στίχους της «Μιρέγιας» ο ποιητής αυτοσυσταίνεται «ταπεινός μαθητής του Μεγάλου Όμηρου». Και στα «Χρυσά Νησιά» έτσι αρχίζει το τραγούδι των «Παιδιών του Όρφέα». «Είμαστε τα βλαστάρια της άθνατης Ελλάδας, τα παιδιά σου είμαστε, θείε Όρφέα! Γιατί από σένα γεννηθήκαμε, Προβηγγία, και πρώτεύουσά μας ή Μαροσία που βλέπει στη θάλασσα να παίζουν τα δελφίνια».

«Όμως ο Έλληνας αυτός δεν βάλθηκε να μιμηθῆ τους αρχαίους και να ξαναπιάσει τα πλάσματά τους. Ο Έλληνας του είνε πρωτοτυπώτερος, πλέον ελεύτερος. πιδ ζωντανός, καθώς είνε γεμάτος από τη νέα ζωή και γι' αυτό στέκεται σιμώτερα στους αρχαίους. Κάποιος είπε τη «Μιρέγια» του «τόν ωραιότατο καθρέφτη της Προβηγγίας». Το λόγο τούτο ταυριάζει να τον επαναλάβουμε για όλα του τα ποιήματα

«Όλα μας ξαναδίνουνε ζωηρά και λαμπρά, ξειδανικευμένα, μά πιστά, σε γλώσσα φυσική μαζί και τεχνική, μαζί του τόπου και δική του, δημοτική, μα καθαρισμένη και πλουτισμένη και παγιωμένη από τον ίδιο και στά μικρά καθέκαστα της γραμματικής, που τόσο ήμεις οι υπέρσοφοι τα καταφρονούμε. — όλα μας ξαναδίνουν την φύση, την ιστορία, τη ζωή, την μορφή και την δόξα της ξεχωριστής πατρίδας του.

«Ο Μιστρόλ είνε μαζί Βαλαωρίτης, Πολίτης, Ψυχάρης, Καρκαβίτσας Μαζί μεγαλόπονος τραγουδιστής και μελετητής σοφός. Της φυλής του ζωγράφος και πλαστής. Ολύμπιος δημώδης και ύπομονετικός έρευνητής και περιμωχάτης λαϊκών παραμυθιών. Και ο λεξικογράφος του «Θησαυρού της Προβηγγιακής γλώσσας». Ο Gaston Paris λέει και πώς μονάχα ή λεξικογραφική δουλειά του θάφτανε για τη δόξα του.

«Γραμματισμένος αρχαιολόγος που κάθεται στην έσοχη και ζῆ σα χωριάτης μέσα στους χωριάτες. Κι' άπάνω απ' όλα αγωνιστής, πολέμαρχος της Ιδέας, που βλέπει πρὸς μία μαζί γλωσσική και φιλική και κυβερνητική αναγέννηση της ξεχωριστής πατρίδας του και που, άνδχι τίποτε άλλο, άνέβασε τη φτωχική λαλιά της Προβηγγίας και την έκαμε φιλολογική γλώσσα με άθνατα έργα. Άνθρωπος που μάς θυμίζει και πολύ ή εργασία του την εργασία του δικού μας έκαναστάτη συγγράφει του μεγαλότεχνου «Ταξι-δίου». Γιατί και το γλωσσικό ζήτημα στον τόπο του Μιστρόλ που το πήρ' εκείνος επάνω του, μοιάζει πολύ με το δικό μας εδώ. Με τη μεγάλη διαφορά πώς είνε πάντα εκείνη μία γλώσσα με στενά κάπως τοπικά σύνορα μέσα στη Γαλλία, εκεί που ή δημοτική μας είνε ή γλώσσα των πανελλήνων».

**Η ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΙΑ**, το τελευταίον μυθιστόρημα της Κλάρας Βίμπιχ, θεωρείται σχεδόν άριστόσημα. Η γερμανίς μυθιστοριογράφος είνε κατά τον Ερρίκον Άλμπρεχτ ο τελευταίος τύπος δημοτικού συγγραφέως της σημερινής Γερμανίας. Είς το μυθιστόρημα αυτό ή Κλάρα Βίμπιχ θίγει το ζήτημα της αφομοιώσεως της Πολωνίας από του γερμανικού κράτους. Εμελέτησε τον πολωνόν είλωτα και απέδωσε μίαν εικόνα αληθινήν, χωρίς να κλίνη πρὸς το μέρος του κυριάρχου ή του δυναστευομένου λαού. Ο πολωνικός στρατός, ό οποίος κοιμάται ύπνον μυστηριώδη κάτω από το όρος Αυζαγόρα, συμβολίζει όλον το πολωνικόν έθνος. Ο γέρον βοσκός Κούμπα Μπουντέκ προλέγει εν ρουτίως την άφύπνισίν του, όποτε και θά διαώξῃ τον κατακτητήν. Το όφος της συγγραφέως, ή έντεχνος πλοκή, ή ζωηρά άπεικόνισις των προσώπων

αποτελούν τόσα στοιχεία, τά όποια αναδεικνύουν τό έργον της Βίμπιχ.

**Π**ΡΟ όλίγου καιρού έγραψε ο Τολστόϊ δύο νέα διηγήματα: *Μετά τον χορόν* και *Η θέλησις του Θεού και τό έργον των ανθρώπων χειρών*. Μολονότι τά δύο αυτά διηγήματα είναι έντελώς διαφορετικά, σχηματίζουν έν τούτοις έν όλον, διά του ίδιου θεμελιώδους τόνου, ό όποίος αυτήν την φοράν άνττει ήρεμα, αλλά, κυριαρχών όμως. Ο τόνος αυτός είνε ή παλαιά ή ίδια πάντοτε άρχή του Τολστόϊ: ότι εις τον άνθρωπον ένοικει πάντοτε ή φωνή της συνειδήσεως, κάποια έσωτερική όμορφιά, πνευματική, πρὸς την όποιαν πάντοτε άνταποκρίνεται μία άνάγκη να ζητήσωμεν αυτήν την όμορφιά, την άρμονίαν αυτήν της ψυχῆς μας πρὸς τον Θεόν, πρὸς τό Άγαθόν.

Είς τό διήγημα *Μετά τον χορόν* ο Τολστόϊ μάς διμλει διά του ήρώος του Είνας άνθρωπος όχι νέος αλλά ώραιός και ήγιής. Κάποτε, εις μίαν σιναναστροφήν, τον έρωτούν διατι δεν υπάνδρευθη. Μήπως ποτέ δεν ήγάπησε; Μήπως ποτέ δεν συνήτησε την κόρην, ή όποια θά ήμπορούσε να γίνη σύντροφος της ζωῆς του; Αι έρωτήσεις αυτές άφηνίζουν μέσα του τάς άναμνήσεις του νεανικού του έρωτος. Το παρελθόν ζωντανεύει έμπρός του και διηγείται αυτά περίου:

«Είνας καιρός τώρα, που άγαπούσα μία κόρη σπώνιας όμορφιάς. Ξεχώριζε όχι με την όμορφιά της αλλά και με τό υπερίφανο και επιβλητικό ύφος της. Ου μούμαι αυτόν τον χορό, που για πρώτη φορά την έγγάμισα. Ημουν μαγεμένος με την όμορφιά της. Έφαινετο πώς της άρεσα και εγώ. Χορέφαμε μαζί όλη τη βραδιά. Όλα ήταν ώραια στά μάτια μου, όλοι οι άνθρωποι καλοί. Ένόμιζα πώς όλοι ήταν εκεί για να συμπληρώσουν τη χαρά μου. Και περισσότερο απ' όλους μου άρεσε ό γερο συνταγματάρχης, ό πατέρας της κόρης. Μου έκαμε ξεχωριστή ευχάριστη όταν παρατήρησα πώς ό πατέρας της δεν φορούσε ύποδήματα πλούσια, αλλά από δέρμα άπλό, καμωμένα ίσως από κανένα στρατιώτη του συντάγματος. Αυτό μ' ευχαρίστησε γιατί έμαθα πώς αυτός έστερείτο όλα για την κόρη του. Ο χορός εξακολουθοῦσε. Ηλθε ή σειρά της μαζούρκας. Όλοι ήξευραν πώς ό γερο-συνταγματάρχης ήτον έκτακτος χορευτής. Τόν παρακάλεσαν να χορέψῃ. Άρνήθηκε λέγοντας πώς ό χορός είνε για τους νέους και όχι για τους γέρους. Τέλος τό άποφάσισε κ' έχόρευε δύο-τρεις γύρους με την κόρη του. Τί ώραίον θέαμα ό πολεμιστής αυτός με την κόρη του! Σε λίγο την ώδήγησε σ' έμένα και ειπε:

«Χορέψετε τη μαζούρκα με την κόρη μου. Και ή φωνή του μου φάνηκε τόσο γλυκειά, τόσο γλυκειά...

«Όταν ό χορός έτελείωσε, πήγα στο σάτι μου με την καρδιά γεμάτη από έρωτα. Δεν ήμπορούσα να κοιμηθῶ. Ολοένα στριφογύριζα στο δωμάτιό μου. Αίσθανόμουν την άνάγκη να μάθω που κατοικοῦσε ό συνταγματάρχης και ή κόρη του. Έπῆρα τους δρόμους. Ητον άκόμη σκοτάδι και έρημιά, μα γρήγορα άρχισε να φέγγῃ ή ήμέρα. Περνώτας από μία μεγάλη πλατεία, είδα ανθρώπους συναγμένους. Ηταν στρατιώται Σχημάτιζαν δύο σειρές και καθένας κρατοῦσε ένα ξύλο. Ητον στην έποχή του Νικολάου Α). Ένας άνθρωπος, που τον κτυπούσαν, έφώναζε:

«— Αυτηθήτε με, αδέλαφα μου, Αυτηθήτε με!

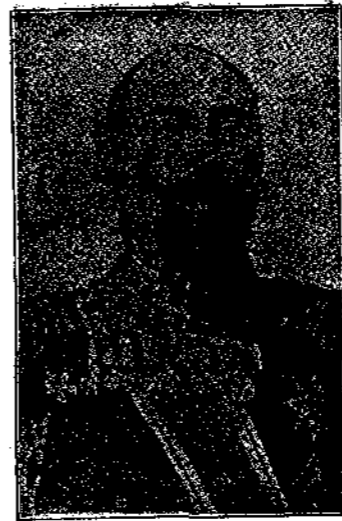
«Και τον κτυπούσαν με όλη τη δύναμή τους.

«Αυτή ήτον ή τιμωρία ενός στρατιώτου.

«Έξαφνα άκουσα μία φωνή:

«— Χτυπάτε τον!

«Και έγνώρισα τη φωνή του συνταγματάρχου. Η ίδια φωνή που λίγες ώρες πριν μου ειχε φανῆ τόσο συμπαθητική. Έπέστρεψα στο δωμάτιό μου και ποτέ πιά δεν ήμπορεσα να ξαναδώ την κόρη του συνταγματάρχου. Γι' αυτό δεν είμαι πανδρεμένος».



Ο στρατηγός Σταϊσελ, ό υπερασπιστής του Πότρ. Άρθου.

Τό δεύτερον διήγημα είναι άφιερωμένον εις την αναζήτησιν της αληθινής πίστεως από των ανθρώπων. Ο Τολστόϊ τελειώνει τώρα μεγάλην μελέτην περι Σαϊέπηρ. Η μελέτη αυτή και όλα τά νέα του έργα θά δημοσιευθουν μετά τον θάνατόν του. Αυτή είνε ή θέλησις του. Τά έργα αυτά, όπως μάς διηγήθη ένας κύριος, ό όποίος τελευταίως επέστρεψε από την Γαλιναία Πολιάνα, θά προκαλέσουν σφοδράς συζητήσεις κατά την δημοσίευσίν των

A.

**ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ**

**Ε**ΙΣ τό Κεντρικόν Μουσείον των Άθηνών ώμίλησε την Κυριακήν 19 Δεκεμβρίου ό διευθυντής του Νομισματικού Μουσείου κ. Ι. Σβορώνος περί του μεγάλου Φειδικού Άναγλύφου της Έλεουσίνος. Το έν λόγω άναγλύφον — εικών σελ. 183 — είναι ένα από τά ώραιότερα κοσμήματα του Μουσείου. Άναγνωρισθέν παρ' όλων σχεδόν των αρχαιολόγων ως έργον του μεγάλου γλύπτου της αρχαιότητος Του άναγλύφου τούτου εδόθησαν έως τώρα διάφοροι έρμηνείαι. Ο κ. Σβορώνος παρουσίασε εις τους άκροατάς τον νέον έρμηνείαν, κατά την όποιαν τό άναγλύφον παριστᾶ την Δημήτρα άριστορά του θεατού, την Περσεφόνην και τον βασιλέα των Μεγάρων Νίσου. Η Δημητρα, κατά τον κ. Σβορώνον, άπευθίνουσα συμβουλὰς εις τον νεανίαν, κρατεί δακτύλιον. ό δε νεανίας τείνει τον δάκτυλον διά να τό δεχθῆ. Η Κόρη, εξ άλλου, ενδέται εις την κεφαλήν του Νίσου ως δώρον την χρυσήν τρίχα, την όποιαν γνωρίζομεν από την μυθολογίαν ότι ειχε ό βασιλεύς των Μεγάρων και από την όποιαν ξεηροτάτο ή ισχύς του ήγεμόνος αυτού. Ο κ. Σβορώνος, εξηγών την θεού της χειρός της Περσεφόνης, από την όποιαν φαίνεται ότι κρατεί όχι τρίχα αλλά πλόκαμον, συμπεραίνει ότι «υπήρξε άρχικός μύθος τις περί του Νίσου, άπολοσθεϊς δι' ήμάς, άντιγραφόμενος δε υπό του διασωθέντος παραλλήλου μύθου του Γόγου, καθ' όν ό Νίσου χριόμενος βασιλεύς της Έλεουσίνος, ότε ήτο πρόσηβος, έλαβε παρά μὲν της Δημητρος θανατουργόν τινα δακτύλιον παρά δε της Κόρης τον περιφημον αυτού χρυσούν πλόκαμον, άκριβώς όπως ό Πτερέλαος του έντελώς παραλλήλου μύθου έλαβεν

όμοιον χρυσούν πλόκαμον και συγχρόνως σκύφον παρά του Ποσειδώνος».

Άραγε είναι αυτή ή τελευταία λέξις περί του άναγλύφου του Φειδία; Η έρμηνεία του κ. Σβορώνου, πολύ εύφυής, παρέχει στοιχεία ικανά να πείσουν περί του όρθου της γνώμης του. Και είναι τόσον έλευστική ή συγγένεια την όποιαν εύρίσκομεν εις την άφήγησιν του κ. Σβορώνου, μεταξύ των άρχαιων μύθων και της παραστάσεως του άναγλύφου, ώστε είμεθα πολύ ευχαριστημένοι να την χειροκροτήσωμεν όπως κάθε ώραίαν και εύφυά γνώμην.

**ΜΟΥΣΙΚΗ**

**Κ**ΑΤΑ τό τελευταίον δεκαπενθήμερον παρετηρήθη κάποια ζωηροτέρα μουσική κίνησις, όφειλομένη ως επί τό πλείστον εις τό Ώδειον. Η πρώτη συναυλία ήτο του καθηγητού του βιολίου, Κου Μπουσιντοῦ, με την σύμπραξιν της Κας Καλογερέ. Η μεγαλειτέρα επιτυχία της συναυλιας αυτής ήτο ή θανμασία συνάτα του Καίσαρος Φράγκ. έκτελεσθεϊσα με μεγάλην άκριβειαν και άρμονίαν άντιλήψεως υπό των δύο καλλιτεχνών. Είνε δε γεγονός αξιοσημείωτον ότι ή εύγενής κλασικότης του έξόχου αυτού συνθέματος, του κάπως δυσκολοποίητου διά τό κοινόν, έκαμε εις τό άκροατήριον την εντύπωσιν που έπρεπε να κάμη, και έπροκάλεσε ζωηρόν ένθουσιασμόν.

Μία πρωινή συναυλία και μία άλλη έσπερινή υπό των μαθητών του Ώδειου, παρουσίασαν ιδιαίτερον ένδιαφέρον μη περιοριζόμενον εις τον συνήθη κύκλον των συγγενών και φίλων των έκτελούντων. Δύο πρώτης τάξεως ύψίφωνοι ήκούσθησαν, ή Δις Χρηστία Κορομηλά και Δις Γεννάδη, ή πρώτη με πλουτόν, γλυκύτητα και επιβλητικόν φωνήν, ή δεύτερα — soprano leggiera — με τέχνην και εύστροφίαν. Η τάξις της Κας Φεράλδη έκαμεν άλματα προόδου εις έλάχιστον χρονικόν διάστημα

Άλλη συναυλία υπό του τελειοφοίτου μαθητού του βιολίου κ. Καρακώρη και μίας παρουσίασαν ένα καλιτέχνην με πολύ μέλλον, και μίαν νεαράν κλειδοκνυβαλιστριαν, την Δδα Χρηστίαν Ιωαννίδη, διπλωματούχον του Ώδειου. Μαθήτρια της Δος Έφης Έμπεδοκλή, τέως καθηγήτριας του Ώδειου, κατέχει όλα τά πλεονεκτήματα της μεθόδου της διδασκαλικής της. Η απαλότης και σταθερότης της άφης, ή έσωτερικότης της έρμηνείας και μία άριστοκρατική στάσις εις τάς κινήσεις, είνε τόσα χαρακτηριστικά της έκτελέσεως της Δος Ιωαννίδη, τά όποια με την μελέτην και τον καιρόν ήμπορουν να την αναδείξουν ξεχωριστήν προσωπικότητα

**ΔΙΑΦΟΡΑ**

**Ο** Μασούκας εξακολουθεί την ώραίαν του αποστολήν εις την Κύρον. Όλη ή νήσος δονείται πέρα και πέρα από ένθουσιασμόν. Αι πόλεις της άμυλάνται ποία να εισφέρει περισσώτερα υπέρ του έθνικωτάτου ακαπού του περιοδεύοντος ποιητού. Και λόνονται τά βαλάντια, πλούσια και ίσχυά, διά την πατρίδα:

«Γλυκόνειρο της νεότης μου και της ζωῆς μου άντάμα, Πατρίδα, πού σ' έπόισε τό αίμα και τό κλάμα».

**Α**ΠΟ της άρχης του μεσαιώνος τά γαμήλια κιβώτια, τά όποια προσεφέραντο εις την νύμφην, άπετέλουν τά ώραιότερα δώρα. Ησαν άλλως τε αληθινά

καλλιτεχνήματα. Είς τας νήσους μας πρό δλίγων ά-
κόμη έτών προσέφεραν εις την νόμφην τοιαύτα κιβώ-
τια — κασέλαι — τά όποια έχον εις τά πλάγια διαφό-
ρους παραστάσεις ζωγραφισμένας. Τώρα ή συνήθεια
αυτή εξέλιπε σχεδόν παντού. Διά τούτο και τά άπο-
μένοντα από τής εποχής εκείνης, θεωρούνται πολύτιμα.
Πολλά έχουν και ιστορίαν, συνδεόμενα με κάποιον
θρύλον ή με τό όνομα μεγάλου καλλιτέχνου

Η αυτοκράτειρα τής Ρωσίας έχει διάφορα γαμή-
λια κιβώτια τού 15ου και 16ου αιώνος. Έν από αυτά
λέγεται ότι άνήκεν εις την Αικατερίνην τής Βραγαν-
τίας. Είναι από δρυίν. στερεόν και με διαφόρους γλυ-
φάς. Η εμπροσθινή πλευρά παριστάνει τόν γάμον έν
Κανώ, αι δε πλάγια διάφορα συμπλέγματα άλληγο-
ρικá και σκηνάς ποιμενικάς. Η αυτοκράτειρα τής
Ρωσίας έχει επίσης ένα τοιοϋτο κιβώτιον όλλανδικόν,
άπό σφένδαμον με διαφόρους αττικονίσους, έργον τού
Ροϋμπενς. Η βασίλισσα Άλεξάνδρα τής Άγγλίας έ-
χει επίσης διάφορα γαμήλια κιβώτια. Έν από αυτά,
τό άγαπητότερον τής τής προσέφερε κατά τόν γάμον
της ό πατέρας της, βασιλεύς τής Δανίας. Είναι πα-
λαιότατον και λέγουν ότι άνήκε εις την κόρην περι-
φρήμου τινός βίκου.

Είς τό Μουσείον τού Σάουθ-Κένονγκτον υπάρχουν
διάφορα γαμήλια κιβώτια καλαιότατα και πολύ ά-
ραιά. Ένός εξ αυτών, στολισμένον με άνθη ζωγραφι-
σμένα, εις τά δύο πλάγια τού κλειδιού είναι χαραγμένα
τά έξης: «Τό κιβώτιον τούτο είναι τής Έσθήρ Χό-
ψον. 1637». Η Έσθήρ Χόψον ήτο κόρη εγγονός
άπό τό Τσέστερ, ό όποιος έζησε κατά τας αρχάς τού
17ου αιώνος και ύπανδρεύθη τήν Όύίλλιαμ Χόψον τό
1638. Τό κιβώτιον ήγοράσθη υπό τού Μουσείου τό
1892 πρós 760 φράγκα. Διατηρείται κάλλιστα, αι δε
γλυφαι φαίνονται ναπότατα.

Τά γαμήλια κιβώτια τού 14ου και 15ου αιώνος δια-
φέρουν κατά τούτο, ότι αι παραστάσεις των είναι όχι
γλυπται άλλα ζωγραφισμένα

Ένα τοιοϋτο κιβώτιον, φέρον τό όνομα Dini Cas-
sone, Ιταλικής τέχνης, εις τά εμπρός παριστá την βα-
σίλισσαν τού Σαβá επισκεπτομένην τόν Σολομώντα.
Η εικόν είναι τού Δάλλα Δέλλι (1440). Είς τά άκρα,
Έρωτες μουσικοί. Τό κιβώτιον έχει μήκος 2 μέτρων
και 10 εκ Ήγοράσθη 2,000 φράγκα. Τό χρώμα είναι
όλιγον μαυρισμένον.

Λέγουν ότι οι Ίταλοι μετεχειρίζοντο άλλοτε τά γα-
μήλια κιβώτια ως κρεβάτια. Δηγοϋνται μάλιστα ότι
μία κόρη τής οποίας ό μηστήρ απέθανε μίαν έβδο-
μάδα πρò τού γάμου των, ήτύοκτόνησε και άφηκε έν-
τολήν να την θάψουν μέσα εις τό γαμήλιόν της κι-
βώτιον.

Έν άλλο κιβώνιον, πιθανώς Ιταλικής τέχνης, είναι
γλυπτόν και χρυσομένον. Άριστερά ό Έρως έπάνω
εις άρμα, πού τό σύρουν τέσσερα λευκά άλογα. Δεξιά
άλλο άρμα όπου τό σύρουν δύο μαύροι μονόκεροι. Έ-
πάνω εις τό άρμα υποτίθεται ότι είναι ή Βιρήνη και
πίσω βαδίζει Έρως με τά χέρια ένωμένα. Κατό-
πιον έρχεται γαμήλιος πομπή και παρακάτω άρμα
με δύο φέρετρα, όπου στέκεται ό θάνατος κρατών
δρέπανον. Τό όλον είναι μάλλον παράδοξον παρά
όρατον.

Έν Ινδικόν γαμήλιον κιβώτιον, μικρόν, στολισμέ-
νον με άνθη ψηφιδωτά, εύρίσκειαι επίσης εις τό άνω-
τέρω Μουσείον. Ήγοράσθη 205.50 φράγκα

Είς την Όλλανδίαν τό γαμήλιον κιβώτιον άποτε-
λει ιδιαίτερας ιερόν άντικείμενον. Όύτε εις την εσχά-
την ένδειαν δέν θέλει να στερηθή ή Όλλανδή τό γα-
μήλιον κιβώτιον. Θά πωληση κάθε άλλο πράγμα, θά
ιδή τά παιδιά της να πεινούν, θά φυλάξη όμως ως
ανάμνησιν των εύτυχών ήμερών της τό δώρον αυτό
τού γάμου της.



Ο στρατηγός Νότζι, ό πορθητής
του Πόερ-Άρθουρ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Είς την «Ψυχιατρικόν και Νευρολογικόν
Έπιθεώρησίν» τού Νοεμβρίου ό κ. Διομήδης Πα-
παβασιλόπουλος δημοσιεύει μελέτην περι -Κληρονο-
μίας εξ Έπιδράσεως». Είναι παράδοξον τό φαινό-
μενον αυτό τής επιδράσεως τού πρώτου συζύγου επί
των τέκνων τής ίδιας μητρός άλλα εξ άλλου συζύγου.
Τέκνα δηλ εκ δευτέρου γάμου τής γυναικός, όμοιά-
ζου έννιότε όχι πρòς τόν πατέρα άλλα πρòς τόν πρώ-
τον σύζυγον. Έννοείται ότι αποκλείεται πάσα ύπό-
νοια σχέσεως τού πρώτου συζύγου πρòς την μητέρα.
Τό φαινόμενον παρατηρείται και εις τούς ανθρώπους
και εις τά ζώα «Φορβάς Άγγλική συναντηθείσα άπαξ
μόνον, λέγει ό συγγραφεύς, τό έτος 1815 έν Άγγλία
μεθ' ενός couagga φυλής όνου τής Άφρικής έχού-
σης δέρμα στικτόν, έγέννησε ήμίονον έχοντα δέρμα
στικτόν. Μετά τού άρρενος τούτου (τού couagga ή
φορβάς αυτή ούδέποτε άλλοτε συνητήθη. Συναντη-
θείσα μετά ταύτα κατά τά έτη 1817, 1818 και 1823
μετά τριών άρβυλικών Ιαπων έγέννησεν εξ αυτών τρεις
πάλους έχοντας δέρμα όρφνόν και κηλιωτόν ως ό
couagga». Τοιαύτα παραδείγματα υπάρχουν πολλά.

Είς τούς ανθρώπους, όπας είπαμεν, συμβαίνει τό
ίδιον. Η εξ επιδράσεως μάλιστα κληρονομία παρα-
τηρείται όχι μόνον εις τά σωματικά άλλα και εις τά
ψυχικά γνωρίσματα. Ο Μισελé αναφέρει ότι ή Κυ-
ρία Μοντεσπán ειχεν ήδη υιόν με τόν συζυγόν της.
Μετ' όλίγα έτη συνήψε σχέσεις με τόν Λονδοβίκον 14ον.
Ο εκ των σχέσεων αυτών γεννηθείς υιός, 3 έτη μετά
τόν θάνατον τού Μοντεσπán, ό δούξ τού Μαίν, είχε
μεγίστην όμοιότητα πρòς τόν Μοντεσπán ήτο εύτρά-
πελος, βαμολόχος, γελωποποιός, άλλαζών, φάλαρος
όπως εκείνος.

Δνο θεωρία υπάρχουν περι τού φαινομένου αυτού.
Η επιδρασις τού πρώτου συζύγου επί τού οργανισμού
της γυναικός οργανικώς και ή ψυχολόγική επιδρασις.
Κατά τόν συγγραφέα, όστι ή μία ούτε ή άλλη θεω-
ρία είναι έπαρκής πρòς λύσιν τού ζητήματος, πρò πάν-
των προκείμενου να παραδεχθώμεν ψυχολογικήν επί-

δρασιν επί ζώων μετά πάροδον τσών έτών, όπως τό
παραδειγμα τής Άγγλικής φορβάδος. Ο κ. Παπαβα-
σιλόπουλος παραδέχεται ότι τά σπερματοκύτταρα επι-
δρῶσι και επί άρσων άρσίων τά όποια μένουν ά-
δρανή κατάταν, όταν τό έν λόγω άρσον άρσίον, κατά
τόν δευτέρον γάμον γίνη άρσιον, εξακολουθεί ή γο-
νιμοποίησις την πορείαν της, και από άδρανούς και
λανθανούσης γίνεται ενεργός. Τό άρσιον ύποστάν δύο
γονιμοποιήσεις τείνει να μεταβληθή εις ζών έχον τούς
χαρακτήρας και των δύο πατέρων, εκ των όποιων θά
υπερισχύση βέβαια ό δεύτερος άλλα δυνατόν να υπερι-
σχύση και ό πρώτος. Αι περιστάσεις αυτές και συν-
θήκαι τής υπερισχύσεως τού πρώτου είναι άγνωστοι.

Είς τό γερμανικόν περιοδικόν «Nord und Süd»
τού Δεκεμβρίου ό Κάρλ Νέρουπ γράφει περι τής νορ-
βηγού μυθιστοριογράφου Άμαλίας Σκράμ. Η Σκράμ
ήρχισε να γίνεται γνωστή με μίαν μελέτην της, τό
1882, και ήτο τότε 35 έτών. Κατόπιν έδημοσίευσεν τό
μυθιστόρημα Constance Ring, ένέχον όλίγην ποιή-
σιν, άλλα πολλήν αλήθειαν. Είς τόν Sjur Gabriel
ή Άμαλία Σκράμ άνεδείχθη καλλιτέχνης ύπέροχος.
Έπιβλητικότερον όμας έργον της είναι Η Νέα Γενά,
δημοσιευθέν τό 1898, όπου εικονίζει τόν άνθρωπον
δούλον τής τύχης, δηλ. των περιστάσεων υπό τας
όποιας ζή και των συνθηκών υπό τας όποιας έγεν-
νήθη

Είς τό ίδιον περιοδικόν ό Κ. Μπέτε έρωτά τί άπο-
μένει εις την Ίλιάδα μετά τας άνασκαφάς τού Σλή-
μαν και των κατόπιν; Ποιαν ιδέαν ήμπορούμεν να
σχηματίσωμεν περι τού Τρωϊκού πολέμου; Και άπαντά:
Ο πόλεμος έγινε τό μαρτυρούν τά άποκαλυφθέντα
τείχη από τού ύψους των όποιων ή Έλένη έδειξε
εις τόν Πρίαμον τόν άρχηγόν των Άχαιών. Η πολιορ-
κία τής Τροίας ήτο πεισματώδης. Οι Έλληνες έσυ-
ραν τά πλοία των κατά μήκος τής παραλίας τού Έλ-
λησπόντου. Άλλ' ό Άχιλλεύς, ό Μενέλαος, ό Άγαμέ-
μνων δέν ύπήρξαν, ή τοιλάχιστον δέν ήσαν όπως τούς
περιέγραψε ό Όμηρος.

Ο Ο. Έλτοβάχερ καταδεικνύει εις τό Άγγλικόν
περιοδικόν «Contemporary Review» τού Δε-
κεμβρίου ότι ή Γερμανία όφείλει την βιομηχανικήν
της πρόοδον εις την σοφίαν τού προστατευτικού της
συστήματος άλλα τό προστατευτικόν αυτό σύστημα
δέν περιορίζεται μόνον εις τό ύψηλόν δασμολόγιον
βασίζεται και επί τής έθνικής παιδεύσεως ή όποια
είναι πρακτική και ιδίως διά τής έλαττώσεως των
εξόδων τής μεταφοράς.

Ο Tetlin εις μακράν μελέτην του περι τού πρίγκη-
πος Γεωργίου τής Κρήτης εις τό ίδιον περιοδικόν,
κατάληγει εις τό συμπέρασμα ότι ό δεσποτικός χαρα-
κτήρ, ή ανατροφή, αι κλίσεις, τό πολιτικόν παρελθόν
τού πρίγκηπος και ή έλλειψις γοήτρου τόν καθιστούν
αναρμόδιον να κυβερνήση συνταγματικώς τόν λαόν
επί κεφαλής τού όποιου έτάχθη άπερισκέπτως υπό τής
διπλωματίας. Προφανώς ό άρθρογράφος ή δέν έγνώ-
ρισε ποτέ τόν πρίγκηπα Γεώργιον ή είνε προσωπικός
του έχθρος.

Εφημερίδες :

Ο κ. Ν. Επισκοπάπουλος σκιαγραφεί εις τό «Ευ-
πρòς» τής 24 Δεκεμβρίου τόν Έλληνο-Ίαπωνά συγ-
γραφέα Λευκάδιον Χέρν, ό όποιος απέθανε τελευταίως.
Και διηγείται:

«Έγεννήθη εις την Λευκάδα την μικράν Ιόνιον, και
είχε μητέρα Έλληνίδα και πατέρα Άγγλον έξελλη-
νισθέντα και αυτόν επίσης εκ τής πολλής διαμονής.
Μεταβας εις την Άγγλίαν και άναγκασθείς να έρ-

γασθή διά να ζήση, ήρχισε να γράφη Άγγλιστι-μι-
κρά διηγήματα και μελέτας, τας όποιας διέκρινεν
άφθαστος πρωτοτυπία βλέψεων και περιέργος περι-
γραφική δεινότης.

«Ένας εκδότης περιοδικού, ό όποιος τόν έγνωρίσε
τότε, μάς άφηκε περιεργον στίσον τού Λευκαδίου,
δειλού και συνεσταλμένου, άχροτάτου και πενιχρού,
φορούντος όμματωαλία και ζητούντος οϊανδήποτε
έστω και την εύτελεστέραν τιμήν διά τά έργα του.

«Η άγάπη των ταξειδίων, ή άγάπη νέων συγκινή-
σεων, νέων τοπίων, νέων ήθών, κατείχεν έκτοτε τόν
Λευκάδιον, ό όποιος μετέβη τάχως εις Νέαν Υόρ-
κην και εκείθεν εις την Ασίαν, όπου και συνέλεξε
δύο τόμους έντυπώσεών του

«Τό βιβλίον έδημοσιεύθη εις την Άμερικην και ή
λεπτότης τής παρατηρήσεως, τό τάλαντον τό κατα-
πλήσσαν τού συγγραφέως, όστις ένεσαρκούτο την ψυ-
χήν των ανθρώπων τούς όποιους έπισκέπτετο, εισ-
έδου εις τά ήθη, απέδιδε την άτιμοσφαιραν και τό
χρώμα και την μουσικήν των τοπίων, τόν κατέστησαν
περιφημον.

«Έκτοτε άνομιάσθη ό Λοτι τής Άμερικής.
Και ό Λευκάδιος ζητών νέας έντυπώσεις μετέβη εις
Ίαπωνίαν και ή χώρα αυτή ή παρθένος, ή όλος διά-
λου διάφορος παντός, ό,τι είχε ιδή και επισκεφθή έως
τότε τόν έγοήτευσεν, τόν ήχηλώτισεν.

«Μεταβας διά να μείνη όλίγους μήνας, διήλθεν εκεί
την ζωήν του και υπερηφάνως άνομιάζετο μέχρι τελευ-
ταίων Ιάπων, τά δε βιβλία του όλα πάν ό τι έγρα-
ψεν έκτοτε, άφιερώθησαν εις την Ίαπωνίαν εις την
περιγραφήν της εις την εξεικόνισιν των κατοίκων εις
την έκθεση των εθίμων των, εις την εξύμνησιν τής
θρησκείας των, εις την ανάλυσιν πρò πάντων τής ωφραίας
και άγνώστου Ιαπωνικής ψυχής.

«Όπως δυναθή να αναγνώση και να έμβυδύνη εις
τόν Ιαπωνικόν βίον, ό Λευκάδιος Χέρν έφόρεσε τό Ια-
πωνικόν ένδυμα, άφηκε την κόμην του, έννηγκάλισθη
την θρησκείαν των Ιαπωνών, ένυμφεύθη Ίαπωνίδα
και ήρχισε να διδάσκη την Ιαπωνικήν γλώσσαν εις τά
παιδιά τής γειτονιάς του.

«Σιγά-σιγά άφομοιώθη σιγά-σιγά έρροδύμισε την ψυ-
χήν του κατά τούς νόμους τής Ιαπωνικής ψυχής, όλί-
γον κατ' όλιγον απέδυσθη τόν Ευρωπαϊον.

«Και τότε μετά πολυέτη διαμονήν ήρχισε να γράφη
Άγγλιστι τας «Σπουδάς περι τής άγνώστου Ίαπωνίας»
αι όποιαί άπομένονν άπαράμιλλοι, τας όποιας όλα τά
σάβαννα φύλα άνέγνωσαν, αι όποιαί τελευταίως με-
τεφράσθησαν έν μέρει και γαλλιστι και Ιταλιστι και
άπομένονν ως έλεγε τελευταίως ένας Γάλλος κριτικός,
ή «Βίβλος τής Ιαπωνικής ζωής».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τη πρωτοβουλίε των «Παναθηναίων»
— άδελφ τού Υπουργείου —

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes entries for A. Μανουδής, Αλέξ Πάλλης, Ιωάν. Πεσματζόγλου, and a total of 1.887.40 Δρ.

ΟΔΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ένεκεν άδιαθεσίας τού κ. Νίκου Α. Βέη άνεβλήθη
εις τό προσεχές τεύχος ή συνέχεια τής παλαιογραφικής
και ιστοριοδιφικής έκδομής του.



Εἰς τὴν ψηφοφορίαν πρὸς πλήρωσιν τῆς ἔδρας τῆς Φυσικῆς Χημείας εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. ὁ συνεργάτης μας κ. Κ. Ζέγγελης ἔλαβε ψήφους 9 ὑπερτερήσας τὸν ἀντίπαλόν του κατὰ 8 ψήφους.

Διὰ τὴν ἔδραν τῆς Γεωλογίας μετὰ τῆς Παλαιοντολογίας ὑπεδείχθη παμψηφεί ὁ ἐπίσης συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» κ. Θεόδωρος Σκούφος ἐπιμελητὴς τοῦ Ὄρυκτολογικοῦ καὶ Παλαιοντολογικοῦ Μουσείου.

Παρὰ τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον ἀνευρέθη τάφος καὶ πλοσίον αὐτοῦ βάσις ἀγάλματος μετὰ τὴν ἐπιγραφήν ΗΡΩΪ ΤΩ ΜΑΡΑΘΩΝΙΩ.

Εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ Δισραεὴλ εὐρέθη ἡμιτελὲς μυθιστόρημα τοῦ ἀγγλοῦ συγγραφέως, τὸ ὅποιον θὰ δημοσιευθῆ εἰς τοὺς «Καιροὺς» τοῦ Λονδίνου.

Εἰς τὸν ἰταλὸν ποιητὴν Καρδούτσι, «τὸν λαμπρῶντα τὰ ἰταλικά γράμματα, φιλόλογον καὶ ποιησιν» ἡ ἰταλικὴ Βουλὴ δι' εἰδικοῦ νόμου ἐψήφισεν ἔτησίαν ἐπιχορήγησιν ἐκ φρ. 12,000.

Εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ὁραίων Τεχνῶν τῆς πόλεως τῶν Παρισίων ἐγκαινιάσθη ἡ αἴθουσα τοῦ γλύπτου Ἰωάννου Καρριέ 300 πρωτότυπα ἔργα εἶναι ἐκτεθειμένα Ὁ Καρριέ ἀπέθανε τὸ 1895 τριάντα ἑννέα ἐτῶν.

Ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Φῶς» ἐώρτασε εἰς τὸ Βερολίνον τὴν δευτέραν ἑκατονταετηρίδα τῆς.

Τὸ βραβεῖον Νόμπελ ἐδόθη ἐφέτος εἰς τὸν προηγ-  
γυανὸν ποιητὴν Φρειδερίκον Μιστρούλ.

Εἰς τὸ Παρίσι ἐδόθη τιμητικὸν γεῦμα ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν τοῦ γάλλου ζωγράφου Εὐγενίου Καρριέ. Εἰς τὸ γεῦμα προήδρευε ὁ γλύπτης Ροντέν.

Ἐσοτήθη εἰς τὸ Ρουέν ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία θὰ ἀγοράσῃ δι' ἐράνων ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τὸ σῆμα τοῦ Γουσταύου Φλωμπέρ εἰς τὸ Κρουασέ. Ἐκεῖ θὰ συγκεντρώσονται ὅ,τι ἀναμνηστικὸν τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου.

Εἰς τὸ πριγκιπικὸν θέατρον τοῦ Μόντε Κάρλο θὰ παιχθῶν κατὰ τὸν Φεβρουάριον δύο νέα μελοδράματα: *Χερουβίμ* τοῦ Μασσενέ καὶ *Αἰτία* τοῦ Μασσενέ. Ἐπίσης θὰ δοθῶν οἱ τρεῖς *Φάνοι* τοῦ Μπερλιόζ, τοῦ Γκουνὸ καὶ τοῦ Μπαίτο.

Τὸν Ἰανουάριον 1905 θὰ ἐκδοθῆ εἰς τὸ Μιλάνον *Διεθνὴς Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις*, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῆ κατὰ μῆνα ἀνεκδότους στίχους τῶν καλλιτέρων ποιητῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν.

**ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ**

**ΟΛΗΓΟΣ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ** περιγραφή τῶν ἀνακαφῶν καὶ κατάλογος τοῦ Μουσείου (μετ' ἐνός τοιχογραφικοῦ πίνακος) ὑπὸ Κ. Κουρουνιώτου, ἐφόρου

τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἀθήναι 1904, τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου σφ. 16ον σελ. 112 δρ. 2.

**ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ** ὑπὸ Γεωργίου Στρατήγη — Ἐκδοσις Ἐταιρείας «Ἑλληνισμοῦ». — Ἀθήναι 1905 σφ. 16ον σελ. 170 δρ. 2.

**ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ** Συμπλήρωμα, τεῦχος 23ον καὶ 24ον ἐκιδόμενον ὑπὸ Μπέκ καὶ Μπάρτ. — Ἀθήναι 1904 ἑκάστον τεῦχος δρ. 0.80.

**ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ** 1905. Ἀθήναι σφ. 16ον σελ. 447, δρ. 3

**Ο ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ** ὑπὸ Δημητρίου Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου. — Ἀθήναι 1904.

**LA QUESTION D'ORIENT DANS L'HISTOIRE CONTEMPORAINE**, 1821 — 1905, par Albéric Cahuet, fr. 3.50.

**Μουσική :**

**A TOUTE AME QUI PLEURE** cantique de la Vierge dans «Béatrice» poésie de M. Maeterling, musique de L. Camillieri. — Paris, J. Hamelle, 1 fr.

**Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ**

Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθήναι»



**ΔΩΡΑ**

**ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ**

**Τόμοι τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»** κομψότατα χαρτοδεμένοι με χροματιστὸν ἐξώφυλλον. Ἐκάστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α (1900)	πρὸς Δρ - Φρ	6	ἀντι	13
Τόμος Β Ε Σ Τ (1901 - 3)	ἑκάστος τόμος	7	»	13
Τόμος Ζ Η (1902 - 4)	»	9	»	13

**Νικόλαος Γύζης** εἰδικὸν τεῦχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» εἰς ῥωμένον εἰς τὸν Ἕλληνα καλλιτέχνην με 26 εἰκόνες Δρ - Φρ 1 ἀντι 2.

**Λιονάτος Σολωμός** τεῦχος εἰς τὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀριερωμένων εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν με διαφόρους εἰκόνες. » » 1 » 2.

**Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»** » » 1 » 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὠραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους. Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλευθερὰ ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τμήμα τῶν παραγγελλομένων ἀποστέλλεται μαζί μετὰ τὴν παραγγελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

**ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ**

ΕΝ ΠΑΤΗΣΙΩΣ

MAISON DE SANTE

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ἱατροῦ Νευρολόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἰδρύται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν ὁλοδρόμων Πατησίων, τοῦ ὠραιότατον τοῦτου καὶ υγιεινοτάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνούντος δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπέλων μυροβόλων κήπων καὶ ἴδιον κέκτηται κήπον, ὡς καὶ ἀφθονον καὶ διαγχεστατον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται ὄξεια καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικά καὶ Ἐγκεφαλικά. Μολυσματικά δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἐγκεφαλικά δὲν εἰσὶ δεκτά.

Πρὸς θεραπεία τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι μετὰ τῶν ὁποίων ἡ Ψυχοθεραπεία, ἡ Ἠλεκτροθεραπεία, ἡ Ὑδροθεραπεία, ἡ Ανατομικοθεραπεία (Massage), ἡ Μουσικοθεραπεία, ἡ Ἱατρικὴ Γυμναστική, ἡ διὰ κατακλίσεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolement) θεραπεία, ἡ δι' Ὑπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐργηγῶσι (suggestion à l'état de veille), αἱ ἐνέσεις ὁρῶν (ὁρροθεραπεία) καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πᾶσαι αὐταὶ αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τῶν νοσημάτων καὶ τῶν ἐνδείξεων. Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικῆν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιοῦτων ἀρρώστων.

Κλίνει ἀπὸ δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δι' ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ δωματίου, τοῦ προσωπικοῦ, περὶ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ἱατρικῶν ἐπισκέψεων.

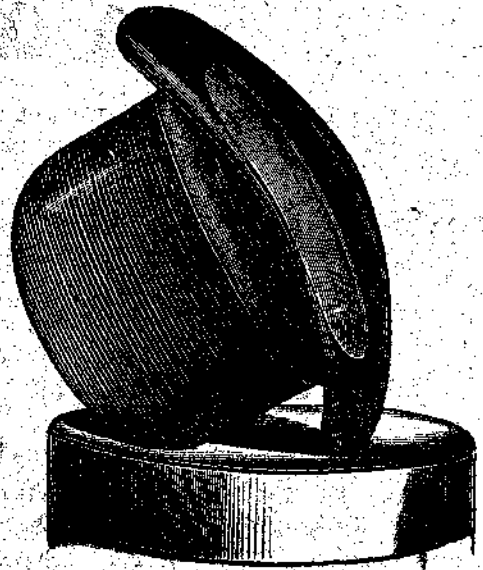
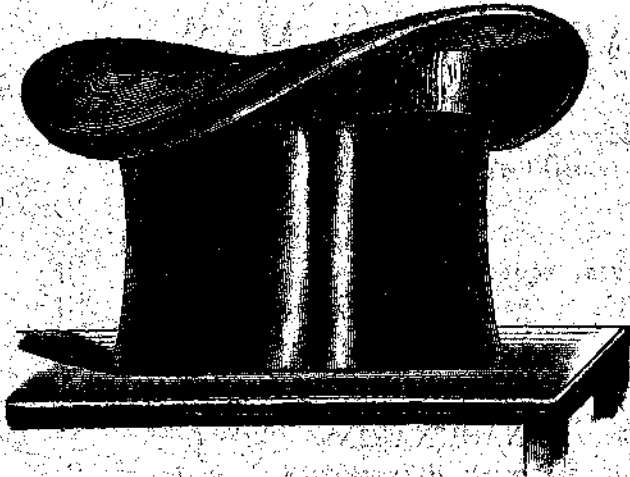
Ἡ Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μετὰ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ. Ἀρ. τηλεφ. 314.

Οἱ βουλόμενοι νὰ εἰσελθῶμεν, ἢ νὰ εἰσαγάγῳσι τοὺς ἀρρώστους τῶν δέον ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἱατροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του 16 — Ὁδὸς Ζήνωνος — 16.

**ΝΕΥΡΙΚΩΝ ἢ ΦΡΕΝΙΚΩΝ**

καθ' ἑκάστην 8-10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Ἀριθ. τηλεφώνου 200

Πώς πρέπει να τοποθετηῖ κάθε κρύκος το καπέλο  
του όταν δὲν τὸ φορεῖ.



**Β ΚΑΣΔΟΝΗΣ**

Ἀθήναι

## Ἡ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**Ἀηλοποιεῖ ὅτι,**

Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1905 τίθησιν εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμάτια τῶν δρ  
25, εἴκοσι πέντε, νέας ἐκδόσεως (ὄγδοης) καὶ νέου τύπου μήκους 17 περίπου ἑκατοστῶ  
μέτρον καὶ πλάτους 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> περίπου ἑκατοστῶν.

Τὰ νέα ταῦτα τραπεζικὰ γραμμάτια διακρίνονται ἐκ τῶν ἐξῆς κυριωτέρων γνωρισμῶν

### ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΕΩΣ

Φέρουσι πρὸς τὰ ἄνω ἐν σχήματι τόξου διὰ κεφαλαίων μελανῶν στοιχείων τὰς  
«Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος», ἀμέσως δὲ κάτωθι εἰκονίζονται καθήμενοι ἐν συμπλέγῃ  
Ἐμπορία καὶ ἡ Γεωργία. Ὑπὸ ταύτας ἐν μελανῇ ταινίᾳ ἀποτυπώνται διὰ λευκῶν κεφα  
στοιχείων αἱ λέξεις «δραχμαὶ εἰκοσιπέντε». Ὑπὸ τὴν χρονολογίαν φέρονται ἀριστερᾷ ἢ ὑπο  
τοῦ Ταμίου τῆς Τραπέζης, ἐν τῷ μέσῳ ἢ τοῦ Διοικητοῦ καὶ δεξιᾷ ἢ τοῦ Βασιλικῆς Ἐπι  
τεθειμένοι αἱ μὲν τοῦ Διοικητοῦ καὶ τοῦ Ταμίου διὰ σφραγιστῆρος ἢ δὲ τοῦ Βασιλικῆς  
τρόπον ἰδιοχειρῶς.

Ἐκατέρωθεν τοῦ γραμματίου ἀποτυπώνται ἐν κυκλικῶν πλαίσιοις περιβαλλομένου  
δαντελλοειδοῦς ποικίματος, ἀριστερᾷ μὲν ἡ εἰκὼν τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Τραπέζης Γεωργίου  
ρου δεξιᾷ δὲ τὸ Βασιλικὸν Στέμμα. Ἐνωθεν τῶν πλαίσιοιων τούτων φέρεται ἐν θυρεοῖς  
σημημένους ὁ ἀριθμὸς 25 διὰ μεγάλων λευκῶν στοιχείων, κάτωθεν δὲ δι' ἐρυθρῶν στοιχ  
σειρᾶ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἑκάστου γραμματίου. Ἡ ὄλη πρόσωπις, περιβαλλομένη ὑπὸ πλαίσιο  
κυλλομένου διὰ κοσμημάτων καὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἀριθμοῦ 25 ἐν μικροῖς κυκλικῶν  
στοῖς, εἶναι χρώματος κατὰ μὲν τὸ κέντρον ἀσπρῖνον κατὰ δὲ τὰ ἄκρα ἐρυθροῦ καὶ κιν

### ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΠΙΣΘΙΑΣ ΟΥΠΕΩΣ

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς οπίσθιας οὐπείας εἰκονίζεται ἐντὸς πλαισίου νεαρὸς Ἑρμῆς, προ  
τῆς ναυτιλίας, ἀνακειλιμένος ἐπὶ δελφίνου, ἐνῶ μικρόθεν φαίνεται πλέον ἀμφοβλοῖον με  
λοισίων ἀναπεπταμένων.

Ἐνωθεν τῆς εἰκότος ταύτης ἐν μελανῇ τοξοειδεῖ ταινίᾳ ἀναγινώσκειται ἡ λέξις «Ban  
κάτωθεν δὲ ἐν ἐπίσης μελαναῖς ταινίαις αἱ λέξεις «Nationale de Grèce» καὶ ὑπὸ τα  
αἰξῶν ἀριθμὸς τῆς ἐκδόσεως (ἐκδόσις ὄγδοη), τὸ πρῶτον ἤδη ἐκτυπούμενος ἐπὶ τῶν τ  
κῶν γραμματίων. Ἐκατέρωθεν τῆς εἰκότος ταύτης καὶ ἐν θυρεοῖς πεποικιλμένοις διὰ  
λοειδῶν κοσμημάτων ἐκτυπῶνται διὰ μεγάλων λευκῶν στοιχείων ὁ ἀριθμὸς 25.

Ἡ τε ἐν τῷ μέσῳ εἰκὼν καὶ οἱ ἑκατέρωθεν ταύτης θυρεοὶ πλαίσιοῦνται διὰ  
λοειδοῦς ποικίματος χρωμάτων κινανθοῦ, καστανίνου καὶ ἐρυθροῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1904.

Ὁ Διοικητῆς  
Σ. ΣΤΡΕΪΤ